

**LAITOSHUOLTAJIEN
YMPÄRISTÖKÄYTTÄYTYMINEN**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Forssa, syksy 2014

Heta Tuura

Heta Tuura

FORSSA

Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Tekijä	Heta Tuura	Vuosi 2014
Työn nimi	Laitoshuoltajien ympäristökäyttäytyminen	

TIIVISTELMÄ

Työn toimeksiantaja oli HUS-Desiko. Työn tavoitteena oli tuottaa tietoa laitoshuoltajien ympäristökäyttäytymiseen vaikuttavista asioista ja laitoshuoltajille soveltuvista ympäristökoulutuksen ja -viestinnän menetelmistä sekä kehittää laitoshuoltajien ympäristöosaamista. Tavoitteeseen pyrittiin järjestämällä osallistava ympäristökoulutus ja kyselytutkimus. Koulutukseen osallistui 76 laitoshuoltajaa. Koulutusten taustateorianaa sovellettiin Paloniemen ja Koskisen mallia.

Kyselytutkimuksen perusteella suurimmat ongelmat ympäristöasioiden hoitamisessa liittyivät ympäristöviestintään ja yhteistyöhön osaston henkilökunnan kanssa. Vastaajat saivat parhaiten ympäristötietoa palveluohjaajilta. HUS Intranetistä vain noin kolmasosa vastaajista sai käyttökelpoista ympäristötietoa helposti ja nopeasti. Merkittävimmät puutteet ympäristöasioiden hoitamisessa yhteistyössä osaston henkilökunnan kanssa ilmenivät kommunikaatiossa, osaston henkilökunnan tietotaidossa ja osaston henkilökunnan ajanpuutteessa. Merkittävimpiä seurauksia yhteistyön puutteesta oli osaston ympäristövastaavan, osaston jäteohjeen sijainnin ja osaston energia- ja materiaalitehokkuusohjeiden tunnettavuuden puutteet. Ympäristökoulutusten luento lisäsi parhaiten vastaajien kiinnostusta, motivaatiota, tietotaitoa ja kestävän kehityksen näkökulmaa. Kehittämistehtävänä tehtiin työväline omaa työkohdetta varten. 68–70 prosenttia vastaajista piti tehtävän tekemistä kiinnostavana ja tietotaitoa lisäävänä. Vastaajista 52 prosenttia piti työvälineen luomista innostavana tapana tietotaidon kehittämiseksi.

Työstä syntyi useita kehitysehdotuksia. Ympäristöviestinnän ammattilaisten tulisi antaa ympäristöviestinnän koulutusta ympäristövastaaville. Osaston ja laitoshuollon tulisi parantaa ympäristövastaavien tunnettavuutta. Yhdensuuntainen ohjeistaminen tulisi muuttaa kaikkia osallistavaksi toiminnaksi. Jäteohjeiden sijoittamisen käytännöt tulisi yhtenäistää. Laitoshuollossa ympäristövastaavien omat painopistealueet, joita ovat jätehuolto, energiatehokkuus, materiaalitehokkuus ja ympäristöviestintä, mahdollistaisivat hyvän paneutumisen asiaan. Ympäristöasioiden hoitamiseen käytettävä työn määrä tulisi dokumentoida ympäristökoulutuksen ja resurssien tarpeen perustelemiseksi.

Avainsanat Ympäristöviestintä, ympäristökäyttäytyminen, ympäristökoulutus

Sivut 40 s. + liitteet 41 s.

FORSSA

Degree Programme in Sustainable Development

AuthorHeta Tuura **Year** 2014**Subject of Bachelor's thesis**Environmental Behavior of Facilities Managers

ABSTRACT

The commissioner of this project was HUS-Desiko. The purpose of this project was to produce information on the factors that affect the environmental behaviour of facilities managers and develop the know-how of facilities managers. Also, the objective was to produce information about suitable work environment education methods and work environment communication for facilities managers. Work environment education with participatory processes and a questionnaire study were organized. 76 facilities managers participated in the project. The theory of Paloniemi and Koskinen was adapted in the environment education.

The respondents received environment information best from their instructor. Only a third of the respondents received usable environment information from HUS Intranet quickly and easily. The most significant defects in taking care of work environment duties, in co-operation with the ward staff, appeared to be in communication, know-how, and lack of time. The most significant consequences were: defects in knowing the ward's environment support staff; knowing the location of waste instructions; the contents of energy efficiency and; material efficiency instructions. Environmental education was the best way to improve the respondents' interest, motivation, know-how, and the aspect of sustainable development. Developing equipment was done for one's own working spot. 68–70% of the respondents considered that making the equipment added their interest and know-how and 52% considered that it was an inspiring way to develop one's know-how.

The professionals of environment communication should provide communication training for the environment support staff. The support staff being known should be improved by facilities management and the ward. One-way instructions should be changed to activity that involves everyone. The practices of locating waste instructions should be equalized. In facilities management the environment support staff should have their own fields, which would enable focusing on the subject. These fields are waste management, energy efficiency, material efficiency and communication. The amount of work used in environment matters should be documented for justifying the need for environment education and resources.

Keywords Communication, environmental behavior, environment education**Pages** 40 p. + appendices 41 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖN TAUSTAYMPÄRISTÖ JA TEORIA	2
2.1	Ympäristökasvatus	3
2.2	Paloniemen ja Koskisen malli	4
3	YMPÄRISTÖKOULUTUKSET.....	5
3.1	Opinnäyteyöhön liittyvät ympäristökoulutukset	6
3.2	Ympäristökoulutusten sisältö	6
3.3	Koulutusmenetelmät.....	7
3.4	Kehittämistehtävät.....	7
4	KYSELYT JA TULOSTEN EDUSTAVUUS	7
5	YMPÄRISTÖVIESTINTÄ LAITOSHUOLTAJAN TYÖSSÄ -KYSELYN TULOKSET	8
5.1	Laitoshuoltajien mahdollisuudet käyttää tietokonetta.....	8
5.2	Ympäristötiedon saatavuus ja ympäristöohjeiden luettavuus intrassa	9
5.3	Ympäristötiedon lähteet käytännössä.....	10
5.4	Suhtautuminen ympäristöasioihin työpaikalla	11
5.5	Ympäristöohjeiden noudattaminen työssä	11
5.6	Laitoshuoltajalle toimiva tapa lukea työpaikan ympäristöasioista.....	12
5.7	Laitoshuoltajalle mielekäs tapa osallistua ympäristökoulutuksiin.....	13
6	YMPÄRISTÖASIOIDEN HOITAMISEEN VAIKUTTAVAT ASIAT LAITOSHUOLTAJAN TYÖSSÄ- KYSELYN TULOKSET	14
6.1	Osaston ympäristövastaavan tunnettavuus laitoshuoltajille.....	14
6.2	Osaston jäteohjeen olemassaolo, sijainti ja toimivuus	15
6.3	Osaston ohjeistus energia- ja materiaalitehokkuuteen liittyen.....	17
6.4	Yhteistyö osaston kanssa ympäristöasioiden hoitamisessa.....	18
6.5	Osaston suhtautuminen laitoshuoltajan ympäristötoimintaan.....	21
6.6	Kiireen vaikutus ympäristöasioiden hoitamiseen.....	21
6.7	Ympäristöasiat osana laitoshuoltajan ammattia	22
6.8	Oman organisaation ympäristöohjelma.....	23
6.9	Suhtautuminen oman organisaation ympäristöohjelmaan.....	24
6.10	Siivousaineiden- ja välineiden sekä veden ja sähkön tarkoituksenmukainen käyttö	24
6.11	Ympäristöasioista keskusteleminen ja suhtautuminen keskusteluun	25
6.12	Ympäristökoulutusten luento	26
6.13	Oman tai ryhmän työvälineen luominen	27
6.14	Intran ja annettujen materiaalien käyttäminen ympäristökoulutuksen ensimmäisen osan jälkeen	28
6.15	Diojen ”Laitoshuoltaja- ympäristöosaaja” arvioiminen.....	29
6.16	Diojen ”Laitoshuoltaja- Välinehuoltaja- energiatehokas sähkönsäästäjä” arvioiminen.....	30

6.17	Materiaalin ”Ympäristötietoa laitoshuoltajille” arvioiminen.....	31
6.18	Ruokahuoltoon liittyvät ympäristöasiat luennolla ja materiaaleissa	32
6.19	Laitoshuoltajien kiinnostus koulutustehtäviin ympäristöasioissa	34
7	YHTEENVETO JA KEHITYSEHDOTUKSET	34
7.1	Ympäristökoulutus ja materiaalit	34
7.2	Ensimmäisen ja toisen kyselyn tulosten väliset eroavaisuudet	35
7.3	Ympäristöviestintä	36
7.4	Yhteistyö osaston henkilökunnan kanssa ympäristöasioiden hoitamisessa	36
7.5	Ympäristöviestinnän kehittäminen.....	37
7.6	Ympäristöohjeiden saatavuuden ja luettavuuden parantaminen	37
7.7	Ympäristövastaavien vastualueet	38
7.8	Ympäristötehtävien mitoitus	38
8	POHDINTA.....	38
	LÄHTEET	41
	HAASTATTELUT	41
Liite 1	Diat Laitoshuoltaja- välinehuoltaja-energiatehokas sähkösäästäjä	
Liite 2	Diat Laitoshuoltaja-ympäristöosaaja	
Liite 3	Laitoshuoltajien kehittämistehtävät	

1 JOHDANTO

Työpaikalla opitulla ympäristökäyttäytymisellä on merkitystä koko yhteiskunnalle. Työpaikka voi toimia ympäristöasioiden hyvänä oppimisympäristönä. Ammatillisen koulutuksen jälkeen työntekijälle ei välttämättä tule mahdollisuutta ympäristökoulutukseen tai -neuvontaan. Luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen, energia- ja materiaalitehokkuus, jätehuolto ja ympäristöasioista viestiminen ovat kansalaistaitoja, joiden ylläpidossa ja kehittämisessä työnantajilla on hyvät mahdollisuudet. Hyvatasoisilla ja motivoivilla ympäristökoulutuksilla saavutetaan ympäristökäyttäytymisen tason nostoa ja ympäristötiedon leviämistä työssä ja työn ulkopuolella. Parhaimmillaan työpaikka tuottaa ympäristövaikuttajia.

Aktiivisuus ympäristöasioiden hoitamisessa ja erityisesti ympäristöviestinnän osaaminen organisaation kaikilla tasoilla ovat edellytyksiä onnistuneelle ympäristötoiminnalle. Hyvin tehty ympäristöjärjestelmä ei toteudu käytännössä ilman organisaation ympäristöammattilaisten ja kenttätöntyöntekijöiden välistä vuorovaikutusta. Sairaalaorganisaatiossa ympäristöohjelman toteutumista käytännössä voidaan edesauttaa luopumalla sairaalamaailmalle tyypillisestä, perinteisestä ja jähmeästä hierarkiasta ympäristöviestinnässä ja toimenpanovallan soveltamisessa. Vastuun ja päätäntävällän jakaminen käytännön toimenpiteistä organisaation ympäristöhallinnosta toimintayksiköille lisää työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia ympäristöasioiden hoitamisessa. Työntekijöiden osallistaminen ympäristötehtävien hoitamisessa on käyttökelpoinen keino ympäristöasioiden sisäistämiseksi osaksi työtehtäviä. Ympäristötavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan ajallisesti ja paikallisesti työyksiköiden tarpeiden mukaisesti sovitettuja koulutuksia ja kehitysprojekteja.

Tämän työn tavoitteena oli tuottaa tietoa laitoshuoltajien ympäristökäyttäytymiseen vaikuttavista asioista ja laitoshuoltajille soveltuvista ympäristökoulutuksen ja -viestinnän menetelmistä HUS-Desikossa (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin liikelaitos). Tavoitteena oli myös kehittää laitoshuoltajien ympäristöosaamista koulutusten avulla. Ympäristökäyttäytymiseen vaikuttavien asioiden sekä koulutuksessa käytettyjen menetelmien ja materiaalien soveltuvuuden selvittämiseksi toteutettiin kysely koulutuksiin osallistuneille. Kyselyssä saatujen tulosten perusteella tehtiin kehitysehdotuksia ympäristötoiminnan parantamiseksi. Koulutusten lähestymistapa laitoshuoltajien ympäristöaiheisiin työtehtäviin pohjautui HUS:n ympäristötoiminnan päämääriin: ympäristöterveellinen työ- ja hoitoympäristö, energia- ja materiaalitehokkuuden merkittävä tasonnosto sekä asiakaiden ja henkilöstön vaivaton ympäristökäyttäytyminen. Ympäristökoulutukset toteutettiin osallistavalla koulutusmenetelmällä. Ympäristöviestinnällä tarkoitetaan tämän työn yhteydessä organisaation sisäistä viestintää ja kaikkea ympäristöaiheisiin liittyvää keskustelua. Käsite laitoshuoltajille suunnatun ympäristökoulutuksen järjestämisen ja ympäristökäyttäytymiseen vaikuttavien asioiden selvittämisen tarpeellisuudesta muodostui omassa työssäni laitoshuoltajana HUS-Desikossa.

2 TYÖN TAUSTAYMPÄRISTÖ JA TEORIA

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) on kuntayhtymä, joka muodostuu 24 kunnasta. HUS:ssa on työssä yli 22 500 henkilöä. HUS tuottaa erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon palveluja. HUS tuottaa erikoissairaanhoitoa yli 1,5 miljoonalle ihmiselle. (HUS-tietoa 2014.)

HUS-Desiko on kuntayhtymän ei-sairaanhoidollisia tukipalveluita tuottava liikelaitos. HUS-Desiko tuottaa laitos- ja välinehuoltopalveluja HUS:n tulosalueille, taseyksiköille, liikelaitoksille, tytäryhtiöille, HUS-konsernin jäsenkuntien sairaanhoidollisille yksiköille ja muille ulkoisille asiakkaille. Laitoshuoltopalveluilla tarkoitetaan tilojen puhtaanapitopalveluja, ruokahuoltopalveluja ja muita hoitotyötä tukevia huoltopalveluja. Lisäksi HUS-Desikon laitoshuoltopalveluja ovat käyttöönotto-, vesivahinko-, homepölysiivouspalvelut sekä rakennusten ja saneerausten loppusiivouspalvelut. (HUS-Desikon palvelut 2014.) HUS-Desikon palveluksessa on 1 700 henkilöä. Näistä 1 300 on laitoshuoltajia (Pelamo, 4.4.2014). Laitoshuolto mahdollistaa omalta osaltaan nykyaikaisen sairaalatoiminnan suorittaessaan tilojen sekä osastojen tavaroiden, laitteiden ja välineiden korkean hygieniatason puhtaanapitoa. HUS-Desiko on työn toimeksiantaja. Toimeksiantajan yhdyshenkilönä toimii kehittämisspäällikkö Maarit Roininen ja HAMK:n opinnäytetyön ohjaajana Jukka Korhonen.

HUS-Desikossa palveluesimies hoitaa hallinnointi- ja esimiestehtäviä. Tarvittaessa palveluesimies antaa laitoshuoltajalle työhön liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Käytännön työhön liittyvästä neuvonnasta, ohjauksesta ja laadunvarmistuksesta huolehtii palveluohjaaja. Ympäristöasioista laitoshuollon osalta kussakin sairaalassa vastaa ympäristöpari. Usein toinen parista on palveluohjaaja ja toinen laitoshuoltaja.

Laitoshuoltaja suorittaa puhtaanapito-, ruokahuolto- ja huoltopalvelut. Tilojen puhtaanapidolla tarkoitetaan ylläpito-, eristys-, väli- ja erikoissiivouksia sekä määräaikaistehtäviä. Hoitotyötä tukevia huoltopalveluja ovat potilashuoneiden huolto, osastoilla käytettävien tavaroiden puhdistus, huoltolaitteiden puhdistus, välinehuolto osastolla, pyykkihuolto, potilaiden vaatteiden säilytyspalvelu, näytteiden yms. kuljetus ja jätehuolto. Ruokahuoltopalveluja ovat ruoka- ja tuotetarviketilaukset, nestelistojen merkitseminen, astioiden pesu, aamu- ja iltapalan valmistelu ja tarjoilu sekä aterioiden tarjoilun valmistelu ja tarjoilu. (HUS-Desiko esite 2014.)

HUS-Ympäristöhallinnon laatimat ympäristötavoitteet pohjautuvat Ympäristönsuojelulakiin (2000), Jätelakiin (2012) ja Terveysturvallisuuslakiin (1994). Lainsäädännön noudattamisen ohella HUS on julkisen alan toimijana tavoitteellinen muun muassa energia- ja materiaalihokkuudessa, jätehuollossa ja ympäristöystävällisissä hankinnoissa. HUS-Ympäristöhallinto on myös linjannut visiossaan HUS:n arvostetuksi ja tunnustetuksi ympäristötoimijuuden edelläkävijäksi. (Ympäristökertomus 2012.) HUS:n ympäristöorganisaatio ja energiatehokkuusorganisaatio on kuvattu liitteessä 1. HUS-Ympäristökeskuksen ja HUS-Desikon välisenä yhteyselimenä toimii HUS-Desikon ympäristövastuuryhmä. HUS:n ympäristötavoitteet ovat samalla myös HUS-Desikon tavoitteita HUS-Desikoa

koskevin osin. HUS:n ympäristötavoitteiden pohjalta on HUS-Desikon toimintaa varten laadittu ympäristöohjelma, joka kuvaa tavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tehtävät käytännön toimenpiteet. HUS-Desiko on ohjeistanut laitoshuoltajat toimimaan energia- ja materiaalitehokkaasti sekä ehkäisemään biojätteen ja muun jätteen syntyä. Laitoshuollon työn liittyminen kiinteästi ympäristöasioihin kuten jätehuoltoon, energia- ja materiaalitehokkuuteen ja ruokahuoltoon on mahdollista perehtyä liitteenä olevissa dioissa. HUS-Desiko edistää omalta osaltaan luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja toiminnallaan myös pienentää HUS:n jätekuormaa. Toiminnan ympäristöystävällisyyden lisäksi ympäristöohjeiden noudattaminen myös lisää kustannustehokkuutta sekä HUS-Desikossa että niissä toimintayksiköissä, joille HUS-Desiko tuottaa palveluja.

2.1 Ympäristökasvatus

Ympäristötoiminta henkilöstön osalta perustuu HUS-Ympäristökeskuksen laatimien ohjeiden noudattamiseen. Ympäristöohjeita välittävät osastoilla ja muissa työkohteissa ympäristövastaavat. Yksittäisellä ympäristövastaavalla voi olla suurikin työntekijämäärä viestinnän kohteena. Laitoshuollossa palveluohjaajalla tai -esimiehellä voi olla esimerkiksi 60 laitoshuoltajaa viestinnän kohteena. Ympäristövastaavana toimivalla laitoshuoltajalla voi olla omassa työkohteessaan esimerkiksi kymmenen laitoshuoltajaa neuvonnan kohteena. Tarvittaessa ympäristövastaavina toimivat laitoshuoltajat neuvovat ympäristöasioissa kaikkia sairaalassa työskenteleviä sekä sairaalan asiakkaita. Osaston ympäristövastaavalla voi olla viestinnän kohteena esimerkiksi 30 henkilöä. Lisäksi osaston ympäristövastaava on velvollinen viestimään myös osastolla toimivia laitoshuoltajia osaston toiminnan osalta. Hyvin pieni osa työntekijöistä osallistuu erilaisiin ympäristöasioiden työryhmiin, seminaareihin ja työpajoihin. Edellä kuvatun perusteella on ymmärrettävää, että hyvin pieni joukko ympäristövastaavia vastaa HUS-Ympäristökeskuksen ohjeiden välittämisestä edelleen osastoilla ja muissa työkohteissa. Ympäristöviestinnän ja sen myötä ympäristötoiminnan onnistuminen tai epäonnistuminen voi kulminoitua juuri tähän asiaan.

Vaivaton ympäristökäyttäytyminen on ilmaisu, johon ei tiedonhaussa löytynyt määrittelyä. Kun vaivaton ympäristökäyttäytyminen tapahtuu sairaalaympäristössä, sisältyy sen määrittelyyn myös yhteistyö asiakkaiden kanssa. Vaivaton ympäristökäyttäytyminen toteutuu, kun henkilöstö osaa ja myös toteuttaa ympäristöohjeet käytännössä ilman erillistä ponnistusta osana päivittäistä työtä. Vaivattoman ympäristökäyttäytymisen osaamiseen sisältyy myös ympäristötiedon hallitseminen siten, että tiedon siirtäminen työtovereille ja asiakkaille on luontevaa ja sujuvaa. Vaivattoman ympäristökäyttäytymisen kulttuurissa otetaan uudet ympäristöohjeet joustavasti vastaan ja viedään ne käytäntöön sujuvasti.

Kirjoittajan kokemuksen mukaan HUS:ssa ei ole sovellettu ympäristökasvatuksen menetelmiä vaivattoman ympäristökäyttäytymisen kehittämiseksi. Sairaalityön toimivuus on perustunut ja perustuu edelleen täsmällisiin ohjeistuksiin ja ohjeistuksien noudattamiseen. Sairaalityössä kuten koko yhteiskunnassakin ympäristöasioiden järjestely on melko uusi asia.

HUS:ssa ympäristöasioiden viemiseksi käytäntöön on noudatettu toiminnassa olevaa menetelmää: hierarkian portaita noudattavaa ohjeistusta.

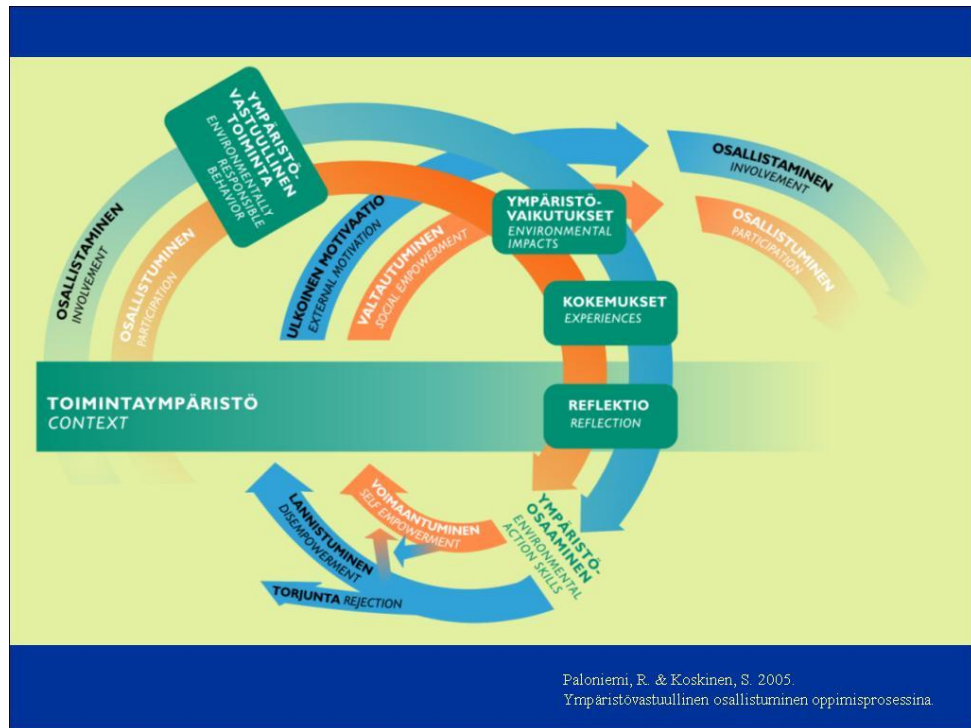
Pelkästään organisaation intran ja sähköpostien avulla tapahtuva ympäristöohjeiden välittäminen ei motivoi, osallista eikä sitouta työntekijöitä aktiiviseen ympäristötoimintaan. Henkilöstön vaivattoman ympäristökäyttäytymisen kehittämisessä tarvitaan nykyaikaisia ja tuloksellisia ratkaisuja. Ympäristökasvatuksen menetelmiä voidaan hyödyntää työntekijöiden motivoimisessa ja jaksamisen tukemisessa ympäristötoiminnassa.

Miten ympäristökasvatuksen mallia voidaan soveltaa tilanteessa, jossa toimiminen perustuu täsmällisten ohjeiden täsmälliseen noudattamiseen? HUS-Ympäristökeskus antaa ympäristöohjeet ja henkilöstö toteuttaa annettuja ohjeita vaihtelevissa toimintaympäristöissä. Jäteohje sisältää täsmälliset ohjeet jätteiden keräämisestä, pakkaamisesta, merkitsemisestä ja varastoimisesta. HUS-Ympäristökeskus on myös tuottanut energiansäästön tarkistuslistan. Periaatteessa osasto ratkaisee itse, millä tavoin osasto toteuttaa energian- ja materiaalien säästöä ja toimii energia- ja materiaali-tehokkaasti. Myös laitoshuolto ratkaisee itse millä tavoin se toteuttaa ohjeistukset omassa toiminnassaan ja osana osaston toimintaa. Sairaala on toimintaympäristö, jossa ympäristöohjeiden vieminen käytäntöön tapahtuu jatkuvien ihmisten, asioiden, tilojen käytön ja muiden työtehtävien muutosten alla. Muuttuvissa tilanteissa laitoshuoltaja tarvitsee tietotaidon lisäksi motivaatiota ja oma-aloitteellisuutta erilaisten ympäristöasioita koskevien tilanteiden ratkaisuisissa. Laitoshuoltajien kannustamisesta ja motiivoinnista oma-aloitteellisuuteen voi seurata oppimisprosesseja ja kokemuksia mahdollisuudesta vaikuttaa ympäristöasioiden hoitamiseen työssä. Kannustajina ja motivoijina voivat toimia esimerkiksi palveluesimies, palveluohjaaja ja ympäristövastaava.

2.2 Paloniemen ja Koskisen malli

Paloniemen ja Koskisen (2005) mallissa kuvataan ympäristövastuullista toimintaa, oppimisprosesseja, oppimisprosessien seurauksia ja toiminnan jatkuvuutta spiraalikehien avulla (kuvio 1, s. 5). Mallissa eritellään osallistuminen toimijan omaehtoiseksi, toimijan omaan motivaatioon perustuvaksi toiminnaksi. Osallistaminen määritellään kannustuksen pohjalta syntyväksi toiminnaksi. Opiteen vaikutus oppijan ja yhteisön toimintaan on ympäristövastuullisen oppimisprosessin keskeisin asia. Itse toiminnan konkreettista tulosta ei mallissa pidetä oleellisena. Prosessin seurauksia ovat ympäristöosaaminen, voimaantuminen ja valtautuminen tai lannistuminen ja torjunta. Oppimisprosessin tuloksiin vaikuttavat prosessissa tapahtuneet kokemukset ja itsearviointi. Mallissa osallistuja voi siirtyä kehältä toiselle. Esimerkiksi voimaantuminen tai lannistuminen eivät ole pysyviä tiloja. Mallin avulla voidaan arvioida ympäristötoimintaa. Spiraalikehien jatkumoilla tekijät kuvaavat ympäristötoiminnan jatkuvuutta ja liittymistä yhteiskunnalliseen asiayhteyteen. Jokin ympäristöhanke ja siinä tapahtuneet oppimisprosessit vaikuttavat tulevaisuuden prosesseihin. Paloniemi ja Koskinen kuvaavat ympäristökompetenssia Horellin, Kaajan ja Kytän (1998) mukaan seuraavasti: ”Kun ympäristöosaamiseen sisältyy tietojen ja taitojen lisäksi usko pystyvyyteen, rakentuu pätevyys eli ympäris-

tökompetenssi. Sen kehittyminen edellyttää sekä konkreettisia toimintamahdollisuuksia että tilaisuutta muokata ympäristöä ja omaksua aktiivisia merkityksellisiä rooleja, ympäristövaikuttajana”.

Kuvio 1. Ympäristövastuullinen osallistuminen oppimisprosessina (Paloniemi & Koskinen, 2005).

3 YMPÄRISTÖKOULUTUKSET

Uuden työntekijän aloittaessa työskentelyn HUS-Desikossa, palveluohjaaja perehdyttää työhön. Perehdytys sisältää myös ympäristöhuoltopalvelujen ohjeistukset. Palveluohjaajan aloittamaa perehdytystä jatkaa työkohteessa työskentelevä laitoshuoltaja. Apuna käytetään työpaikkakansioita ja perehdytyspassia, johon työntekijä merkitsee oppimansa asiat.

Laitoshuoltaja voi hakeutua oppisopimuskoulutukseen laitoshuoltajan ammattitutkinnon suorittamista varten. Ammattitutkinto sisältää ympäristöhuoltopalvelut nimisen oppimiskokonaisuuden. Tämän oppimiskokonaisuuden opiskelu on yksi tapa laitoshuoltajan työn ympäristöasioiden perusteiden omaksumiseen. HUS-Desikon laitoshuoltajista noin 80 % on suorittanut laitoshuoltajan ammattitutkinnon (Pelamo, haastattelu 4.4.2014).

Ympäristöasioista kiinnostuneet laitoshuoltajat voivat hakeutua HUS-Ympäristökeskuksen järjestämille ympäristövastaavakursseille, ympäristöseminaareihin ja -foorumeihin. HUS-Ympäristökeskus on kouluttanut ympäristövastaavia vuodesta 1998 alkaen. Ympäristövastaavaksi on koulutautunut 59 laitoshuoltajaa. Palveluesimiehiä, palveluohjaajia tai muulla nimikkeellä toimivia henkilöitä on HUS-Desikossa koulutautunut ympä-

ristövastaaviksi 19 henkilöä. (Väätäinen, 9.4.2014.) Ympäristöseminaareissa ja -foorumeissa käsitellään jonkin verran konkreettisia ympäristöohjeita. Tavallisesti seminaareissa esitellään sairaalatyöhön liittyviä selvityksiä ja tutkimuksia, joiden taustalla vaikuttavat ympäristöasiat. HUS-Ympäristökeskus on perustanut HUS Intranettiin Ympäristövastaavan sivut keväällä 2014. Keväästä 2014 lähtien HUS-Ympäristökeskus on järjestänyt myös laitoshuoltajille ympäristökoulutuksia. Näiden koulutusten kesto on puolitoistatuntia.

3.1 Opinnäytetyöhön liittyvät ympäristökoulutukset

Ympäristökoulutukset toteutettiin Töölön-, Iho- ja allergia-, Silmä-korva-, Lasten- ja nuorten- ja Kirurgisessa sairaalassa syksyllä 2013. Koulutuksiin osallistui myös yksi laitoshuoltaja Meilahden kolmiosairaalasta ja kaksi laitoshuoltajaa Meilahden sairaalasta. Koulutuksiin osallistuivat ympäristöasioista kiinnostuneet ja palveluesimien muuten valitsemat laitoshuoltajat. Koulutuksiin osallistui 76 laitoshuoltajaa. Koulutukset järjestettiin kahdessa osassa kunkin osan kestäessä kaksi tuntia. Ensimmäinen osa järjestettiin syyskuussa ja toinen osa marraskuussa.

Kaikille osallistujille kerrottiin ympäristökoulutusten, siihen liittyvien kehittämistehtävien ja kyselyjen olevan opinnäytetyö, joka on julkinen. Osallistujille kerrottiin myös, että kyselyvastaukset ovat nimettömiä ja että kehittämistehtävät ovat nimettömiä opinnäytetyösopimuksen mukaisesti.

3.2 Ympäristökoulutusten sisältö

Ympäristöasioiden kokonaisvaltainen ymmärtäminen helpottaa tiedon omaksumista ja vaivattoman ympäristökäyttäytymisen kehittämistä. Koulutuksen ensimmäisessä osassa selostettiin ympäristöasioiden taustaa: ilmastomuutos, luonnonvarojen kestävä käyttö, ympäristön suojeleminen ja ympäristölainsäädäntö sekä EU-direktiivejä. Selostuksessa pyrittiin tekemään ymmärrettäväksi miten nämä asiat vaikuttavat kustannustekijöiden ohella HUS ympäristöohjelmaan. Koulutuksessa käytiin läpi organisaation ympäristöohjelman tavoitteita ja prosesseja yhdessä käytännön ympäristöohjeiden kanssa. Näitä tavoitteita ja prosesseja ovat energia- ja materiaalihokkuus, jätehuolto ja ympäristöviestintä. Näiden ympäristökoulutusten aikana HUS:ssa oli käytössä rinnakkain vanha ja uusi intra: HUS-intra ja HUS Intranet. Tämän työn yhteydessä oli kumpikin intra käytössä. Lisäksi käytetään ilmaisua intra, kun tarkoitetaan samanaikaisesti molempia introja.

Koulutusta varten laadittiin diat ”Laitoshuoltaja Välinehuoltaja—energiatehokas sähkönsäästäjä” (Liite1) ja ”Laitoshuoltaja—ympäristöosaaja” (Liite 2). Ensimmäisen diasarjan johdanto ympäristöasioiden taustoista on tarkoitettu käytettäväksi myös jälkimmäisen kanssa. Dioille vaihtoehtoiseksi itseopiskeluvälineeksi laadittiin tekstitiedosto ”Ympäristötietoa laitoshuoltajille”. Tiedostoa ei ole liitetty tähän työhön yhtenäisen sisällön vuoksi.

3.3 Koulutusmenetelmät

Oppimissisällöt käytiin läpi luennoimalla ja avoimella keskustelulla. Keskustelulla mahdollistettiin laitoshuoltajilla jo olemassa olevan tietotaidon leviämisen kaikkien käyttöön. Koulutuksesta pyrittiin tekemään mahdollisimman osallistava. Kehittämistehtävän aihe ja ryhmän muodostaminen oli vapaavalintainen, kiinnostuksen ja oman työkohteen tarpeen mukaan. Kehittämistehtävän osallistavalla luomistavalla, soveltamisella käytäntöön ja seurannan järjestämisellä yritettiin vaikuttaa laitoshuoltajien motivoitumiseen ja sitoutumiseen ympäristöasioihin.

3.4 Kehittämistehtävät

Laitoshuoltajat loivat omaan työkohteeseen sovelletun työvälineen. Työvälineen oli tarkoitus helpottaa ympäristöasioiden soveltamista käytännön työhön. Työvälineen luominen pohjautui laitoshuoltajalla jo olemassa olevaan tietotaidon ja uuden tiedon tai näkökulman yhdistämiseen. Työvälineiden aiheet valittiin organisaation ympäristötavoitteiden pohjalta: energia- ja materiaalitehokkuus, jätehuolto ja ympäristöviestintä. Toisella tapauksella laitoshuoltajat esittelivät työvälineitä. Tällöin osa kehittämistehtävistä tehtiin yhdessä valmiiksi kaikkien osallistujien toimesta. Osa laitoshuoltajista teki toiminnallisen menetelmän ja osa kartoitti jo olemassa olevia tietoja ja keinoja ympäristöasioiden hoitamisessa. Kehittämistehtävät ovat luettavissa liitteessä 3. Kehittämistehtävät on kirjattu ylös HUS-Desikon laitoshuoltoa varten. Ulkopuolisten tai alaa tuntemattomien voi olla mahdotonta ymmärtää työkohteissa toteutettuja kehittämissuunnitelmia.

4 KYSELYT JA TULOSTEN EDUSTAVUUS

Kyselyihin vastaaminen tapahtui joko koulutuksissa paperilomakkeelle tai sähköisesti webropol-lomakkeelle. Ympäristökoulutuksiin osallistui viidestä eri sairaalasta 73 ja lisäksi kahdesta muusta sairaalasta 3 laitoshuoltajaa. Näissä viidessä sairaalassa työskentelee yhteensä 281 laitoshuoltajaa. Lähes kaikki vastaukset koostuvat viiden sairaalan laitoshuoltajien vastauksista. Kolmen laitoshuoltajan vastaukset on kuitenkin liitetty kaikkien vastausten joukkoon, koska kyselyn tavoitteena oli tuottaa tietoa mahdollisimman monen koulutukseen osallistuneen mielipiteistä ja mahdollisuuksista ympäristöasioihin liittyen. Koska osallistujamäärät olivat melko alhaisia joissakin sairaaloissa, sairaalakohtaisesti eriteltyjä tuloksia ei julkaista tässä opinnäytetyössä.

Kuvioissa kyselyyn osallistuneiden laitoshuoltajien määrän symboli on N ja vastausten lukumäärän symboli on n. Koska joissakin kyselyissä on ollut mahdollista valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto, on vastausten lukumäärä osallistujien lukumäärää suurempi. Kyselyissä, joissa vastausvaihtoehtona on valita asteikosta täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, en osaa sanoa, melko eri mieltä tai täysin samaa mieltä, on ollut mahdollista valita vain yksi vaihtoehto. Alkuperäisiä kyselylomakkeita ei ole liitetty tähän työhön, koska kyselyt vastausvaihtoehtoineen ovat esillä tuloksissa.

Koulutusten aikana käydyissä keskusteluissa esiin nousseet asiat on huomioitu kyselyn avoimen osion tuloksissa. Keskusteluissa kävi ilmi kulttuuritaustan vaikutus vastaamiseen. Osa maahanmuuttajataustaisista laitoshuoltajista katsoi, ettei ole luvallista vastata osaston henkilökunnan ympäristökäyttäytymiseen liittyviin kysymyksiin. Heille selitettiin, että kysely on nimetön ja normaali käytäntö tiedon hankkimiseksi ja että halutessaan he voivat jättää vastaamatta näihin kysymyksiin.

Ympäristöviestintä laitoshuoltajan työssä – kyselyyn (1. osa) vastasi 65 (82 % osallistujista) laitoshuoltajaa. Ympäristöasioiden hoitamiseen vaikuttavat asiat laitoshuoltajan työssä ja palautekysely HUS-Desikon ympäristökoulutuksesta syksyllä 2013 kyselyyn (2. osa) vastasi 62 (78 % osallistujista) laitoshuoltajaa. Kyselyn ensimmäiseen osaan vastasi 90 % paperilomaketta ja 10 % sähköistä lomaketta käyttäen. Kyselyn toiseen osaan vastasi 66 % paperilomaketta käyttäen ja 34 % sähköistä lomaketta käyttäen.

Kyselyvastaukset edustavat 23 % (1. osa) ja 21 % (2. osa) viiden eri sairaalan laitoshuoltajien mielipiteitä. Yhdessä kyselyn avoimen osion vastausten ja koulutuksissa suullisesti esiin nousseiden asioiden kanssa kyselyvastaukset edustavat laitoshuoltajien mielipiteitä suuntaa antavasti näissä sairaaloissa. Sen sijaan HUS-Desikon kaikkien laitoshuoltajien mielipiteitä kyselyvastaukset edustavat vain 5 %.

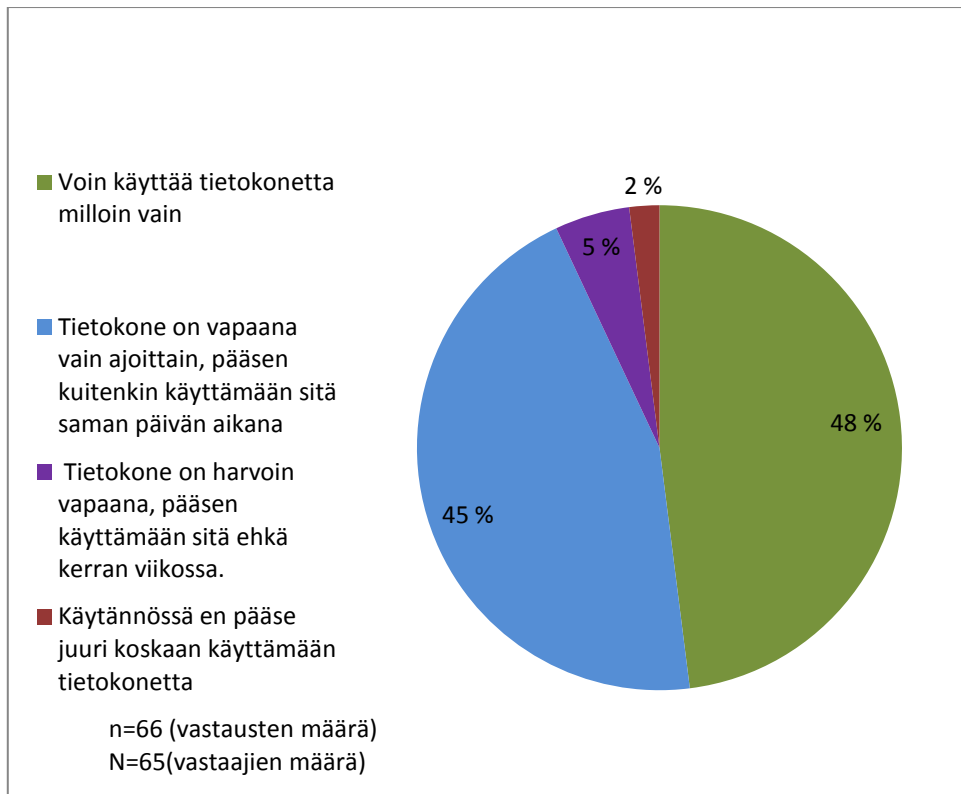
5 YMPÄRISTÖVIESTINTÄ LAITOSHUOLTAJAN TYÖSSÄ - KYSELYN TULOKSET

Kyselyn ensimmäisessä osassa kartoitettiin laitoshuoltajien ympäristöasioiden hoitamiseen vaikuttavia asioita. Näitä asioita ovat organisaation sisäinen ympäristöviestintä, yhteistyö osaston kanssa, ajankäyttö, tilat ja välineet sekä suhtautuminen ympäristöasioihin.

5.1 Laitoshuoltajien mahdollisuudet käyttää tietokonetta

Vajaalla puolella vastaajista on erinomaiset mahdollisuudet käyttää tietokonetta työpäivän aikana (kuvio 2, s. 9). Vajaa puolet laitoshuoltajista ei pääse käyttämään tietokonetta milloin vain, mutta voivat kuitenkin käyttää tietokonetta saman päivän aikana. Pieni osa (7 %) pääsee käyttämään tietokonetta ehkä kerran viikossa tai ei juuri koskaan.

Tyydyttävät tai heikot mahdollisuudet käyttää tietokonetta työpäivän aikana voivat vaikuttaa motivaatioon ja mahdollisuuksiin kehittää omaa tietotaitoa ympäristöasioissa.

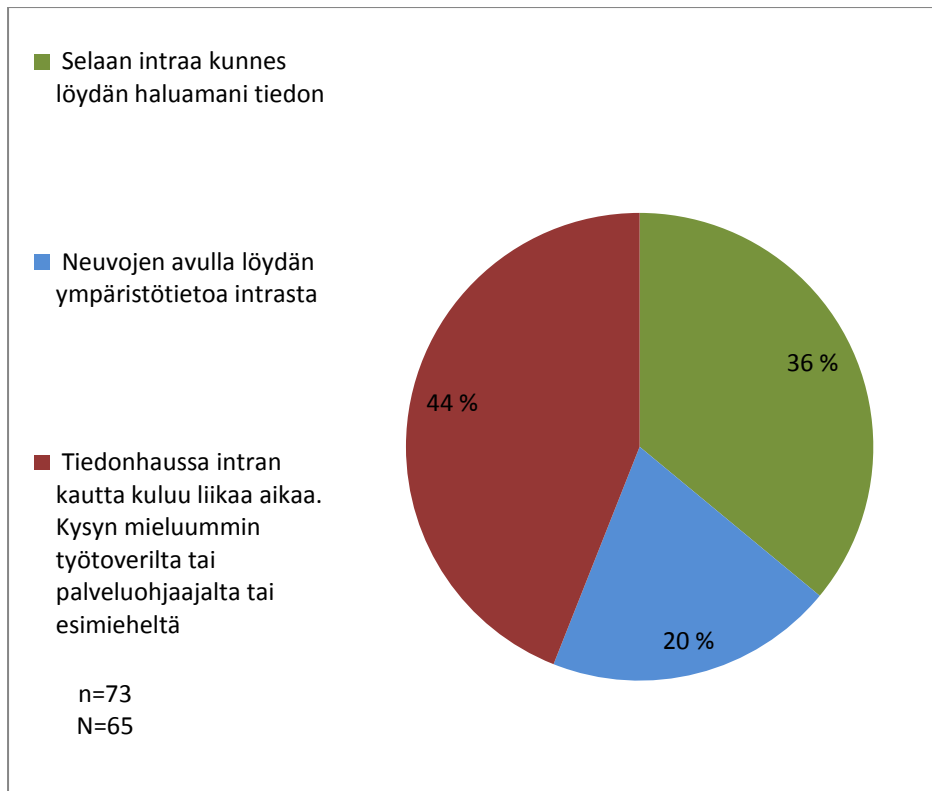

Kuvio 2. Miten hyvin pääsen käyttämään tietokonetta?

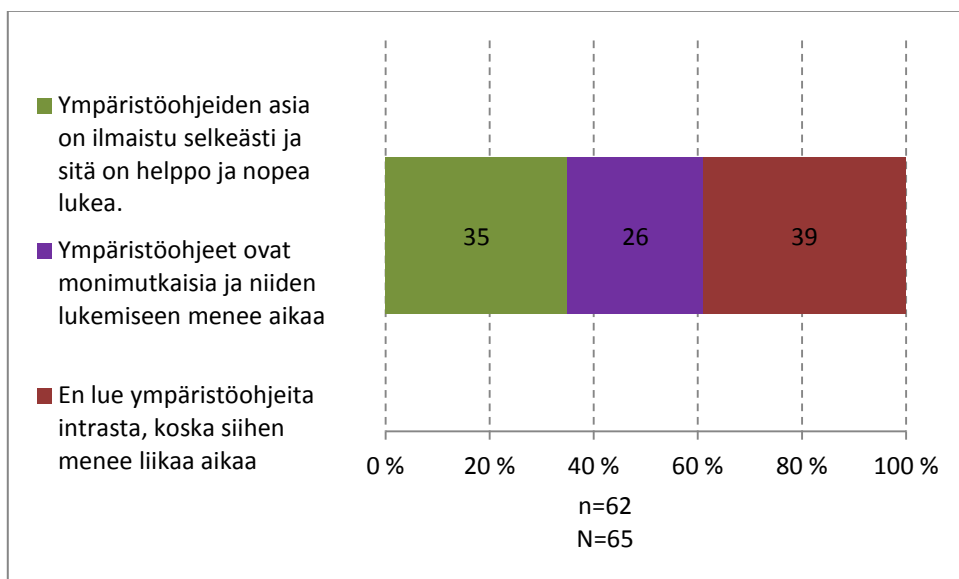
5.2 Ympäristötiedon saatavuus ja ympäristöohjeiden luettavuus intrassa

Vajaa puolet vastanneista kokee tiedonhaun intran kautta vievän liikaa aikaa (kuvio 3, s. 10). He käyttävätkin muita tietolähteitä ympäristötiedon saamiseksi. Viidesosa vastanneista löytää ympäristötietoa intrasta neuvosten avulla. Vain noin kolmasosalle vastanneista intra on käyttökelpoinen kanava ympäristötiedon hankkimiseksi.

Vain kolmasosa vastaajista on sitä mieltä, että ympäristöohjeet selkeitä, helposti ja nopeasti luettavia (kuvio 4, s. 10). Kaksi kolmasosaa vastaajista kokee intran ympäristöohjeiden lukemisen vievän liikaa aikaa.

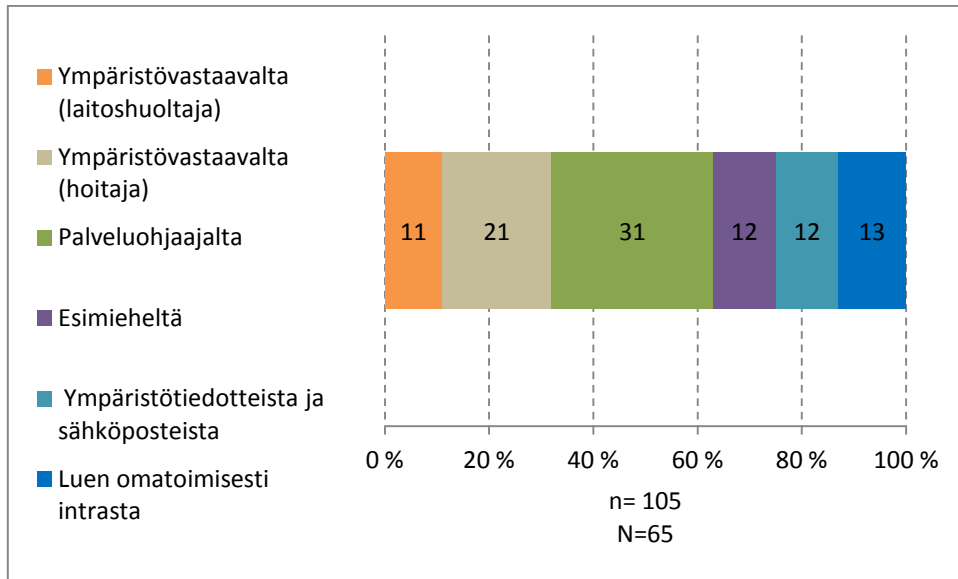
Kuvio 3. Miten löydän ympäristötietoa intrasta?

Kuvio 4. Miten helposti ja nopeasti luettavia ympäristöohjeet (esim. jäteohje) ovat intrassa?

5.3 Ympäristötiedon lähteet käytännössä

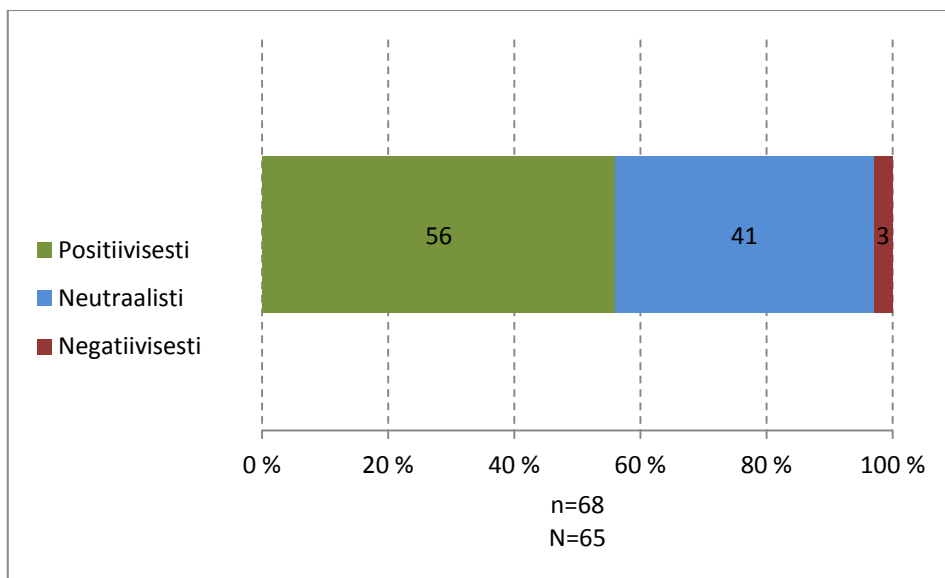
Noin kolmasosa vastaajista saa parhaiten ympäristötietoa palveluohjaajalta (kuvio 5, s. 11). Yhteensä 63 % laitoshuoltajista on vastannut saavansa parhaiten ympäristötietoa ympäristövastaavilta ja palveluohjaajalta. Sen sijaan vain neljäsosa vastaajista saa parhaiten tietoa intrasta, ympäristötiedotteista ja sähköposteista.

Kuvio 5. Keneltä tai mistä saan parhaiten ympäristötietoa?

5.4 Suhtautuminen ympäristöasioihin työpaikalla

Lähes kaikki vastaajat kokivat, että työpaikalla suhtaudutaan ympäristöasioista puhumiseen positiivisesti tai neutraalisti (kuvio 6).

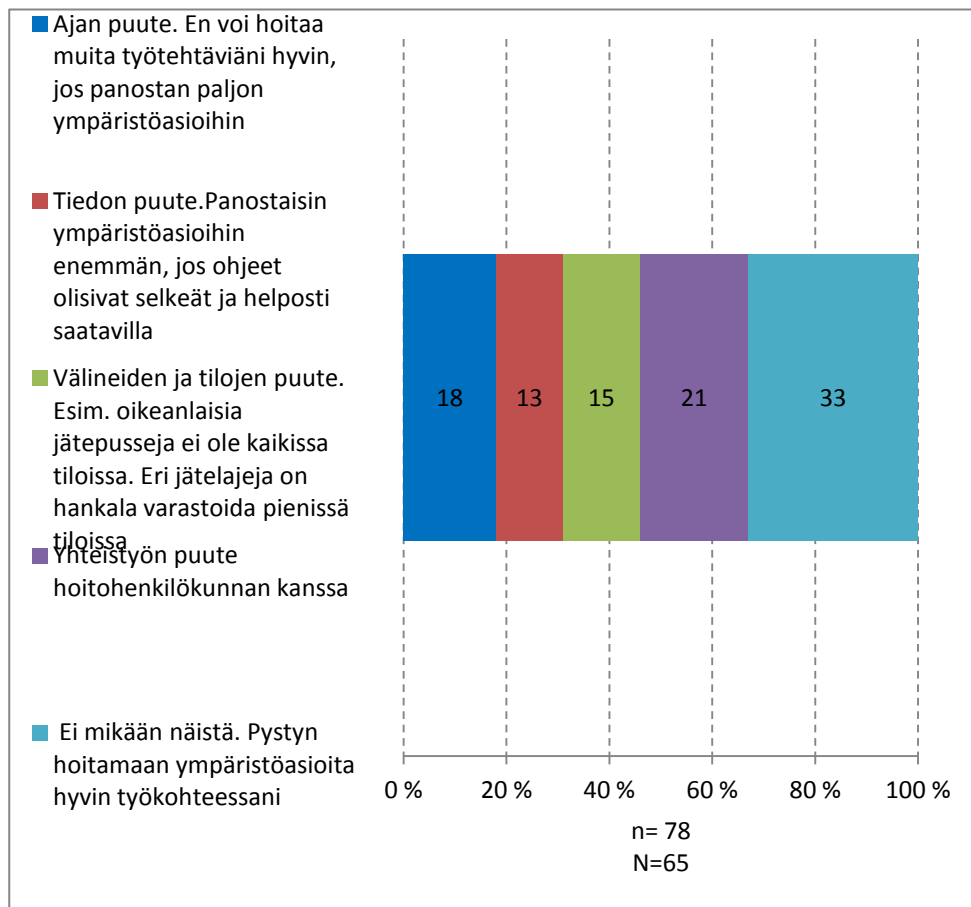

Kuvio 6. Miten työpaikallani suhtaudutaan ympäristöasioista puhumiseen?.

5.5 Ympäristöohjeiden noudattaminen työssä

Yhteensä kaksi kolmasosaa vastaajista oli sitä mieltä, että jokin tai useampi yllä mainituista seikoista huonontaa mahdollisuuksia noudattaa ympäristöohjeita työssä (kuvio 7, s. 12). Vain kolmasosa vastaajista koki voitavansa hoitaa ympäristöasiat hyvin työkohteessaan.

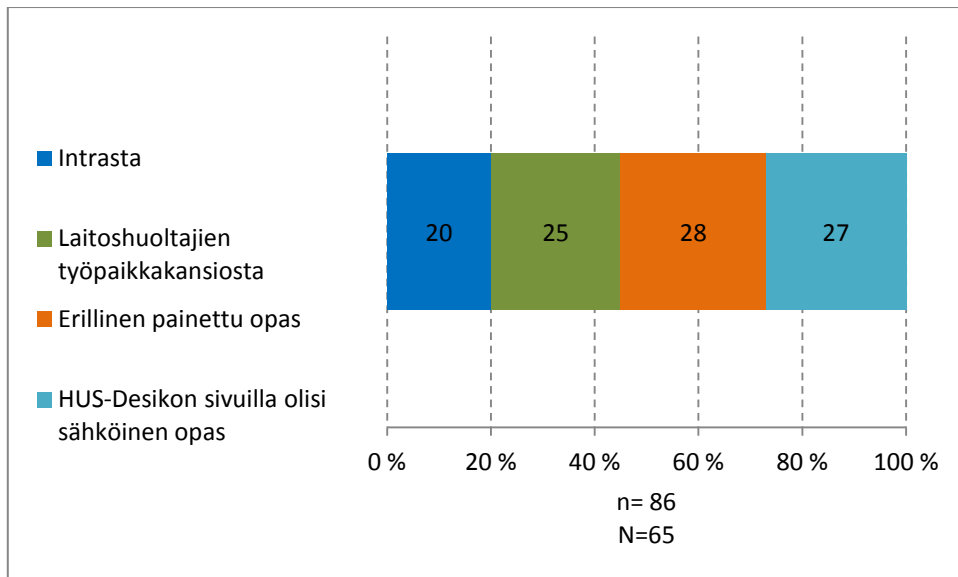
Kyselyn avoimessa osiossa eräs laitoshuoltaja kirjoittaa: ”Jätehuoneita pitäisi ehdottomasti remonttien yhteydessä suunnitella ja rakentaa toimiviksi, ettei avajaisissa ihmetellä mihin nämä roskat laitetaan.”.

Kuvio 7. Mitkä seikat huonontavat mahdollisuuksiani noudattaa ympäristöohjeita työssä?

5.6 Laitoshuoltajalle toimiva tapa lukea työpaikan ympäristöasioista

Tällä hetkellä laitoshuoltajat voivat lukea ympäristöohjeita ja muista työpaikan ympäristöasioista intrasta ja laitoshuoltajien työpaikkakansioista (kuvio 8, s. 13). Laitoshuoltoa varten ei ole olemassa erillistä painettua opasta. Myöskään HUS-Desikon sivuilla ei ole opasta. Yli puolet vastaajista piti kuitenkin näitä vaihtoehtoja sopivampina kuin jo olemassa olevia vaihtoehtoja ympäristöasioiden lukemiseksi. Kyselyn vapaasti kirjoitettavassa osiossa ehdotetaan erillistä painettua opasta käytettäväksi uuden työntekijän perehdytyksessä.

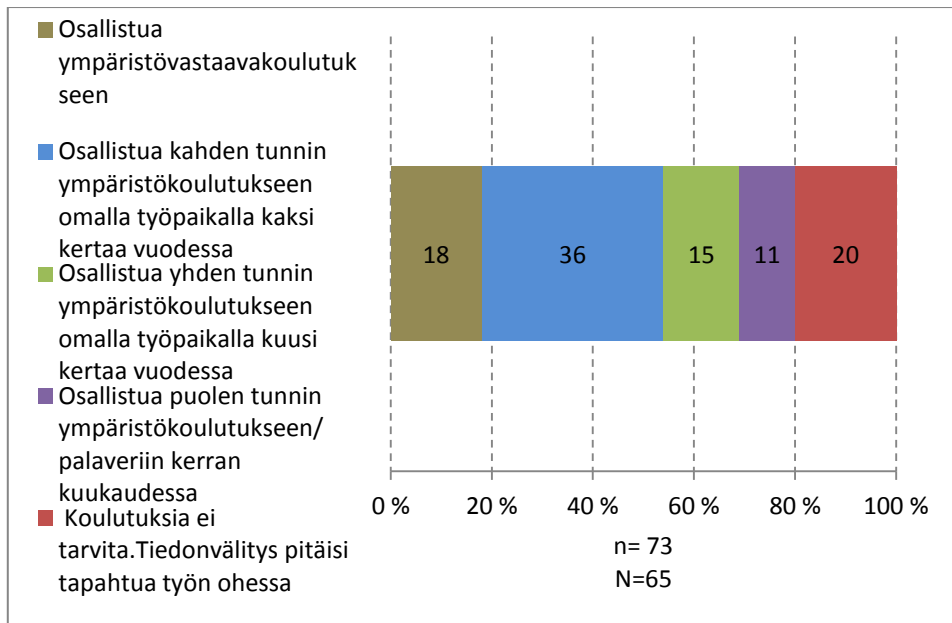

Kuvio 8. Jos voisin valita, mistä lukisin työpaikan ympäristöasioista?

5.7 Laitoshuoltajalle mielekäs tapa osallistua ympäristökoulutuksiin

Mielekkäimpänä vaihtoehtona (36 %) laitoshuoltajat pitivät omalla työpaikalla tapahtuvaa kahden tunnin ympäristökoulutusta kahdesti vuodessa (kuviokuva 9, s. 14). Laitoshuoltajat pitivät myös tärkeänä sitä, että ympäristökoulutus kohdistuu nimenomaan laitoshuollon työhön. Viidesosan mielestä koulutuksia ei tarvita, koska ympäristöasiat pystytään välittämään työn ohessa.

Vajaa viidennes piti mielekkäimpänä osallistua HUS-Ympäristökeskuksen järjestämiin ympäristövastaavakoulutuksiin. Moni laitoshuoltaja oli kiinnostunut osallistumaan ympäristövastaavakoulutukseen. Toisaalta moni laitoshuoltaja oli siinä käsityksessä, että ympäristövastaavakoulutuksessa suoritetaan vaativia ja aikaa vieviä tehtäviä. Käsitys kurssitehtävien vaikeudesta ja laajuudesta sekä huoli joutumisesta vaativiin vastuutehtäviin ympäristöasioissa voivat ehkäistä hakeutumista ympäristövastaavakoulutukseen. Koulutukseen voi osallistua vain kerran.

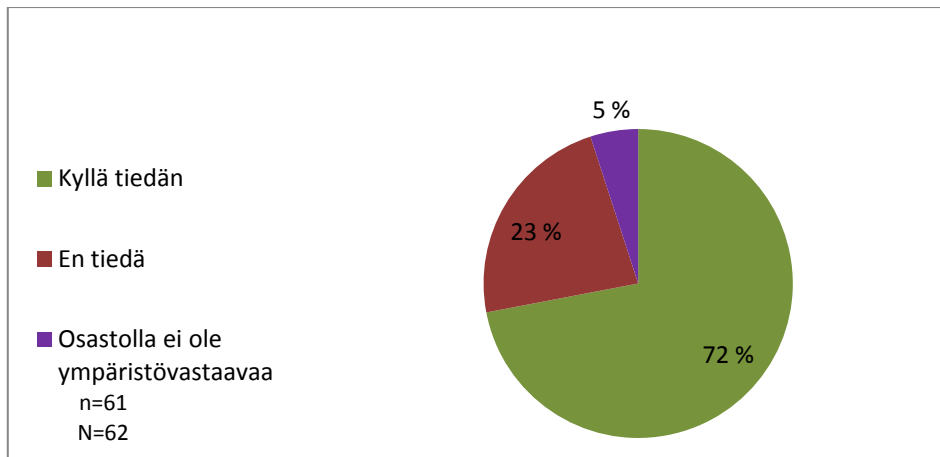
Kuvio 9. Mikä olisi mielekäs tapa osallistua ympäristökoulutuksiin?

6 YMPÄRISTÖASIOIDEN HOITAMISEEN VAIKUTTAVAT ASIAT LAITOSHUOLTAJAN TYÖSSÄ- KYSELYN TULOKSET

Kyselyn toinen osa laadittiin ensimmäisen osan kyselyvastausten ja muiden keskusteluissa esiin nousseiden asioiden perusteella. Näissä kysymyksissä eriteltiin tarkemmin ympäristöasioiden hoitamiseen vaikuttavia seikkoja. Kyselyssä selvitettiin myös sitä, miten laitoshuoltajat ovat kokeneet luennot, koulutusmateriaalit ja kehittämistehtävät. Jälkimmäiseen kyselyyn vastaaminen tapahtui noin kahden kuukauden kuluttua ensimmäisestä kyselystä.

6.1 Osaston ympäristövastaavan tunnettavuus laitoshuoltajille

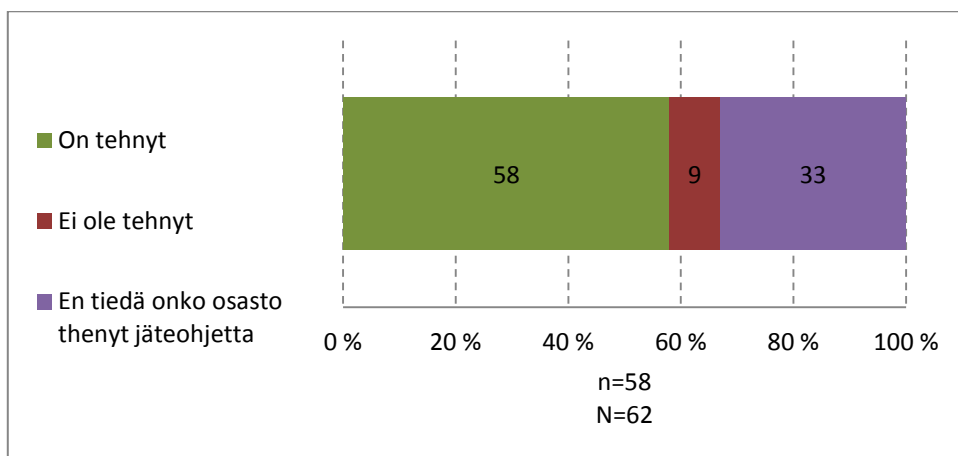
Noin neljäsosa vastanneista ei tiedä, kuka on oman osaston ympäristövastaava (kuvio 10, s. 15). Osa kyselyyn vastanneista laitoshuoltajista työskentelee alueilla, joissa ei ole osaston ympäristövastaavaa. Tavallisesti palveluohjaaja toimii ympäristövastaavana laitoshuoltajille. Ympäristövastaaviksi koulutautuneet laitoshuoltajat tekevät ympäristöasioiden neuvontatyötä omissa työkohteissaan. HUS-Ympäristökeskuksen mukaan osaston ympäristövastaava on ensisijainen ohjeistaja ympäristöasioissa myös laitoshuoltajille osastolla.

Kuvio 10. Tiedätkö, kuka on oman osaston ympäristövastaava?

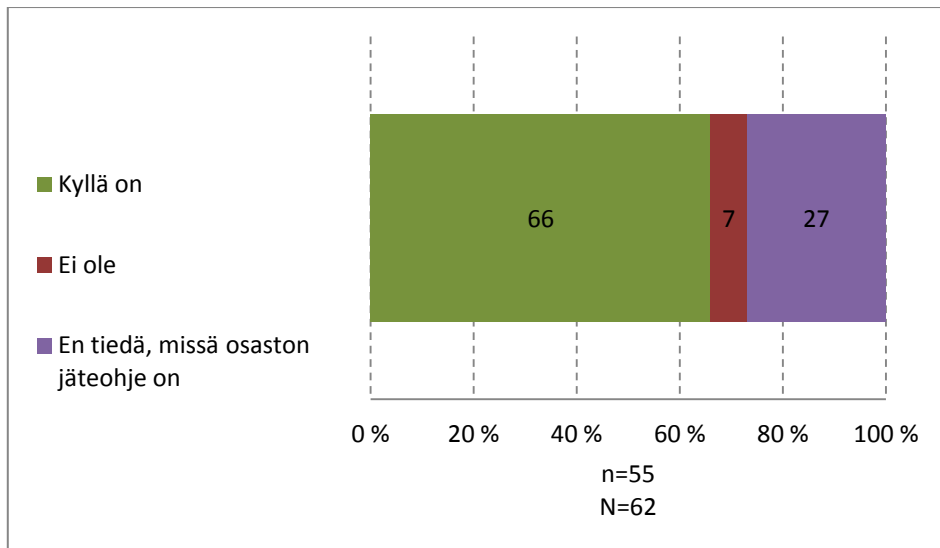
6.2 Osaston jäteohjeen olemassaolo, sijainti ja toimivuus

Osaston ympäristövastaava on velvollinen tekemään jäteohjeen, joka on toimiva myös laitoshuoltajien työtä ajatellen (kuvio 11). Kolmannes laitoshuoltajista ei tiedä, onko osaston ympäristövastaava tehnyt jäteohjetta. ”Ei ole tehnyt” vastausten määrä on suuri osaston ympäristövastaavakoulutusten taustaan nähden. Yksi koulutuksen tärkeimmistä tavoitteista on se, että osaston ympäristövastaava tekee osastolle jäteohjeen.

Kuvio 11. Onko osaston ympäristövastaava tehnyt osastolle jäteohjeen?

Joka kolmas vastaaja työskentelee ilman jäteohjeen välitöntä saatavuutta (kuvio 12, s. 16). Jäteohjeen sijaitessa esimerkiksi osaston kansliassa laitoshuoltaja ei voi mennä lukemaan jäteohjetta milloin vain siellä tapahtuvan muun toiminnan vuoksi. Joillakin osastoilla jäteohje on sijoitettu esimerkiksi jätehuoneeseen, jonne on aina mahdollista mennä.

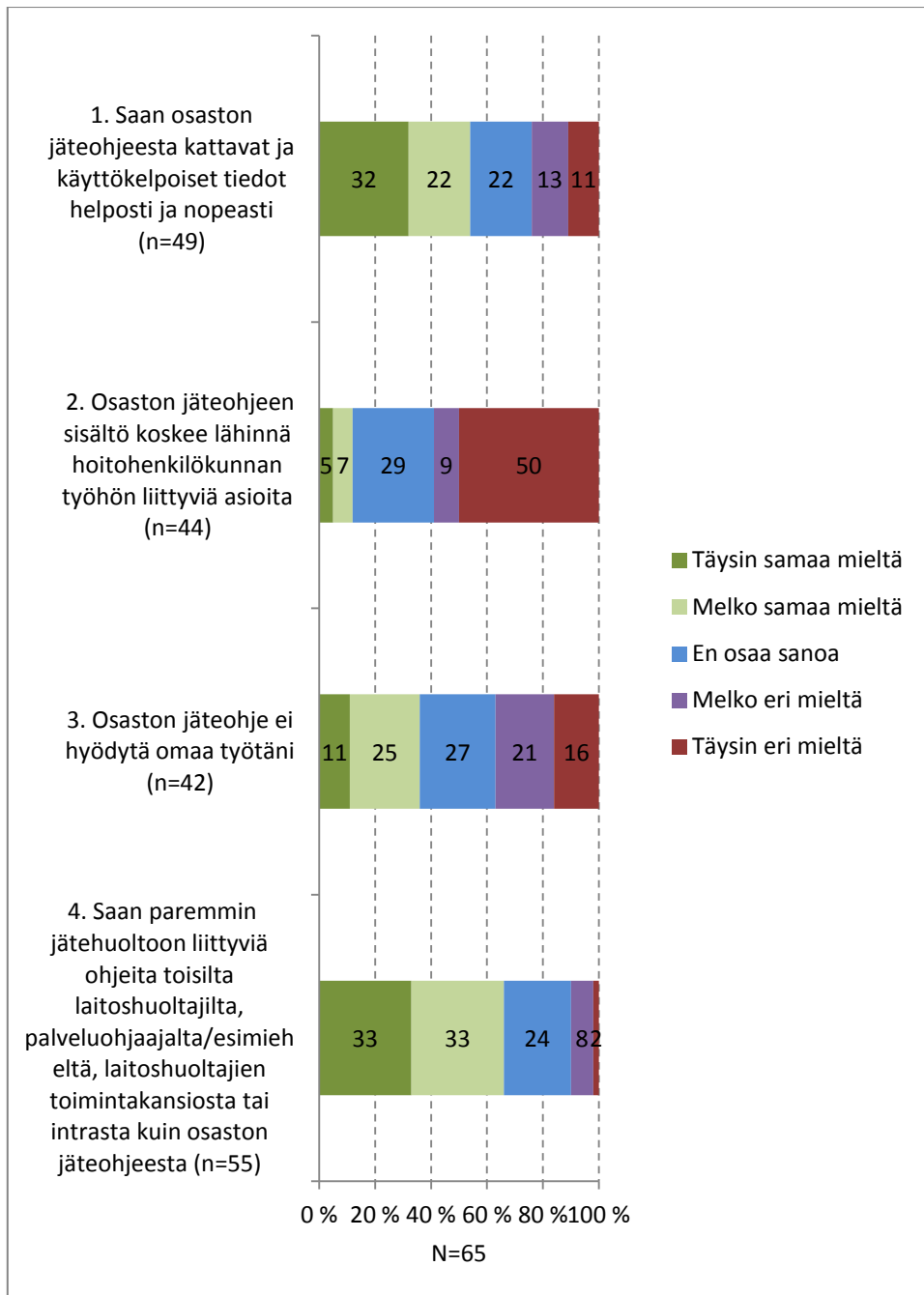

Kuvio 12. Onko osaston jäteohje sijoitettu niin, että voit tarkastella sitä milloin vain?

Edellisissä vastauksissa kävi ilmi, että reilu kolmannes vastaajista ei tiedä osaston jäteohjeen olemassaolosta tai sen sijaintia. Kysyttäessä jäteohjeen toimivuudesta vastausten (n) lukumäärä on alhaisempi kuin edellisissä kysymyksissä ja en osaa sanoa vastausten määrä suhteellisen suuri.

HUS-Ympäristökeskus on ohjeistanut jätelajittelun siten että jätteen tuottajan on itse lajiteltava jätteensä. Laitoshuollon tehtävä on kerätä, pakata, merkitä ja välivarastoida jätteet. Laitoshuolto ei tuota omassa toiminnassaan huomattavia määriä jätteitä. Huolimatta ohjeesta, joka velvoittaa jätteen tuottajan lajittelemaan jätteensä, laitoshuoltajat lajittelevat kirjoittajan tietojen mukaan hoitohenkilökunnan tuottamia ja muusta sairaalatoiminnasta syntyneitä jätteitä. Tämä johtuu sairaalatyön luonteesta; ilman yhteistyötä ja joustamista sairaalatyötä ei voida toteuttaa.

Hieman yli puolet (54 %) vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että osaston jäteohjeesta kattavat ja käyttökelpoiset tiedot helposti ja nopeasti (kuvio 13, s. 17). Noin kolmasosa vastaajista on sitä mieltä, että osaston jäteohje hyödyttää heidän työtään. Reilupuolet vastaajista on eri mieltä siitä, että osaston jäteohje koskisi etupäässä hoitohenkilökunnan työtä. Toisaalta 66 % vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että saavat paremmin jätehuoltoon liittyviä ohjeita muualta kuin osaston jäteohjeesta.

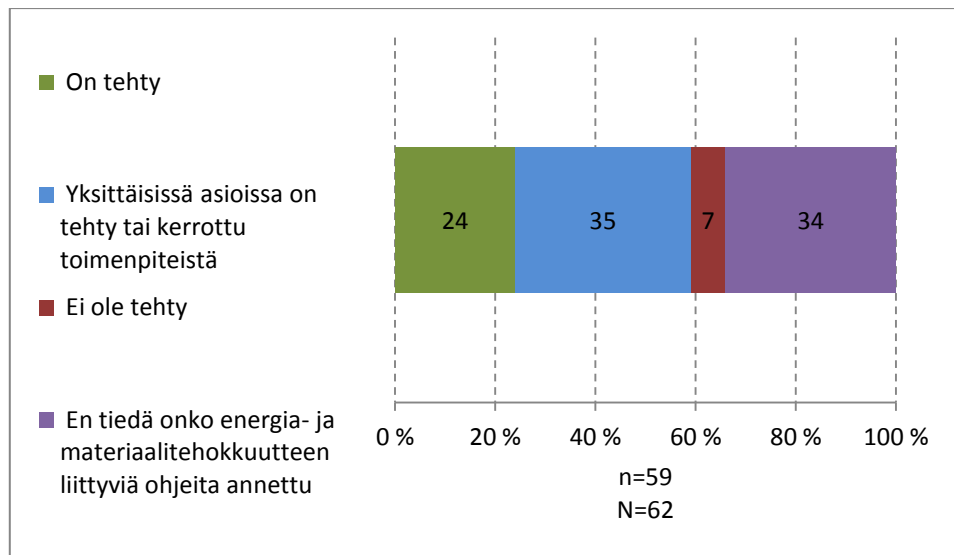

Kuvio 13. Arvioi osaston tekemän jäteohjeen toimivuutta omassa työssäsi.

6.3 Osaston ohjeistus energia- ja materiaalitehokkuuteen liittyen

Osastojen energia- ja materiaalitehokkuusohjeet koskevat usein sähkön, paperin ja kertakäyttötuotteiden käyttöä (kuvio 14, s. 18). On melko tavallista, että osastolla on jokin yksittäinen materiaaleihin liittyvä säästökohde. Ympäristökoulutuksissa käydyissä keskusteluissa kävi ilmi, että valojen ja tarpeettoman virran katkaisu laitteista, on asia, johon osastot harvoin kiinnittävät huomiota. Keskusteluissa ei noussut esiin yhtäkään osastoa, joissa olisi tehty kokonaisvaltainen energia- ja materiaalitehokkuussuunnitelma. Kolmasosa laitoshuoltajista ei tiennyt onko energia- ja materiaalitehokkuuteen liittyviä ohjeita annettu. Laitoshuoltajien työohjeisiin sisältyy veden, sähkön ja materiaalien säästäväinen käyttö. Näitä ovat esimerkiksi

siivousaineiden oikea annostus, tiskikoneiden ja sairaalavälinepuhdistuslaitteiden vettä ja sähköä säästävä käyttäminen sekä valojen sammutus työpäivän päätteeksi.

Kuvio 14. Onko osastolle tehty ohjeistusta energia- ja materiaalitehokkuuteen liittyen?

6.4 Yhteistyö osaston kanssa ympäristöasioiden hoitamisessa

Merkittävimmät asiat, joissa vastaajat näkivät puutteita yhteistyössä osaston kanssa, liittyivät kommunikaatioon ja osaston henkilökunnan tietotaidon puutteeseen ympäristöasioissa sekä ajan puutteeseen (kuviot 15, s. 20). Yli puolet vastaajista oli täysin tai melko samaa mieltä siitä, että heillä on riittävästi aikaa ja tietotaitoa hoitaa ympäristöasioita yhteistyössä hoitohenkilökunnan kanssa. Toisaalta viidennes vastaajista oli melko samaa mieltä siitä, että oman tietotaidon puute vaikuttaa yhteistyöhön ympäristöasioiden hoitamisessa.

Monissa avoimissa vastauksissa ehdotettiin ympäristökoulutuksen lisäämistä koko henkilökunnalle: ”Koulutuksien lisääminen, palaverit ja sähköpostit. Vastuu on meillä kaikilla. Toimiva tapa viestiä ympäristöasioista olisi ”muistio” tai jotain sen tapaista, joka tulisi esim. kahvihuoneiden tai kanslian seinälle. Myös siivoushuoneiden seinälle tai kansioihin tietoa asioista.” ja ”Napakat tietoiskut säännöllisesti lyhyin väliajoin, jotta asia pysyisi ajankohtaisena mielessä jatkuvasti. Olisi hyvä perehdyttää koko henkilökuntaa ympäristöasioissa; jätteiden lajittelu (etenkin), ekologinen ajattelutapa jne. Monilla tuntuu olevan liian vähän tietoa.” ja ”Selkeät ohjeet laitoshuollolle ympäristöasioissa (sähkö, vesi, jätteet yms.)” sekä ”Minusta teemapäivät ovat hyvä ajatus.”.

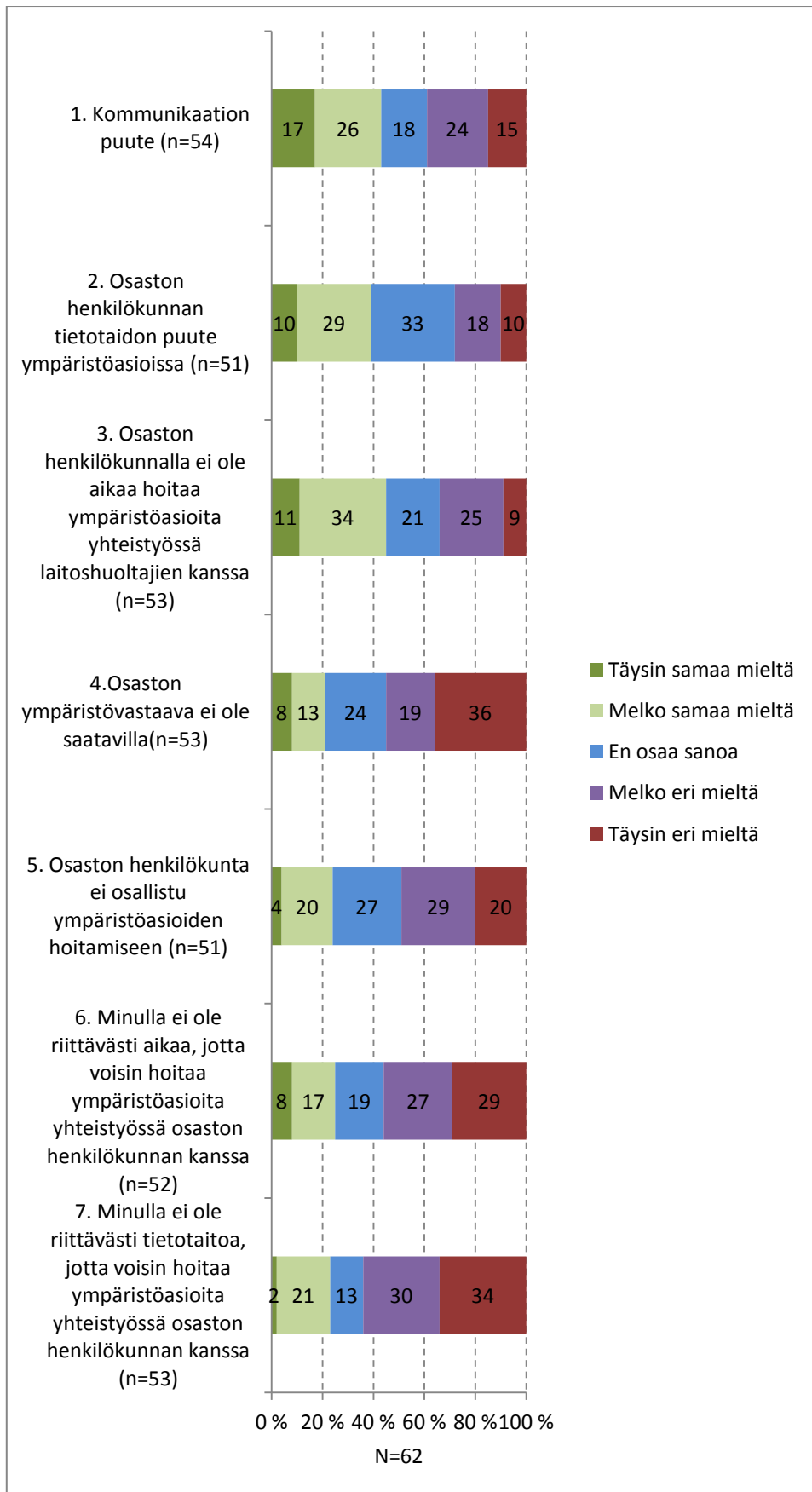
Tietotaidon puute on aiheuttanut myös turhautumista laitoshuoltajille: ”... olemme huomauttaneet asiasta jatkuvasti ja osastolla on lappuja, joissa huomautetaan asiasta. Kahvihuoneissa esim. maitopurkit, jogurttipurkit, niiden kannet yms. ovat aina väärissä roskapusseissa. Joillakin ei ole haajuakaan miten lajitellaan jätteet.” ja ”Muun henkilökunnan välinpitämät-

tömyys/kiire vaikuttaa jätteiden lajitteluun: jätteitä joutuu väärin astioihin.” ja ”Ongelmana on hoitohenkilökunnan välinpitämättömyys ympäristöasioista (ei tietenkään kaikkien). On turhauttavaa sammutella valoja tai laittaa erilaisia jäteastioita, kun kuitenkin kaikki jätteet mätetään samaan astiaan tai kun kukaan muu ei sammuta valoja koskaan mistään paikasta.”

Yhteistyön kehittämistä ja vastuiden selkiyttämistä pidettiin tarpeellisena: ”Yhteinen palaveri hoitajien kanssa olisi myös hyvä, koska silloin he eivät ajattele, että se on meidän työtä, jota me yritetään niille työntää. Menisi perille, että yhteistyön kautta saataisiin parempi tulos.”.

Avoimissa vastauksissa tuli myös positiivista palautetta: ”Osastolla hyvät ympäristövastaavat. Informaatio kulkee ainakin laitoshuoltajille hyvin, muusta henkilökunnasta ei tietoa.” ja ”Meidän osastolla on ympäristöasiat kunnossa.”.

Sairaaloille tyypillinen perinteinen hierarkia on koettu haitalliseksi yhteistyön kannalta: ”On välillä hankalaa kun hierarkiassa olemme alempana, mutta kun nyt ympäristöasioista puhutaan julkisesti enemmän, koskettaa se helpommin ihmisiä kuin 10 vuotta sitten ja heitä on helpompi saada ideoihin mukaan. Lääkärökunnasta kun vielä saisi innokkaita ympäristövastaavia mukaan, olisi se tosi hienoa.”.

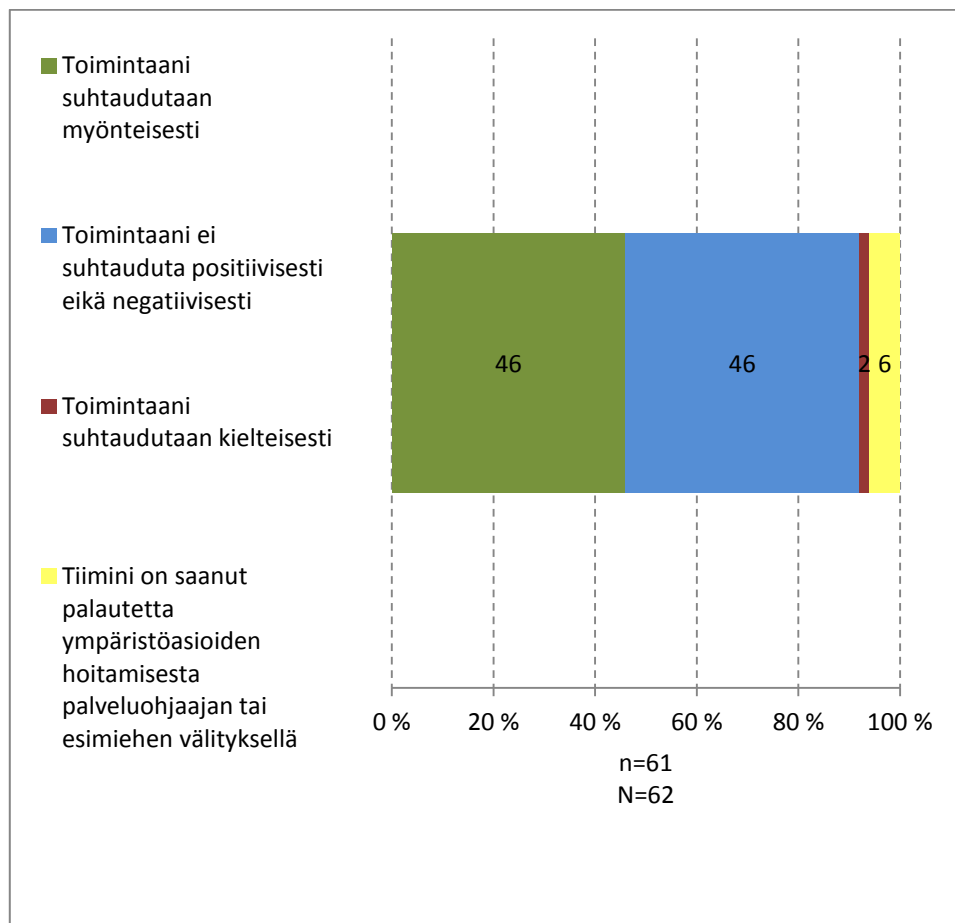

Kuvio 15. Jos yhteistyössä ympäristöasioiden hoitamisessa osaston henkilökunnan kanssa on puutteita, mitkä seikat vaikuttavat siihen?

6.5 Osaston suhtautuminen laitoshuoltajan ympäristötoimintaan

Hyvin suuri osa vastaajista on sitä mieltä, että omaan ympäristötoimintaan suhtaudutaan osaston taholta positiivisesti tai neutraalisti (kuvio 16). Palveluesimieheltä tullut palaute voi myös olla peräisin osastolta, koska työpaikan käytäntö on, että osaston palautteen välittää palveluesimies.

Ympäristöasioiden hoitaminen on mahdollista myönteisessä tai neutraalisissa ilmapiirissä. Vain pieni osa vastaajista on saanut palautetta ympäristöasioiden hoitamisesta. Palautteen antamisella voidaan kehittää ympäristöasioiden hoitamista ja ylläpitää keskustelukulttuuria.

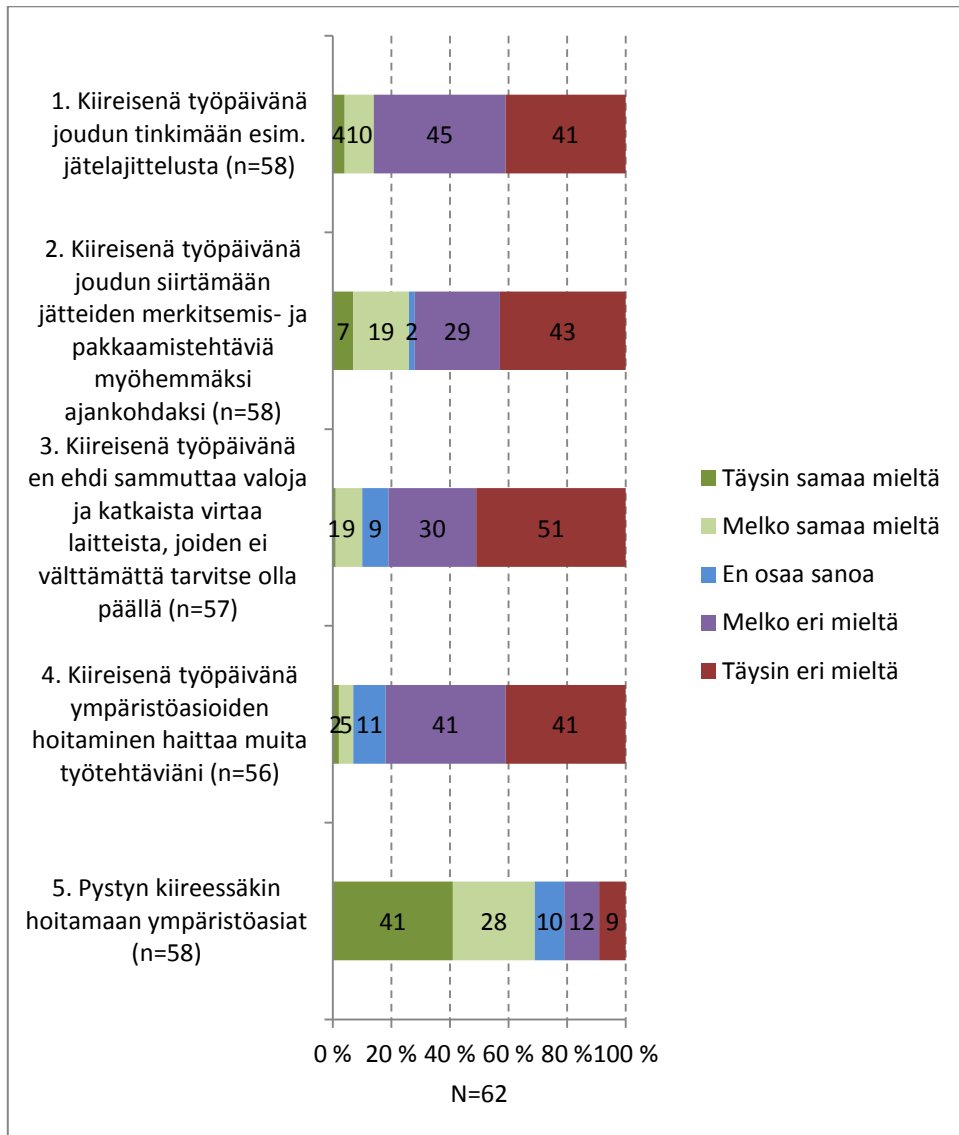

Kuvio 16. Minkälaista palautetta saat osaston henkilökunnalta, kun hoidat ympäristöasioita työssä? Esimerkiksi hoidat jätteiden lajittelua, merkitsemistä ja pakkaamista tai säästät sähköä sammuttamalla valoja, katkaisit virran laitteista, joiden ei tarvitse olla päällä tai käytät materiaaleja resurssitehokkaasti.

6.6 Kiireen vaikutus ympäristöasioiden hoitamiseen

Hieman yli kaksi kolmasosaa vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että pystyy kiireessäkin hoitamaan ympäristöasiat (kuvio 17, s. 22). Vähiten kiireen koettiin haittaavan valojen sammutusta ja virran katkaisua laitteista, joiden ei tarvitse olla päällä. Vastaajista 41 % oli sitä mieltä, että ei joudu kiireen vuoksi tinkimään jätelajittelusta ollenkaan. Kiireen haittaamattomuus työssä voi kertoa osaamisen tasosta ympäristöasioissa, tilo-

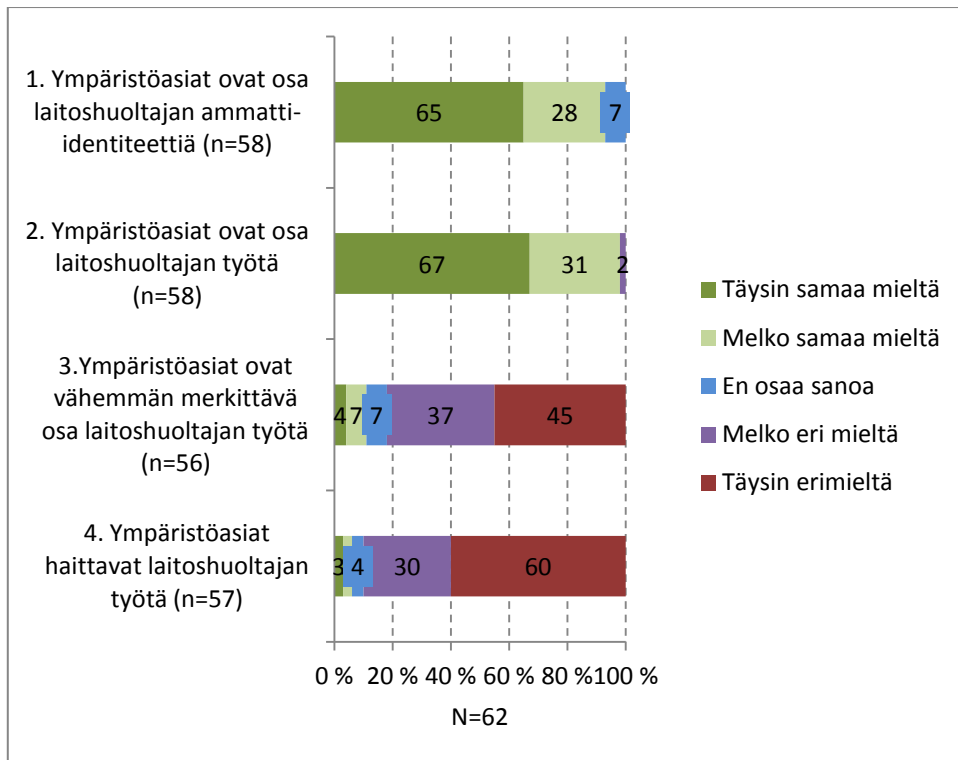
jen ja välineiden toimivuudesta sekä työn mitoituksen ja henkilöstöresurs-
sien sijoittamisen onnistumisesta.

Kuvio 17. Miten kiire vaikuttaa ympäristöasioiden hoitamiseen työpäivän aikana?

6.7 Ympäristöasiat osana laitoshuoltajan ammattia

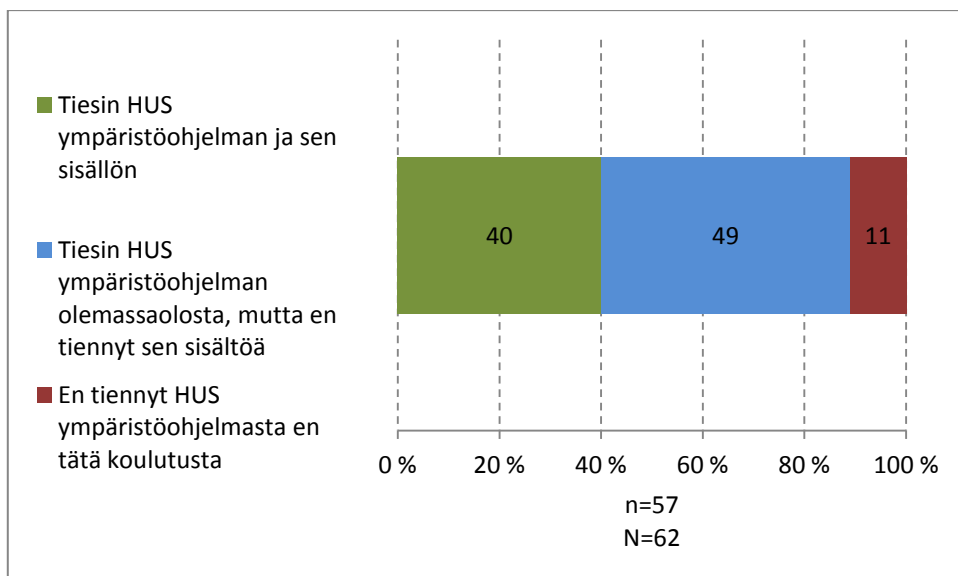
Pääosin vastaajat näkevät ympäristöasioiden olevan osa laitoshuoltajan työtä ja ammatti-identiteettiä (kuvio 18, s. 23). Hyvin pieni osa vastaajista näkee ympäristöasioiden olevan vähemmän merkittävä tai jopa haittaavan laitoshuoltajan työtä.

Kuvio 18. Miten näet ympäristöasioiden hoitamisen osana laitoshuoltajan ammattia?

6.8 Oman organisaation ympäristöohjelma

Hyvin suuri osa vastaajista tiesi ympäristöohjelmasta (kuvio 19). Kuitenkin vain 40 % vastaajista tunsi ympäristöohjelman sisällön.

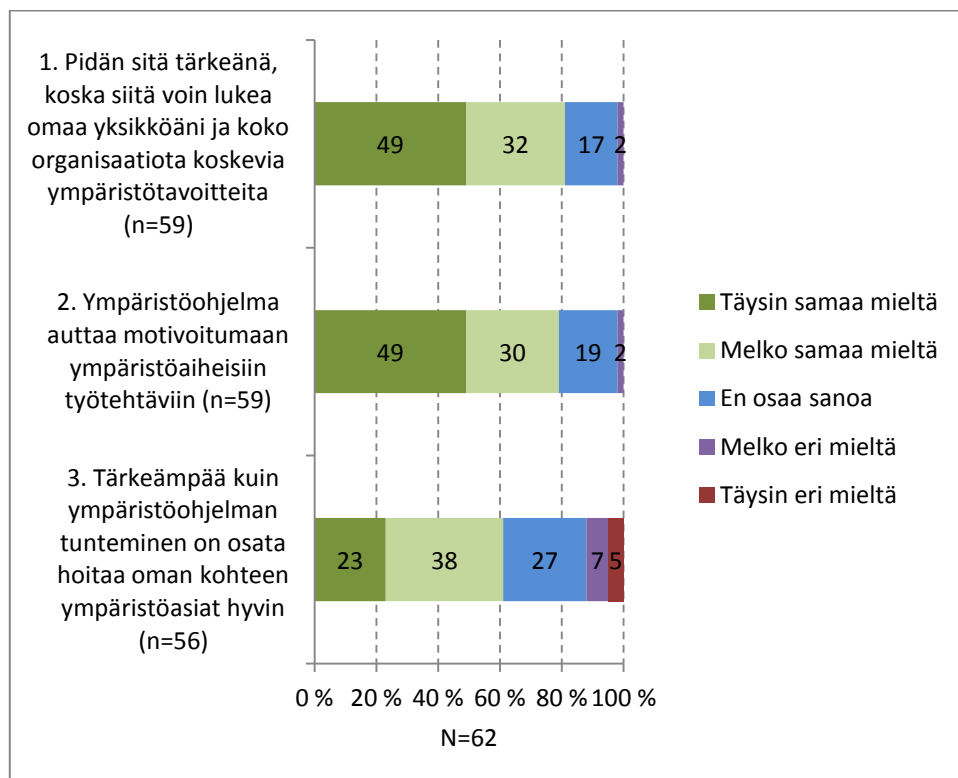

Kuvio 19. Tiesitkö ennen koulutusta, että HUS:ssa on ympäristöohjelma?

6.9 Suhtautuminen oman organisaation ympäristöohjelmaan

Suuri osa vastaajista pitää tärkeänä (49 %) tai melko tärkeänä (32 %) oman organisaation ympäristöohjelman tuntemista (kuvio 20). Vastaajista lähes yhtä monen mielestä ympäristöohjelma on motivoiva ympäristöaiheisten työtehtävien ollessa kyseessä. Yhteensä 61 % vastaajista on samaa tai melko samaa mieltä siitä, että käytännön tietotaito on tärkeämpää kuin ympäristöohjelman tunteminen.

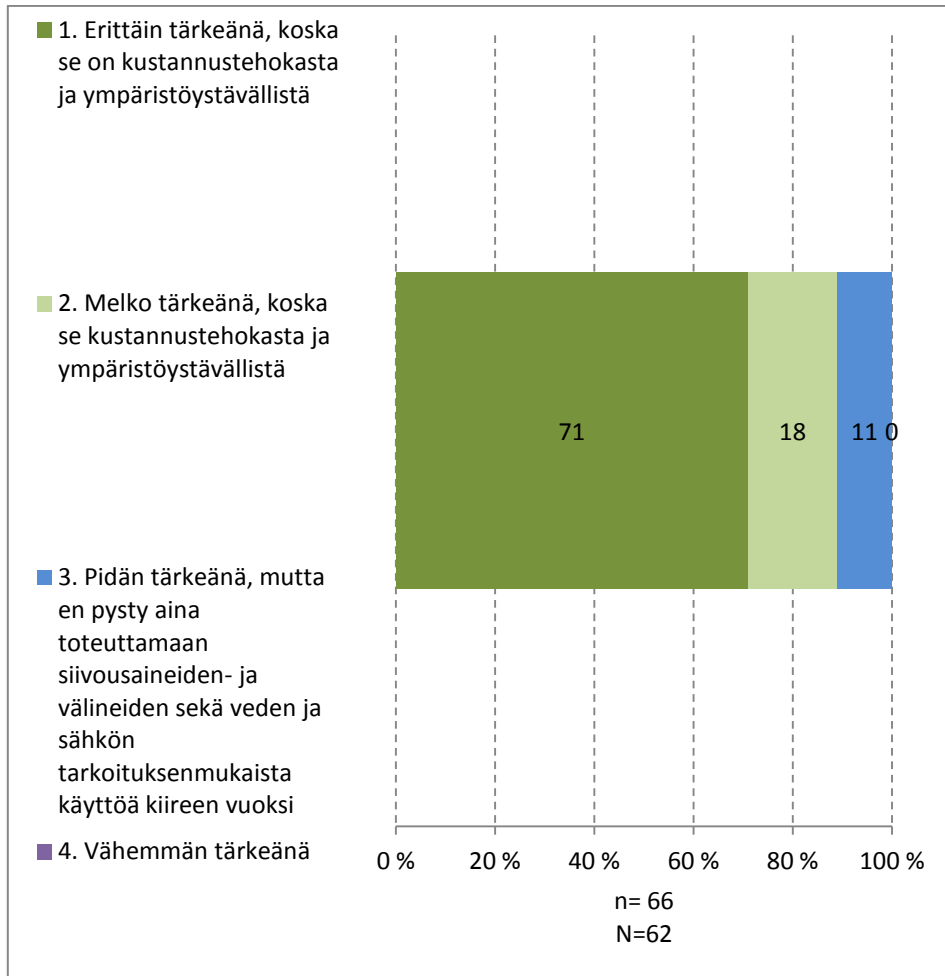
Tavallisesti laitoshuoltajan työaika on mitoitettu siten, että se kuluu työtehtävien hoitamiseen. Työkohteen työtehtävien luonteesta riippuen laitoshuoltajalle jää ajoittain lyhyitä ajanjaksoja käytettäväksi esimerkiksi HUS-Ympäristökeskuksen sivujen tutkimiseen. Tällaisessa tilanteessa on merkitystä sillä, miten hyvin laitoshuoltaja pääsee käyttämään tietokonetta. On laitoshuoltajan oma valinta, käyttääkö hän tätä aikaa ympäristöohjelmaan, ympäristötiedotteisiin tai ympäristöohjeisiin tutustumiseen työpäivän aikana vai tyytyykö vähimmäismäärään ympäristötietoa, jolla pystyy hoitamaan työkohteensa ympäristöasiat.

Kuvio 20. Miten tärkeänä pidät oman organisaation ympäristöohjelman tuntemista?

6.10 Siivousaineiden- ja välineiden sekä veden ja sähkön tarkoituksenmukainen käyttö

Lähes kolme neljäsosaa vastaajista pitää kustannustehokkuutta ja ympäristöystävällisyyttä erittäin tärkeänä siivousaineiden ja -välineiden sekä veden ja sähkön käytössä (kuvio 21, s. 25). Kuitenkin 11 % vastaajista katsoo, ettei pysty aina toteuttamaan näitä tavoitteita kiireen vuoksi. Yksikään laitoshuoltaja ei pitänyt näitä tavoitteita vähemmän tärkeinä.

Kuvio 21. Miten tärkeänä osana työtä pidät sitä, että käytät siivousaineita ja -välineitä sekä vettä ja sähköä tarkoituksenmukaisesti?

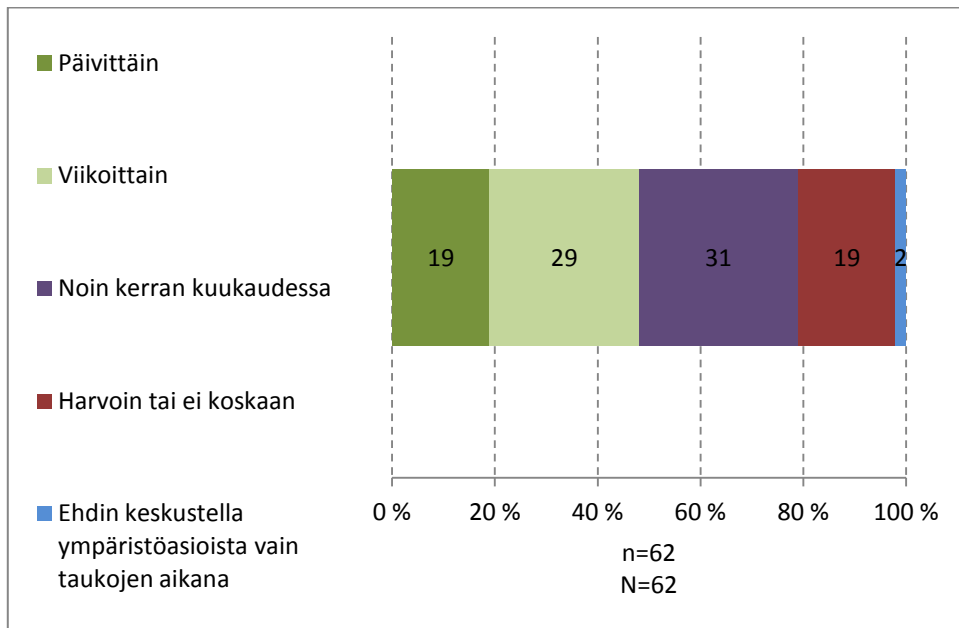
6.11 Ympäristöasioista keskusteleminen ja suhtautuminen keskusteluun

Lähes puolet vastaajista on sitä mieltä, että heidän työkohteessaan keskustellaan ympäristöasioista päivittäin tai viikoittain (kuvio 22, s. 26). Lähes kolmasosan mielestä ympäristöasioista keskustellaan noin kerran kuukaudessa. Viidennes on vastannut ympäristöasioista keskusteltavan harvoin tai ei koskaan.

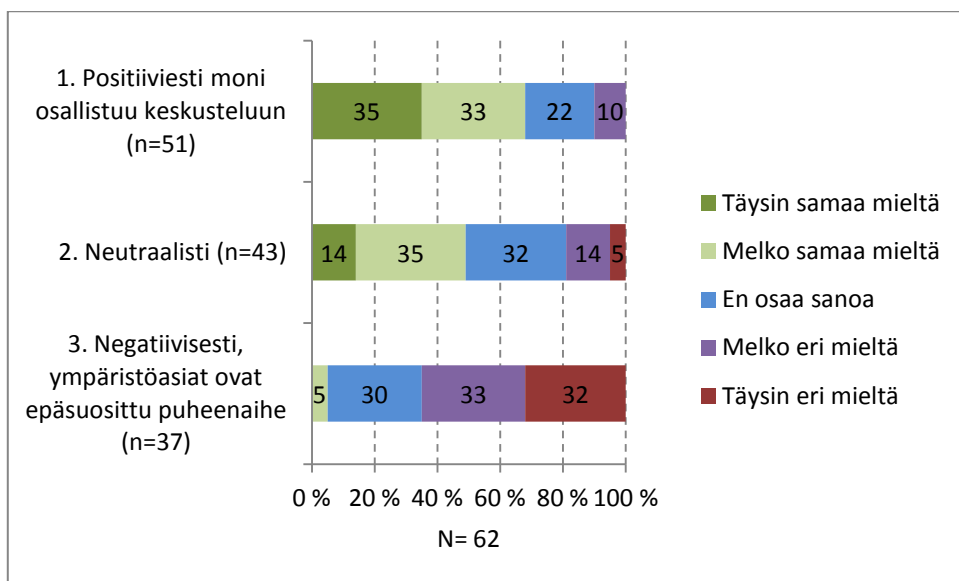
Noin kaksi kolmasosaa vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että ympäristöasioista keskustelemiseen suhtaudutaan positiivisesti ja että moni osallistuu keskusteluun (kuvio 23, s. 26).

Suhtautumistavalla on monia vaikutuksia ympäristöasioiden asemaan työpaikalla. Positiivinen suhtautuminen lisää ympäristöviestinnän helppoutta, vauhdittaa ympäristöaiheisia kehittämistehtäviä sekä lisää yhteistyömahdollisuuksia laitoshuoltajien keskuudessa ja eri ammattiryhmien välillä. Keskustelu-ympäristön olemassaolo vaikuttaa siihen, millä tavoin ympäristöasiat ovat esillä työkohteessa. Ympäristöohjeista keskusteleminen vahvistaa ympäristöohjeiden noudattamista ja parantaa mahdollisuuksia soveltaa ympäristöohjeita käytäntöön uudella tavalla. Uudet ympäristöohjeet

otetaan sujuvammin käyttöön työkohteissa, joissa on jo olemassa ympäristöasioiden keskustelukulttuuri.

Kuvio 22. Miten usein työkohteessasi keskustellaan ympäristöasioista?

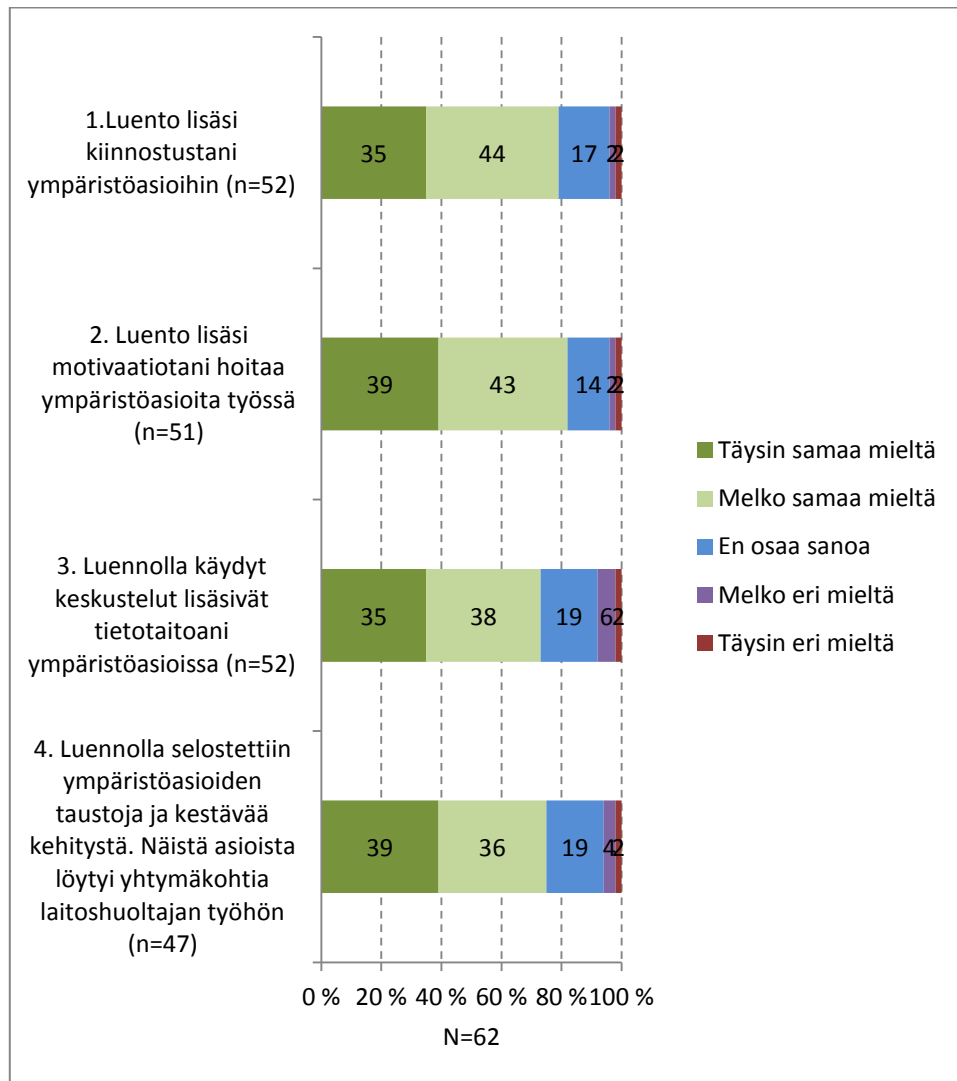

Kuvio 23. Miten työkohteessasi suhtaudutaan keskusteluun ympäristöasioiden hoitamisesta työssä tai muista ympäristöaiheista yleisellä tasolla?

6.12 Ympäristökoulutusten luento

Noin neljä viides osa vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että luento lisäsi kiinnostusta ympäristöasioihin ja motivaatiota hoitaa ympäristöasioita työssä (kuvio 24, s. 27). Noin kolme neljäsosa vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että oma tietotaito lisääntyi luennolla. Myös samanlainen osuus vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä sii-

tä, että luennolla selostetuista ympäristöasioiden taustoista ja kestävästä kehityksestä löytyi yhtymäkohtia laitoshuoltajan työhön.

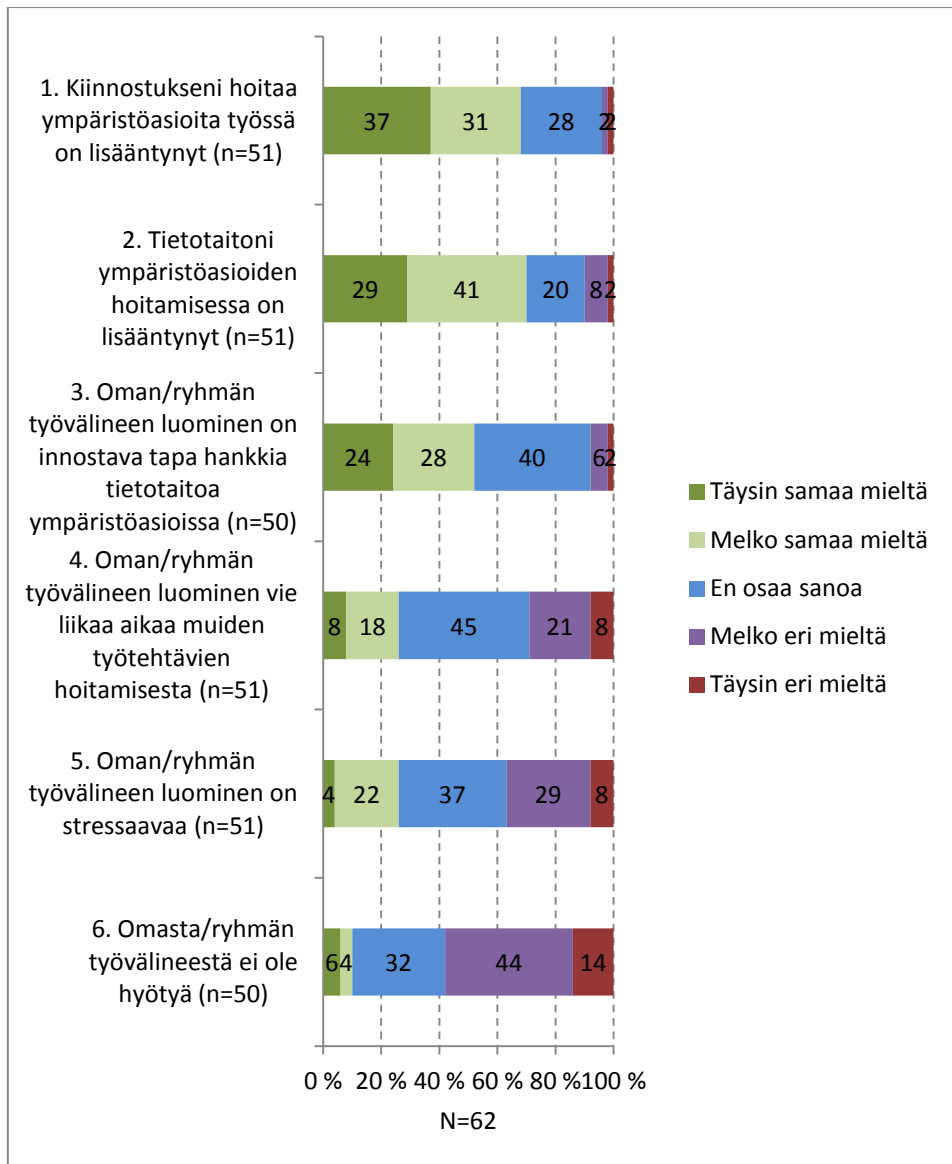

Kuvio 24. Arvioi luentoa ja luennolla käytyä keskustelua.

6.13 Oman tai ryhmän työväliseen luominen

Vastaajista 68–70 % on sitä mieltä, että työväliseen luominen on lisännyt tietotaitoa ympäristöasioissa sekä kiinnostusta hoitaa ympäristöasioita (kuvio 25, s. 28). Hieman yli puolet vastaajista pitää työväliseen luomista innostavana tai melko innostavana tapana hankkia tietotaitoa ympäristöasioissa. Työvälisestä arvioi olevan hyötyä tai jonkin verran hyötyä 58 % vastaajista.

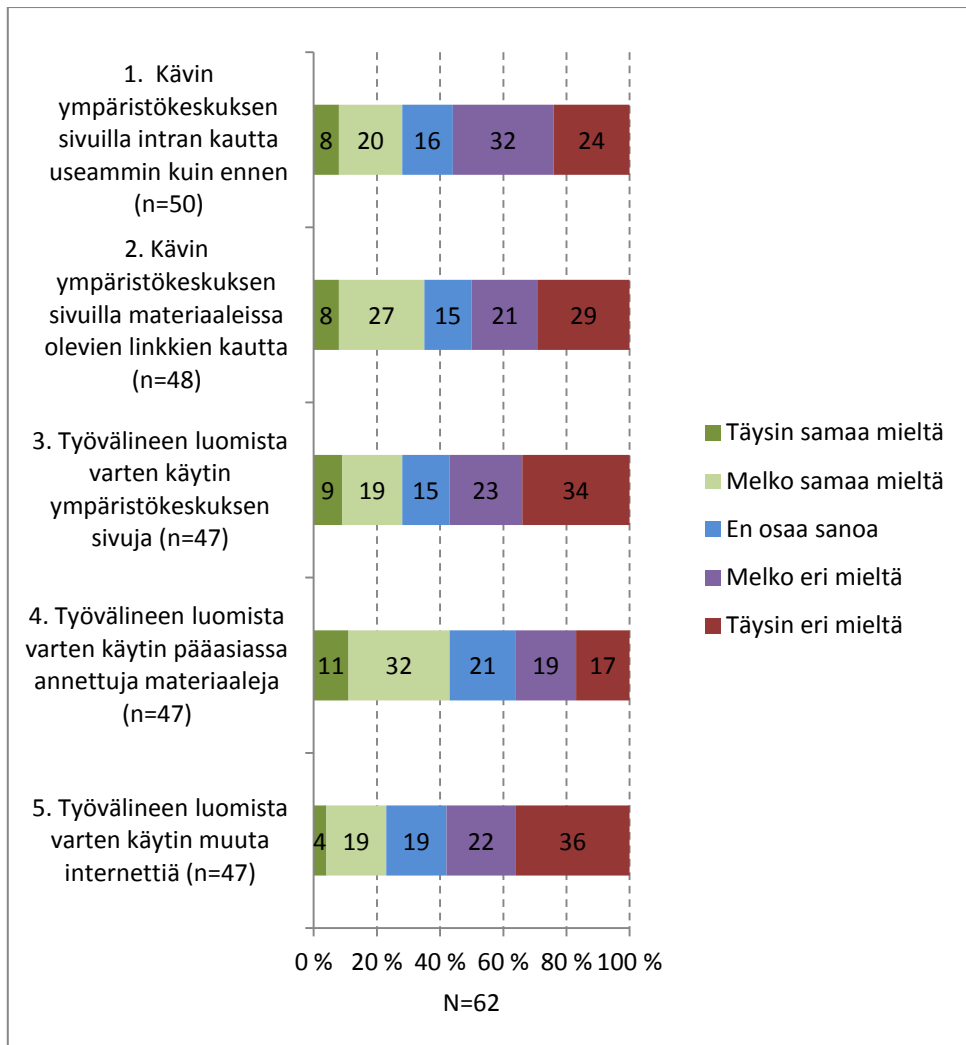
Työväliseen luominen oli monille epätavallinen tapa kehittää omaa tietotaitoa ympäristöasioissa. Negatiivista palautetta tästä tehtävästä tuli kuitenkin vain vähän.

Kuvio 25. Miten olet kokenut oman/ ryhmän työvälineen luomisen?

6.14 Intran ja annettujen materiaalien käyttäminen ympäristökoulutuksen ensimmäisen osan jälkeen

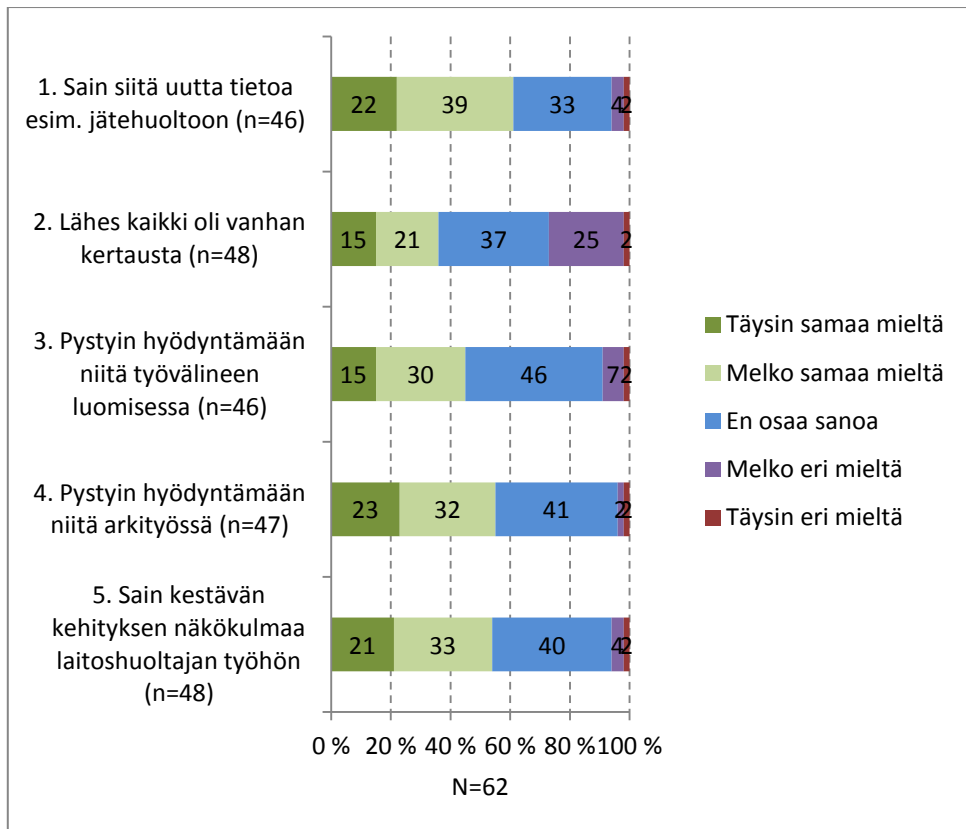
Vastaajat eivät lisänneet merkittävästi HUS-Ympäristökeskuksen sivuilla käymistä, vaikka koulutuksessa siihen opastettiin ja sitä suositeltiin (kuvio 26, s. 29). Annetuissa materiaaleissa oli hyperlinkkejä, jotka veivät suoraan tietyille sivuille kuten jäteohjeeseen, ympäristöohjelmaan, energiatehokkuusorganisaatioon jne. Parhaiten tietolähteistä hyödynnettiin annettuja materiaaleja.

Kuvio 26. Koulutuksen ensimmäisessä osassa esiteltiin HUS-intran ja HUS Intranetin käyttöä ympäristöasioiden lukemiseksi sekä annettiin materiaaleja. Arvioi sitä, miten käytit intraa/intranetiä ja materiaaleja tämän jälkeen.

6.15 Diojen ”Laitoshuoltaja—ympäristöosaaja” arvioiminen

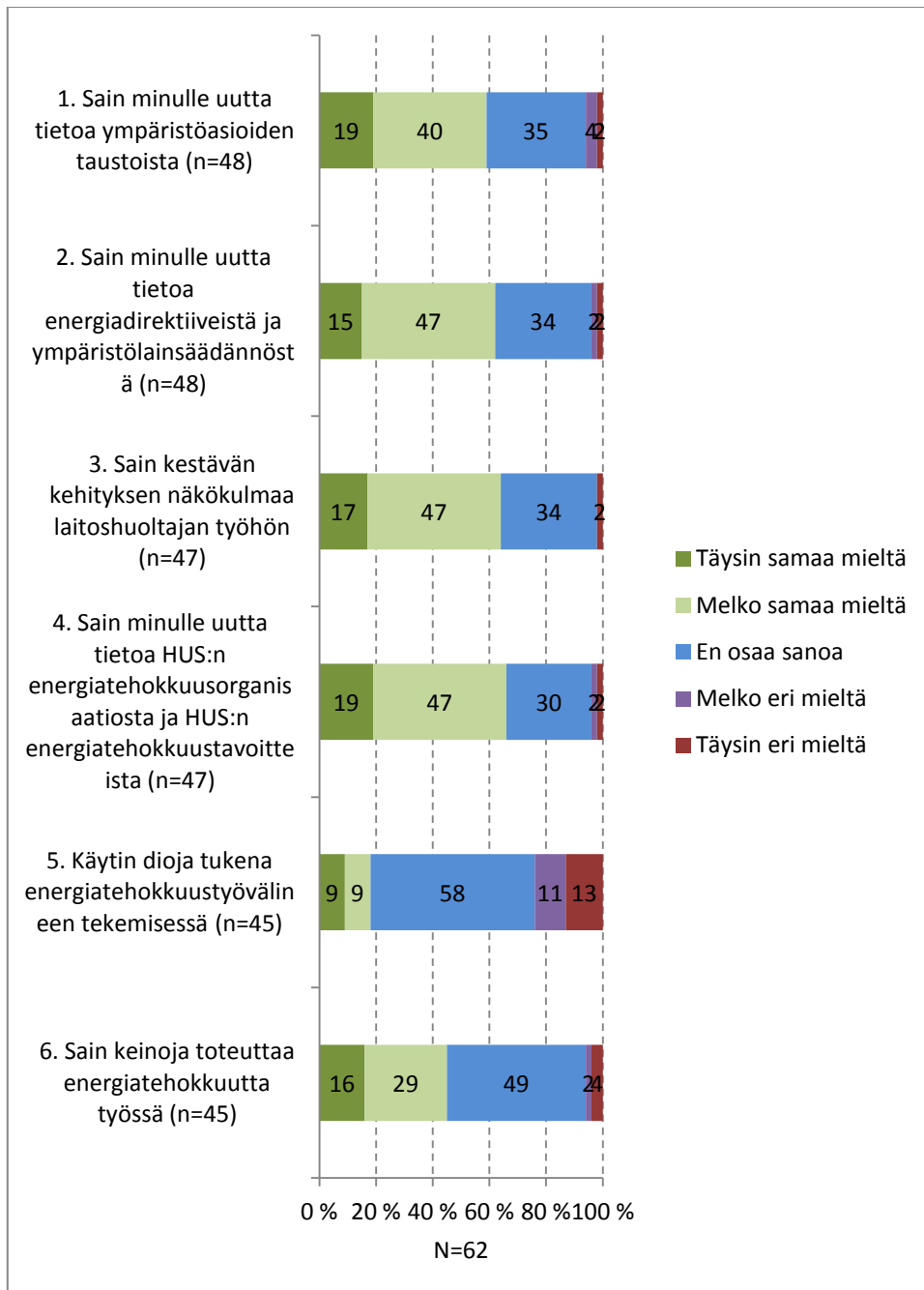
Yli puolet vastaajista oli täysin tai melko samaa mieltä siitä, että sai dioista uutta tietoa jätehuoltoon, hyödynsi niitä arkityössä ja sai kestävän kehityksen näkökulmaa laitoshuoltajan työhön (kuvio 27, s. 30). Vajaa puolet oli täysin tai melko samaa mieltä siitä, että pystyi hyödyntämään dioja työvälineen tekemisessä. Osa niistä laitoshuoltajista, jotka ovat vastanneet ”en osaa sanoa” tai ovat jättäneet vastaamatta kokonaan, ilmoittivat suullisesti tai lomakkeessa, että eivät lukeneet dioja tai tehneet tehtävää.

Kuvio 27. Arvioi dioja " Laitoshuoltaja —ympäristöosaaja"

6.16 Diojen ”Laitoshuoltaja Välinehuoltaja—energiatehokas sähkönsäästäjä” arvioiminen

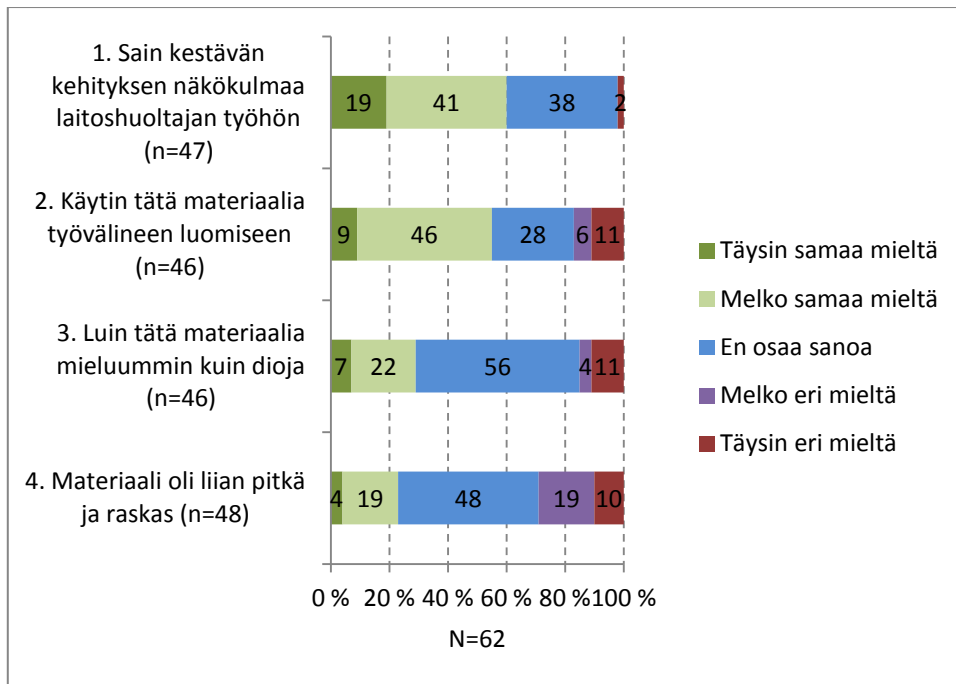
Yli puolet vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että sai uutta tietoa ympäristöasioiden taustoista (kuvio 28, s. 31). Energiadirektiiveistä ja ympäristölainsäädännöstä sai uutta tai jossain määrin uutta tietoa 62 % vastaajista. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että sai uutta tietoa HUS:n energiatehokkuusorganisaatiosta ja energiatehokkuustavoitteista. Samanlainen osuus vastaajista katsoo saaneensa kestävän kehityksen näkökulmaa laitoshuoltajan työhön. Lähes puolet vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että sai keinoja toteuttaa energiatehokkuutta työssä.

Kuvio 28. Arvioi dioja "Laitoshuoltaja Välinehuoltaja —energiatehokas sähkönsäästäjä"

6.17 Materiaalin ”Ympäristötietoa laitoshuoltajille” arvioiminen

Materiaali sisälsi tekstimuodossa samat asia kuin diat ja toimi vaihtoehtoisena tietolähteenä laitoshuoltajille (kuvio 29, s. 32). Tekstimuotoinen materiaali oli jonkin verran dioja suositumpi työvälineen tekemisessä. Toisaalta vain vajaa kolmannes luki tekstimuotoista materiaalia mieluummin kuin dioja

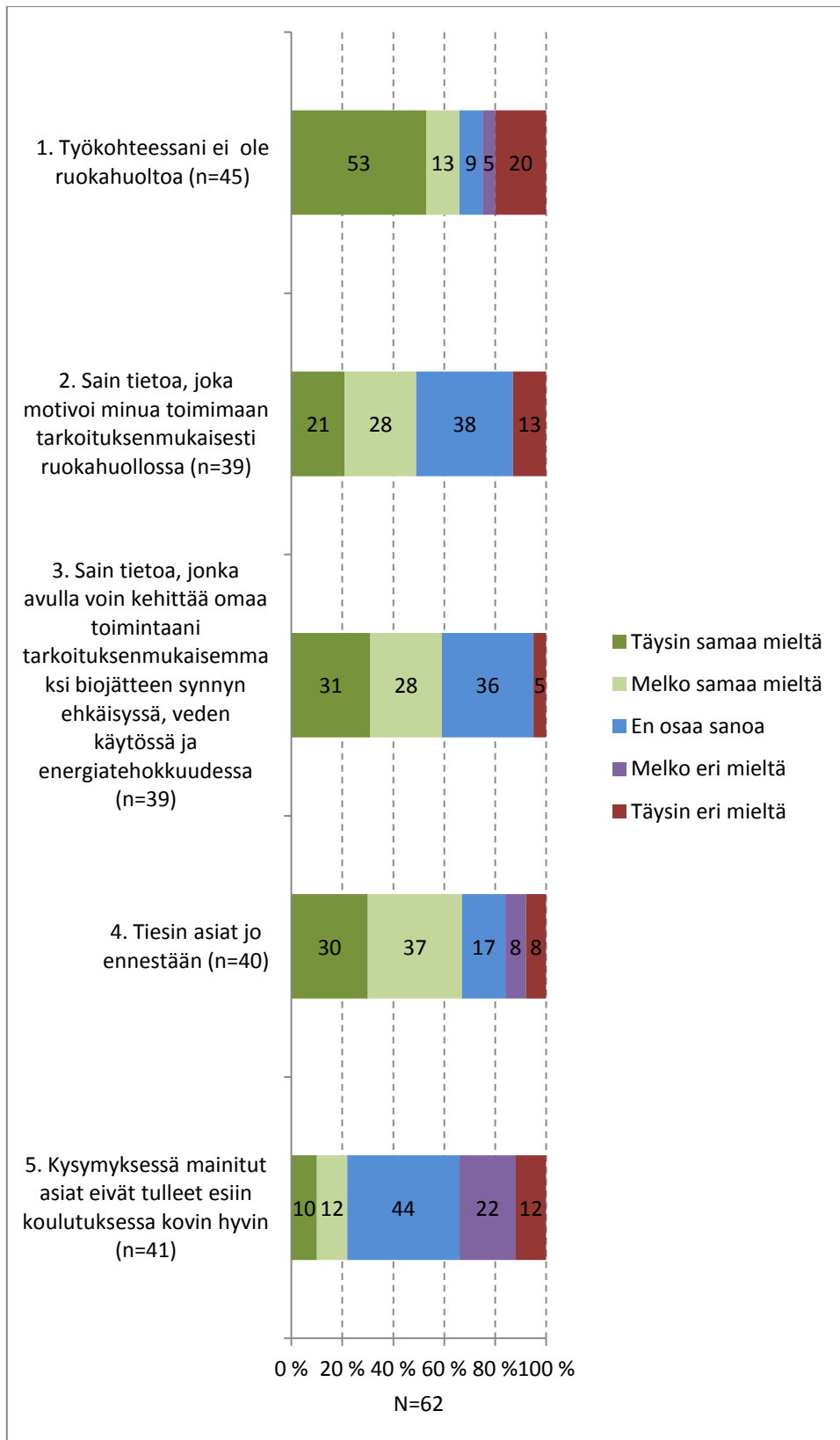
Kuvio 29. Arvioi materiaalia "Ympäristötietoa laitoshuoltajille".

6.18 Ruokahuoltoon liittyvät ympäristöasiat luennolla ja materiaaleissa

Yli puolet vastaajista toteaa, ettei työkohteessa ole ruokahuoltoja (kuvio 30, s. 33). Tällaisia työkohteita ovat esimerkiksi poliklinikat, laboratoriot, toimistotilat ja yleiset tilat. Osastoilla ruokahuolto kuuluu laitoshuoltajan työtehtäviin. Mahdollisesti tässä väittämässä on ollut epäselvyyttä, mitkä tehtävät lasketaan ruokahuoltotehtäviksi.

Lähes puolet vastaajista kokee saaneensa tietoa, joka motivoi toimimaan tarkoituksenmukaisesti ruokahuollossa. Ruokahuoltoon sisältyy muun muassa elintarvikkeiden tilaaminen. Sopivan tuotetilauksen tekeminen vaatii ammatillista tietotaitoa. Muu tarkoituksenmukainen toiminta ruokahuollossa on esimerkiksi huolehtia siitä, että Elintarvikelaissa määrätyt olosuhteet toteutuvat. Ruokahuoltoon liittyvien ympäristövaikutusten lisäksi tuotetilauksella on vaikutusta osastojen kustannuksiin.

Vastaajista 59 % on täysin tai melko samaa mieltä siitä, että sai tietoa, jonka avulla voi kehittää omaa toimintaansa tarkoituksenmukaisemmaksi biojätteen synnyn ehkäisyssä, veden käytössä ja energiatehokkuudessa.

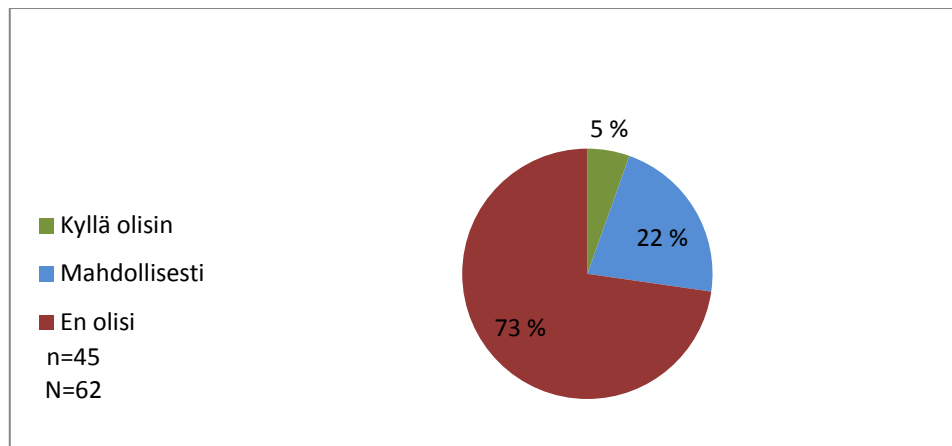

Kuvio 30. Miten ruokahuoltoon liittyvät ympäristövaikutukset kuten luonnonvarakulutus, kasvihuonekaasupäästöt ja jätehuolto tulivat mielestäsi esiin luennolla ja materiaaleissa?

6.19 Laitoshuoltajien kiinnostus koulutustehtäviin ympäristöasioissa

Tällä hetkellä laitoshuoltajien on mahdollista kouluttautua ympäristövastaaviksi ja tehdä neuvontatyötä omassa työkohteessa. Noin neljäsosa vastaajista olisi kiinnostunut tai mahdollisesti kiinnostunut ympäristöasioiden kouluttamistehtävistä omalla ammattialalla (kuvio 31). HUS:n ympäristöorganisaation hierarkiasta ja resurssien kohdennuksesta johtuen tämä ei ole ollut mahdollista toistaiseksi.

Ammatillisen ympäristötiedon ylläpitäminen laitoshuoltajien keskuudessa edellyttää työkohteessa tai lähellä työkohdetta tapahtuvaa koulutusta ja tietojen päivitystä. HUS-ympäristöohjelman mukaisesti ympäristövastaavat pitävät ympäristötunteja. Vertaistyöntekijöiden toimesta tapahtuvat koulutukset ja ympäristötunnit ovat nykyaikainen tapa edistää motivaatiota ja tietotaitoa ympäristöasioissa.

Kuvio 31. Olisitko kiinnostunut kouluttamaan toisia laitoshuoltajia ympäristöasioissa, jos saisit siihen tarvittavan koulutuksen HUS-Desikolta?

7 YHTEENVETO JA KEHITYSEHDOTUKSET

Merkittävimmät ympäristöasioiden hoitamiseen vaikuttavat ongelmat löytyivät ympäristöviestinnästä ja yhteistyöstä osaston henkilökunnan kanssa. Tärkeimmät kehitysehdotukset liittyvät näihin aiheisiin. Vastaajien työkohteissa suhtaudutaan positiivisesti tai neutraalisti ympäristöasioihin työssä sekä keskustellaan ympäristöasioista melko usein. Vastaajat näkevät ympäristöasiat osana ammatti-identiteettiä. HUS ympäristöohjelmaa vastaajat pitävät tärkeänä ja myös ympäristötehtäviin motivoivana. Kaikki vastaajat pitävät erittäin tai melko tärkeänä siivousaineiden- ja välineiden sekä sähkön ja veden tarkoituksen mukaista käyttöä sen ollessa ympäristöystävällistä ja kustannustehokasta.

7.1 Ympäristökoulutus ja materiaalit

Luento lisäsi parhaiten vastaajien kiinnostusta, motivaatiota ja tietotaitoa ympäristöasioiden hoitamisessa. Luennolta vastaajat saivat myös parhaiten kestäväen kehityksen näkökulmaa laitoshuoltajan työhön.

”Laitoshuoltaja—ympäristöosaaja” dioista vastaajat saivat parhaiten hyötyä jätehuoltoon ja arkityöhön. ”Laitoshuoltaja Välinehuoltaja—energiatehokas sähkönsäästäjä” dioista vastaajat saivat parhaiten taustatietoja ympäristö- ja energiatehokkuusasioista. Vajaa puolet sai keinoja tai jonkin verran keinoja toteuttaa energiatehokkuutta työssä. Ruokahuoltoa koskeva tieto oli monien laitoshuoltajien tiedossa hyvin jo ennestään. Tästä huolimatta vastaajat kokivat saaneensa tietoa, joka motivoi toimimaan tarkoituksen mukaisesti ruokahuollossa. Saadun tiedon avulla vastaajat kokivat voivansa kehittää omaa toimintaansa tarkoituksenmukaisemmaksi biojätteen synnyn ehkäisyssä sekä veden ja sähkön käytössä.

Kehittämistehtävän vastaajat kokivat lisäävän kiinnostusta ja tietotaitoa ympäristöasioiden hoitamisessa. Hieman yli puolet vastaajista pitää työllä luomista innostavana tai melko innostavana tapana tietotaidon kehittämiseksi. Kehittämistehtävän teossa vastaajat käyttivät eniten hyväkseen tekstimuotoista materiaalia sekä dioja ”Laitoshuoltaja—ympäristöosaaja”. Koulutus sisälsi opetusta HUS-Ympäristökeskuksen sivujen käyttämisestä. Koulutuksen alettua vastaajat eivät käyneet edellä mainituilla sivuilla merkittävästi aiempaa useammin.

Kehittämistehtävinä laitoshuoltajat loivat parempia käytäntöjä käyttäen hyväkseen ympäristöohjeita ja koulutuksissa esitettyjä ympäristöasioiden taustoja. Kehittämistehtävien tuloksina syntyi muun muassa

- kuvauksia jäteastioiden sijaintien, jätessäkkien litrakoon toimivuudesta
- kuvauksia mahdollisuuksista muuttaa jäteastioiden määrää ja sijaintia sekä vähentää jätessäkkien kulutusta
- ohjeita sopivan elintarviketuotetilauksen tekemiseksi
- ohjeita sähkön ja veden säästämiseksi laitteiden käytössä
- käytäntöjä valaistuksen käyttämisestä tarpeen mukaan
- suunnitelma valaistuksen muuttamiseksi energiatehokkaaksi
- tapoja viestiä ympäristöasioista suunnitelmallisesti.

7.2 Ensimmäisen ja toisen kyselyn tulosten väliset eroavaisuudet

Ensimmäisessä kyselyssä noin kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että pystyy hoitamaan ympäristöasiat työkohteessaan. Kaksi kolmasosaa vastaajista oli sitä mieltä, että ajan, tiedon, välineiden ja tilojen tai yhteistyön puute hoitohenkilökunnan kanssa huonontavat mahdollisuuksia hoitaa ympäristöasioita työkohteessa. Vastaustuloksiin on voinut vaikuttaa se, että ensimmäisessä kyselyssä samaan kysymykseen oli sijoitettu useita eri aiheita.

Ensimmäisessä kyselyssä 13 % vastaajista katsoi tiedonsaannissa olevan puutteita, jotka huonontavat mahdollisuuksia noudattaa ympäristöohjeita työssä. Toisessa kyselyssä kolmasosa vastaajista ei tiennyt osaston jäteohjeen olemassaolosta tai sijainnista. Ensimmäisessä kyselyssä laitoshuoltajien ja osaston henkilökunnan yhteistyössä ympäristöasioiden hoitamisessa viidesosa katsoi ilmenevän puutteita. Toisessa kyselyssä kaikissa yhteis-

työtä koskevissa kysymyksissä 21–45 % vastaajista katsoi olevan puutteita.

Ensimmäisessä kyselyssä 56 % vastaajista oli sitä mieltä, että ympäristöasioista puhumiseen työpaikalla suhtaudutaan positiivisesti. Toisessa kyselyssä 68 % vastaajista katsoi, että ympäristöasioista puhumiseen suhtaudutaan positiivisesti. Ensimmäisessä kyselyssä 3 % vastaajista katsoi, että ympäristöasioista puhumiseen suhtaudutaan negatiivisesti. Toisessa kyselyssä 0 % vastaajista katsoi ympäristöasioista puhumiseen suhtauduttavan negatiivisesti, mutta 5 % oli melko samaa mieltä negatiivisesta suhtautumisesta.

7.3 Ympäristöviestintä

Vastaajat saavat ympäristötietoa kaikkein parhaiten palveluohjaajalta. Palveluohjaajan jälkeen parhaiten ympäristötietoa vastaajat saavat ympäristövastaavilta. Pääosa vastaajista ei koe ympäristöasioiden löydettävyyttä ja luettavuutta intrassa itselleen sopivaksi, jotta käyttäisi tätä kanavaa tiedonhankintaan. Myöskään laitoshuoltajien työpaikkakansiota vastaajat eivät pidä sopivimpana tiedonlähteenä. Jos vaihtoehtoisia tietolähteitä, kuten painettu opas ja sähköinen opas HUS-Desikon sivuilla, olisi käytettävissä, vastaajat käyttäisivät näitä nykyisten rinnalla. Laitoshuoltaja saa oman työkohteen käytännön ympäristöohjeita useilta eri tahoilta. Ympäristötehtävien hoitamisen motivaation kannalta on olennaista, millä tavoin ympäristötehtävien merkittävyys on taustoitettu. HUS-Ympäristökeskus on kehittämässä sivujaan käyttäjien tarpeita paremmin vastaaviksi.

Ohjeistamisen hierarkia ympäristöasioissa aiheuttaa tilanteita, jossa laitoshuoltaja jää osittaiseen viestinnälliseen tyhjiöön. Laitoshuoltaja ottaa oman toiminnan ympäristöohjeet vastaan palveluohjaajalta ja -esimieheltä. Osaston velvollisuus on antaa osaston toiminnan ympäristöohjeet laitoshuoltajalle. Laitoshuoltaja ei kuulu osaston henkilökuntaan eikä näin ollen ole viestinnän kohteena samassa määrin kuin osaston henkilökunta.

Ympäristövastaaville ei ole varattu aikaa ympäristötehtävien suorittamiseksi HUS ympäristöohjelman mukaisesti. Ympäristövastaavat suorittavat ympäristötehtäviä oman toimen ohessa. Keväällä 2014 HUS-Desikon ympäristövastuuryhmässä on sovittu, että laitoshuoltaja-ympäristövastaaville varataan aikaa hoitaa ympäristötehtäviä työajan puitteissa.

7.4 Yhteistyö osaston henkilökunnan kanssa ympäristöasioiden hoitamisessa

Ympäristöasioiden hoitamisessa osaston kanssa vastaajat kokivat olevan puutteita joillakin yhteistyön alueilla. Merkittävimmiksi puutteiksi koettiin kommunikaation puute, osaston henkilökunnan tietotaidon puute ympäristöasioissa ja osaston henkilökunnan ajanpuute.

Osaston ympäristövastaavan tunnettavuuden puute on yksi osoitus yhteistyön ja kommunikaation vähydestä. Osaston ympäristövastaavan tunnettavuuden puutteesta voi seurata ympäristötehtävien alisuorittamista tai

suorittamatta jättämistä. Yksi seuraus on osaston jäteohjeen olemassaolon ja sijainnin jääminen laitoshuoltajille tuntemattomaksi. Vaikka yli puolet vastanneista saa osaston jäteohjeesta käyttökelpoiset tiedot helposti ja nopeasti, vielä suurempi osa kokee saavansa paremmin tietoa muualta.

Kolmasosa vastaajista ei tiedä onko osastolle tehty ohjeistusta energia- ja materiaalitehokkuuteen liittyen. Vastaajat saavat palautetta ympäristöasioiden hoitamisesta harvoin. Vastaajat pitävät tärkeänä ympäristökoulutuksen lisäämistä kaikille, yhteistyön kehittämistä ja vastuiden selkiyttämistä.

7.5 Ympäristöviestinnän kehittäminen

Ympäristövastaavien pitäisi voida kehittää taitoja ympäristöviestinnässä. Näitä viestintätaitoja tulisi opettaa ympäristöviestinnän ammattilaisten toimesta ympäristövastaavakoulutuksissa sekä muissa tilaisuuksissa. Ympäristövastaavakoulutuksissa pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että osaston ympäristövastaavat viestivät ympäristöasioista myös laitoshuoltajille.

Osaston ympäristövastaavan tunnettavuutta laitoshuoltajille tulisi parantaa sekä osaston että laitoshuollon toimesta. Laitoshuollon ja osaston yhteisissä palaverissa voidaan kertoa, ketkä henkilöt toimivat ympäristövastaavina. Uuden laitoshuoltajan perehdytykseen pitäisi sisältyä myös osaston ympäristövastaavan esittely.

Käytännöt ympäristöohjeiden välittämisestä ja kansioiden sijoittamisesta osastoilla tulisi yhtenäistää. Osaston ympäristövastaavan tekemä jäteohje tulisi sijoittaa kaikilla tai mahdollisimman monella osastolla samaan tilaan. Tällöin jäteohjeen sijainti olisi paremmin laitoshuoltajat tiedossa. Energia- ja materiaalitehokkuuteen liittyvät ohjeet tulisi välittää suullisen viestinnän lisäksi myös sähköisesti ja kirjallisesti.

Yhdensuuntainen osaston ympäristövastaavalta ja palveluohjaajalta laitoshuoltajille kohdistuva ympäristöviestintä tulisi muuntaa vuorovaikutteiseksi kaikkia osallistavaksi toiminnaksi. Töölön sairaalassa ympäristöviestinnän kehittämistehtävänä laitoshuoltajat kehittivät yhteistyötä osaston henkilökunnan kanssa: sovittiin käytännöstä, jossa laitoshuoltaja osallistuu yhdessä osaston ympäristövastaavan kanssa osaston raportille. Raportilla he tuovat esiin ajankohtaisia ympäristöasioita.

Töölön sairaalassa ja Silmä-Korva sairaalassa laitoshuoltajat saivat kehittämistehtävien yhteydessä uutta vastuuta ympäristöviestinnässä. Uusia tehtäviä suorittavien laitoshuoltajien tukeminen palveluesimiesten ja -ohjaajien taholta on tärkeää tehtävässä jaksamisen ja kehittymisen kannalta. Aiheeseen liittyvät säännölliset palaverit ja vuorovaikutus tuovat jatkuvuutta tehtävään.

7.6 Ympäristöohjeiden saatavuuden ja luettavuuden parantaminen

Ympäristöohjeiden saatavuuden ja luettavuuden parantamiseksi ei ole olemassa yhtä ainoaa parasta mahdollista keinoa. Erilaisiin ja uusiin kei-

noihin välittää ympäristötietoa tulisi suhtautua avoimesti. Ympäristöohjeet tulee olla välittömästi saatavilla myös niille, jotka eivät koe sähköistä tiedonhankintaa itselleen mahdolliseksi tavaksi hankkia tietoa. Tämän vuoksi myös painetun oppaan käyttöönottoa tulisi harkita.

Ympäristöohjeet on laadittava tavallisen työntekijän tarpeisiin. Tavallinen työntekijä ei ole ympäristöalan ammattilainen, joka voi nopeasti selvittää ympäristöohjeen sisällön. Ympäristöohjeiden ilmaisun on oltava selkokielistä. Ohjeita laadittaessa pitäisi huomioida se, että lukijoilla voi olla käytettävissä vain vähän aikaa ohjeen sisällön selvittämiseen.

Ympäristöohjeiden löydettävyyttä on mahdollista parantaa lyhentämällä tietä HUS-Ympäristökeskuksen sivuille. Laitoshuoltajan kirjautuessa HUS Intranetiin, avautuu osalle etusivua HUS-Desikon uutisia. Tähän osaan si-
joitettavat linkit voisivat nopeuttaa ympäristöohjeiden löytämistä.

7.7 Ympäristövastaavien vastualueet

Ympäristövastaaville on haastava tehtävä hallita kaikki ympäristöaiheet ja tehdä neuvontatyötä oman työn ohessa. Työtä voi keventää ja toisaalta mahdollistaa paremman paneutumisen asiaan, jos ympäristövastaaville on jaettu omat painopistealueet. Näitä aiheita ovat jätehuolto, energiatehokkuus, materiaalitehokkuus ja ympäristöviestintä. Tällöin kukin ympäristövastaava hankkisi tietoa, antaisi neuvontaa ja edistäisi kehitysprojektia omasta ympäristöaiheestaan.

7.8 Ympäristötehtävien mitoitus

Työn mitoitus on jo käytössä oleva menetelmä työkohteessa tarvittavien työntekijöiden ja työajan määrän selvittämiseksi. Mitoituksen avulla on mahdollista dokumentoida ympäristötehtäviin ja ympäristöaiheisiin kehitysprojekteihin kuluva aika. Dokumentoidun tiedon avulla tulisi esittää HUS-konsernille resurssien lisäämistä ympäristökoulutuksiin ja ympäristöasioiden hoitamiseen.

8 POHDINTA

Työn ensi-sijainen tavoite oli tuottaa tietoa laitoshuoltajien ympäristökäyttäytymiseen vaikuttavista asioista ja soveltuvista ympäristökoulutuksen menetelmistä sekä lisätä laitoshuoltajien ympäristökompetenssia. Otannan pienuuden vuoksi kyselyjen tuloksia ei ole tarkoitettu yleistettäväksi laitoshuoltajien työhön yleensä missä tahansa työpaikassa. Kyselyissä saatujen tietojen pohjalta laitoshuoltajien ympäristökompetenssia voidaan edelleen kehittää HUS-Desikossa. Tällä työllä on myös ollut vaikutusta HUS:ssa. Pitämiäni ympäristökoulutusten jälkeen myös HUS-Ympäristökeskus on alkanut pitää ympäristökoulutuksia laitoshuoltajille.

Itsearviointi toiminnastani ympäristökouluttajana ja kyselyjen suunnittelijana tuotti monia kehittämisen kohteita. Monet laitoshuoltajat kokivat jäl-

kimmäisen kyselyn liian pitkäksi ja raskaaksi. Kaikki vastaukset ovat kuitenkin informatiivisia ympäristöasioiden kehittämisen kannalta laitoshuollon työssä. Oppimisen kannalta tärkein huomio koulutuksissa oli vuorovaikutteisuuden suuresta merkityksestä laitoshuoltajille. Osalle laitoshuoltajista kehittämistehtävä oli toimiva tapa asettaa oman työn ympäristöasiat tutkimuksen alle. Kehittämistehtävän tekemiseen osallistuu itse koulutukseen osallistujan lisäksi myös osallistujan työtovereita, minkä vuoksi menetelmällä saavutetaan useampi henkilö. Menetelmän avulla tuodaan ympäristöasiat näkyväksi osaksi työtä. Kehittämistehtävien avulla saavutettiin myös tehokkuutta resurssien käytössä. Ympäristökoulutuksista saamani kokemuksen sekä osittain myös kyselyvastausten perusteella, ympäristöasioiden taustojen opettaminen laitoshuoltajille on aiheellista; se lisää kiinnostusta ja motivaatiota ympäristöaiheisia työtehtäviä kohtaan.

Sopivin mahdollinen ja samalla myös tuloksellisin koulutus on toteutettavissa, kun kouluttaja on hyvin perillä laitoshuoltajien työolosuhteista, ympäristötiedon tarpeesta ja sopivista viestinnän keinoista. Tällöin oppimista haittaavaa tiedollista ja viestinnällistä välimatkaa laitoshuoltajien ja kouluttajan välillä on vain vähän. Tästä syystä laitoshuoltajien sisäiset ammatilliset ympäristökoulutukset pitäisikin tulevaisuudessa toteuttaa HUS-Desikon toimesta. Laitoshuoltajat sisäistävät ympäristöasiat pitkälle osaksi ammatti-identiteettiä. Tämä johtuu paljolti palveluohjaajien tekemästä työstä ympäristöasioiden ohjeistamisessa ja ympäristönhuoltopalvelujen sisällyttämisestä laitoshuoltajien ammattitutkintoon. HUS-Desikolla on hyvät mahdollisuudet kehittää edelleen laitoshuoltajille soveltuvia ympäristökoulutuksia.

HUS ympäristöohjelman tavoitteet sisältävät johdon ja henkilöstön ympäristöasioihin liittyvän viestintä- ja vaikuttamisosaamisen vahvistamisen. HUS-Desikon ja HUS-Ympäristökeskuksen mahdollisuudet tuottaa ympäristökoulutuksia, kehitysprojekteja ja työpajoja ovat rajalliset. Tämän työn puitteissa ilmeni HUS-ympäristöorganisaation rakenteesta johtuvaa ympäristöviestinnän toimimattomuutta, jonka vaikutus kohdistuu laitoshuoltajiin. Laitoshuoltajien ja hoitohenkilökunnan ollessa eri ammattiryhmiä, jää tiedonkulku osittain toteutumatta. Ympäristöviestinnän epäonnistuminen johtuu myös osittain ympäristövastaavien määrän vähyydestä.

Laitoshuoltajien ympäristökompetenssia voidaan vahvistaa integroimalla ympäristötehtävien ohjaus mahdollisimman monelle käytännön toimijalle. Käytännön työntekijöiden ympäristökompetenssin ylläpitäminen työkohteissa on tuloksellisempaa ja resurssitehokkaampaa kuin harvoin ja harvoille työntekijöille tapahtuva muutaman tunnin koulutus. Ympäristökompetenssin ylläpidon kannalta merkittäviä asioita ovat ympäristötoiminnan jatkuvuus, ympäristöaiheisen keskustelun pysymisen vireänä ja positiivinen suhtautuminen ympäristöasioihin,

Tärkeä ja mielenkiintoinen kysymys tulevaisuuden kannalta on se, millä tavoin ympäristöaiheet ovat esillä osana tavallisia työtehtäviä. Ympäristöaiheisen sanaston tunteminen ja käyttäminen osana normaalia kommunikatiota on edellytys sille, että ympäristötehtävien hoitaminen muodostuu luonnolliseksi tavaksi olla työssä. Ympäristöaiheisen keskustelun viemi-

seksi työpäivän normaaliksi osaksi tarvitaan ohjausta. Ohjauksesta voivat vastata palveluohjaaja ja -esimies sekä HUS-Deskon ympäristövastuuryhmä. Tämän opinnäytetyön ympäristökoulutuksissa ympäristöviestintä oli yhdenvertainen aihe jätehuollon ja energia- ja materiaalitehokkuuden rinnalla. Ympäristöviestintätaidot tulisi laajemminkin nostaa itseisarvoksi käytännön ympäristötehtävien rinnalle.

LÄHTEET

HUS. Viitattu 26.5.2014. <http://www.hus.fi/Sivut/default.aspx>

HUS-Desiko esite 2014. HUS-Desiko. Viitattu 26.5.2014.
<http://www.hus.fi/hus-tietoa/liikelaitokset-ja-tukipalvelut/hus-desiko/Organisaatio/Documents/HUS-Desiko%20esite.pdf>

HUS-Desikon palvelut. HUS-Desiko. Viitattu 26.5.2014.
<http://www.hus.fi/hus-tietoa/liikelaitokset-ja-tukipalvelut/hus-desiko/Palvelut/Sivut/default.aspx>

HUS- tietoa. HUS. Viitattu 26.5.2014.
<http://www.hus.fi/hus-tietoa/Sivut/default.aspx>

Paloniemi, R & Koskinen, S. 2005. Ympäristövastuullinen osallistuminen oppimisprosessissa. Terra 117:1, 17–32. Viitattu 4.10.2014. Saatavissa kansalliskirjaston Elektra-tietokannassa:
<http://elektra.helsinki.fi/se/t/0040-3741/117/1/ymparist.pdf>

Väätäinen, P. 9.4.2014. Sähköposti. Vastaanottaja H. Tuura. Viitattu 9.4.2014.

Ympäristökertomus 2012. HUS-Ympäristökeskus. Viitattu 9.10.2014.
<http://hus01.tjhosting.com/kokous/20131627-3-77750>. PDF

HAASTATTELUT

Pelamo, E. 2014. HUS-Desiko. Haastattelu. 4.4.2014

Laitoshuoltaja Välinehuoltaja

Energiatehokas
sähkösäästäjä

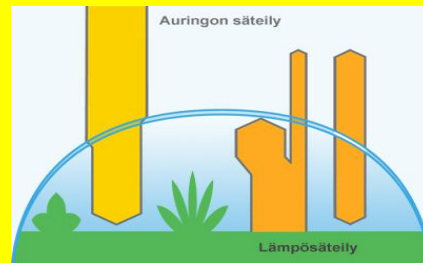
Heta Tuura
HUS-Desiko 2014

- Ympäristöasioiden taustoja
- Energiatehokkuus
- Materiaalitehokkuus
- Resurssitehokkuus
- Ympäristövastaavat, ympäristöviestintä

Ympäristöasioiden tausta

- **Ilmastonmuutoksen hidastaminen** (CO_2 -päästöjen vähentäminen) ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen, energiapolitiikka, energiatehokkuus.
- **Luonnon varojen kestävä käyttö:** luonnonmyötäisyys, elinkaariajattelu, materiaali- ja energiatehokkuus.
- **Ympäristön suojele:** erilaisten päästöjen vähentäminen sekä jätehuollon järjestäminen kestäväällä tavalla.

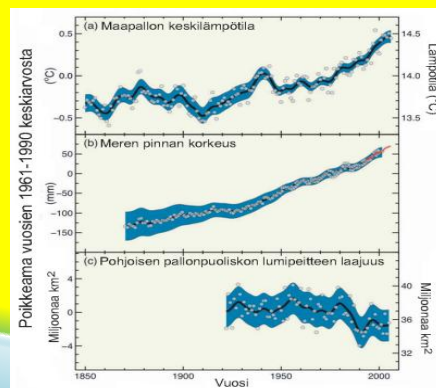
Ilmastonmuutos

Kuva1. (SYKE/ilmasto-opas.fi)

Kasvihuonekaasut: vesihöyry, hiilidioksidi, metaani, dityppioksidi

Ilmastonmuutos mittauksia

Kuva 2. (IPCC 2007)

Mittauksia 160 vuotta. Maapallon keskilämpötila noussut vajaan asteen 1850-luvulta. Ennuste: 2100 mennessä keskilämpötila nousee 2,0-5,4 astetta. Ilmakehän CO_2 -pitoisuus nyt yli 400 ppm.
SYKE/ilmasto-opas.fi

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia

- Eliölajien levinneisyyden muutokset
- Globaalit sääolosuhteiden muutokset
- Kuivuus, hellejaksot, rankkasateet, tulvat, myrskyt, lumipeitteen väheneminen, roudan väheneminen
- (SYKE: <http://ilmasto-opas.fi/fi/lisamateriaalit>)

Ilmastonmuutoksen hillitseminen

- Kustannustehokkaimpia tapoja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ovat energian säästäminen ja energiatehokkuuden lisääminen.
- Energian käytön tehostamisella voitaisiin saavuttaa jopa puolet globaalisista päästövähennystavoitteista.
- (SYKE/ ilmasto-opas.fi/ Päästöjen vähentäminen Suomessa)

Kuva: Jaana Väänänen

- **Luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemien toimintaa** voidaan tukea näillä toimenpiteillä. Monimuotoinen ekosysteemi on vähemmän haavoittuvainen häiriöille ja toipuu niistä nopeammin.
- Ekosysteemipalvelut: tuotanto-, säätely-, kulttuuri- sekä ylläpitävät ja säilyttävät palvelut.

Ympäristöasioiden tausta

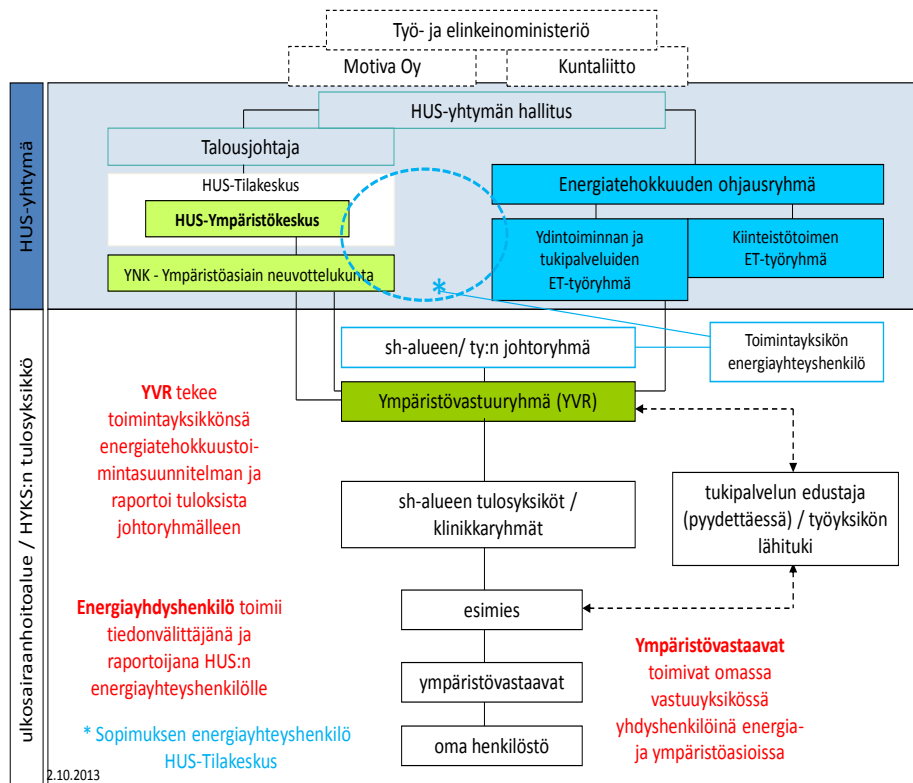
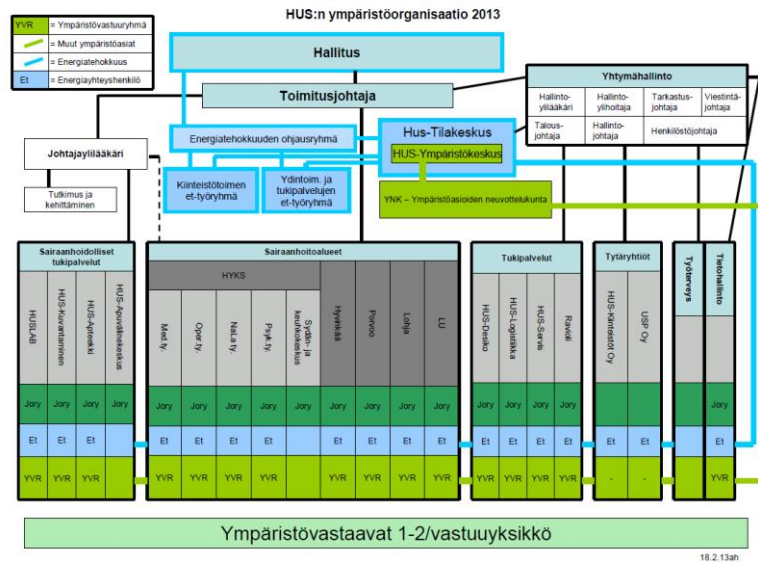
- Toimintaa ohjataan EU-direktiivein (energiapalvelu ja energiatehokkuus) ja lainsäädännöllä mm. Ympäristönsuojelulaki (2000), Jätelaki (2012).
- Ympäristölainsäädännöllä määritellään ympäristövastuullisuuden vähimmäistaso.
- Kestävän yhteiskuntasitoumuksen (2014) tavoitteita ovat muun muassa:
 - Hiilineutraali yhteiskunta
 - Yritykset tuottavat kestävästi tuotettuja palveluita ja tuotteita.
- Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2020 mennessä.
- Suomi tavoittelee edelläkävijyyttä ympäristöystävällisessä, resurssi- ja materiaalitehokkaassa taloudessa sekä kestävien kulutus- ja tuotantotapojen kehittäjänä (Valtioneuvoston periaatepäätös 2013).

Kestävä kehitys

- Kestävä kehitys on jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet.
 - Sosiaalis-kulttuurinen
 - Taloudellinen
 - Ekologinen
- Lisätietoa ympäristöministeriön sivuilta: [Mitä on kestävä kehitys](#)

Ympäristötoiminnan ohjaus HUS:ssa

- HUS-ympäristöpolitiikka
- HUS:n ympäristöstrategia 2011-2015
- HUS:n ympäristöhallinnon vuotuinen toimintasuunnitelma ja -ohjelma
- BSC-kortti

Kuva: Pirkko Väättäinen

HUS-ympäristötoiminnan päämäärät

- Ympäristöterveellinen työ- ja hoitoympäristö
- Energia- ja materiaalitehokkuuden merkittävä tasonnosto.
- Asiakkaiden ja henkilöstön ympäristökäyttäytyminen on vaivatonta.
- Integroidaan ympäristöasioihin liittyvät tavoitteet osaksi HUS-konsernin tavoitteita ja johtamisjärjestelmää.

HUS-ympäristötoiminnan päämäärät

- Nostetaan ympäristötietoisuuden tasoa kaikissa ammattiryhmissä.
- Sisällytetään ympäristöasioiden vaikuttavuustavoitteet ja niiden tavoitteet osaksi HUS:iin kuuluvien yksiköiden palkitsemisjärjestelmää.
- Energia- ja materiaalitehokkuuden parantamisella saavutettavat kustannussäästöt ylittävät ympäristöasioiden hoitoon kohdenneet taloudelliset panostukset.

Esimerkkejä ympäristöohjelman (2011-2015) käytännön tavoitteista

- Paperinkulutuksen vähentäminen.
- Kertakäyttötuotteiden käytön vähentäminen.
- Biojätteen syntyä vähennetään.
- **Jätehuoltoa** parannetaan ja seurataan.
- Ympäristöystävälliset tuotteet ja pesuaineet.
- Toimenpiteet energiatehokkuuden ja energiansäästön toteuttamisessa: laitteet ja valot.
- Eritellään ympäristövastaavien mahdollisuuksia kohdentaa työaika ympäristötehtäviin.

Sähkön säästäminen HUS:ssa

- Taustalla energiatehokkuussopimus 2008–2016. Tavoite säästää energiaa 9% (25,1 GWh) vuoden 2005 tasosta.
- Perustehtävien hoitaminen ei saa kärsiä energiatehokkuustavoitteiden toteuttamisesta.
- Eri yksiköt ja liikelaitokset yhteistyössä. HUS:n kiinteistötoimen työryhmä ohjaa kiinteistöihin liittyviä säästötoimia. Ydintoiminnan ja tukipalvelujen työryhmä keskittyy erikoissairaanhoidon ja sen tukipalvelujen toiminnan energiatehokkuusasioihin.
- Kiinteistökohtaiset energiansäästötoimenpiteet. HUS-Tilakeskus ja HUS-Kiinteistöt Oy.
- Sähkönkulutus mitataan kiinteistö- ja/tai rakennuskohtaisesti (kWh).
- Erilaiset viestintätilanteet käytetään hyväksi sähkösäästöavoitteiden saavuttamiseksi.

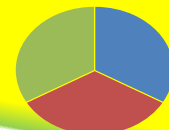
HUS on merkittävä toimija

Vuosina 2011-2013 keskimäärin :

- Sähköenergiaa kulutettiin 110 000 MWh
- Vettä 700 milj. litraa
- Lämmitysenergiaa 150 000 MWh (normaalivuoteen suhteutettu kulutus)
- Sairaalahöyryä 25 000 MWh
- HUS:n ajoneuvoilla ajettiin 1,5 milj.km → dieseliä 180 000 l. ja bensiiniä 20 000 l.

Ei vuokrakohteiden (HUS vuokralla) kulutuksia

Sairaalan
sähkönkulutus
Laitteet 1/3
Kiinteistöt 1/3
Valaistus 1/3

Lämpö ja valaistus

- Vähennetään valaistusta mahdollisuuksien mukaan.
- Käytetään hyväksi luonnonvaloa.
- Kohdevalot, pöytälamput.
- Käytetään kaihtimia öisin lämmönhukan estämiseksi.
- Voiko laitoshuolto ehdottaa valaisimien liiketunnistimia ja ajastimia?
- HUS:n käyttämästä sähköenergiasta noin 30 % kuluu valaistukseen.

Tarpeeton valo sammutetaan aina

- Miten valita sopiva lamppu? [Lamppukoulu](#)

Laitteet

- Tietokone sammutetaan, kun sitä ei käytetä. (HUS:n 18 000 työasemaa kiinni yöksi, viikonlopuksi ja lomien ajaksi → laskennallinen säästö: 4000 MWh ja 325 000 € /vuosi.
- Tietokoneen näyttö sammutetaan (vaikka olisi virransäästötila päällä), jos väliaikaisesti pois käytöstä.
- Yhteys ATK-yhdyshenkilön kanssa: päivitykset ajan tasalla.
- Laitteiden ohjeidenmukainen käyttö, huolto ja korjaus parantaa niiden energiatehokkuutta ja pidentää niiden elinkaarta.
- Optimoidaan käytössä olevien koneiden energiankulutus.
- Sähkön katkaisun ja päälle kytkemisen ajastimia myös muihin laitteisiin.

Veden ja sähkön kulutus

Veden hinta: 2,64 €/m³
(Hinta Hus:lle, sis. jäteveden)

Deko – koneellinen 40 l. vettä → 10,56 senttiä vesimaksua

Veden lämmitys:
25litraa lämmitetään +5°:stä
100 C^o asteiseksi

→
kuluu 2,75 kWh ja 23,26 senttiä.

Yksi Metos-laitostiskikone käyttää yhden minuutin ohjelman aikana 0,165 kWh.
Sähkön keskihinta n.8,46 senttiä/kWh → 1,39 senttiä / pesu
Veden kulutus ei tiedossa.

Materiaalinkulutus

- Siirrytään sähköisiin prosesseihin. Paperittomat palaverit ja koulutukset. Sähköinen asiointi. Sähköiset palkkakuitit.
- Luetaan intrasta ja sähköpostista työhöjeita ja tiedotuksia.
- Vähennetään paperin tulostamista. Suomalainen kuluttaa yli 210 kg paperia vuodessa. Yhden paperikilon valmistus kuluttaa 3-15 kg luonnonvaroja. (hel.fi)
- Mitä sisäisiä kierrätysmahdollisuuksia sairaalassa käytettävillä tuotteilla?

Hakisinko kansliasta käytettyä paperia uudelleen käytettäväksi?

Materiaalinkulutus ja jätteen synnyn ehkäisy

- Siirrytään kokonaan kestäkäyttöisiin astioihin.
- [Kertakäyttö-vai kestoastiat](#)
- [HUS-ympäristökertomus 2012](#)
- (Kertakäyttöisten mukien, pikarien ja aterimien kulutus ja säästöt sivulla 16).
- Mitkä laitoshuollon käytössä olevat tuotteet voidaan korvata materiaali- tai energiatehokkaammilla tuotteilla?
- Minkälaisilla valinnoilla voidaan ehkäistä jätteensyntyä?
- Jätesäkit: litrakoon oikea kohdistaminen.
- Kertakäyttösiivousliinat, käsipyyhkeet.
- Siivousaineet: ohjeenmukainen laimennos.

Resurssien käyttö

- Suunnitelmallisella ja hallitulla resurssien käytöllä voidaan toteuttaa energia- ja materiaalitehokkaampaa työskentelyä.
- Avoimen tiedonkulun parantaminen asiakkaan ja HUS-Desikon / laitoshuollon ja välinehuollon välillä.
- Tilojen käytön optimointi.
- Työvälineiden ohjeidenmukainen käyttö.

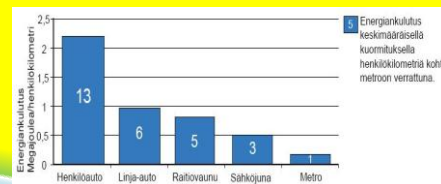
Materiaali- ja resurssitehokkuus on välillistä energiatehokkuutta.

Ruokahuolto ja biojäte

- Tilataan elintarvikkeita sopivasti →
- jääkaappi toimii tehokkaammin, sähköenergiaa kuluu vähemmän
- vähemmän biojätettä pois kuljetettavaksi ja kompostoitavaksi tai polttoon
- pienempi luonnonvarakulutus
- vähemmän CO₂ -päästöjä
- parempi resurssitehokkuus → kustannussäästöt
- Huomioidaan raaka-aineiden puhtaus ja lisääineettomuus, lähiruoka ja paikallisen ruokakulttuurin tukeminen.

Ilmastoystävällinen ja energiatehokas liikkuminen

- Kävellessä tai pyöräillen töihin. Työmatkapyöräily kilometrikisa. Liity HUS:n pyöräilyjaostoon: enemmän ja parempia parkkipaikkoja polkupyörille. Talvipyöräily.
- Joukkoliikenteen käyttäminen, kimpakyytjärjestelmä intrassa.
- Portaat vai hissi.
- Verkkoneuvottelut ja -koulutukset .

Kuva 3. Energian kulutus eri kulkuneuvoilla henkilökilometriä kohti.
© YTV 2007. Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030. Painoprisma Oy, Helsinki 2007

Tavoitteita: mittarit, kyselyt ja palkitseminen

- Tavoite energia- ja materiaalitehokkuuden tason nostosta koskee koko HUS:n henkilöstöä.
- Tuloksia mitataan ja tavoitteena on palkita onnistuneesta energia - ja materiaalitehokkuudesta.
- Ympäristövastaaville mahdollisuus kohdentaa työaika ympäristötehtäviin yksi tunti viikossa (tavoite).
- Kysely toiminnan ympäristölähtöisyydestä ja henkilöstön ympäristökäyttäytymisestä. Voisivatko ympäristövastaavat olla mukana toteuttamisessa?

Opettelen energiatehokkaaksi

- Opettelen energiatehokkuuteen liittyvät asiat ja sanaston. Vien energiatehokkuustaitoni myös työpaikan ulkopuolelle.
- **Uuden asenteen ja käyttäytymistavan omaksuminen vaatii paneutumista ja aikaa.**
- **Osaamalla autan.** Perehdytän uuden työkaverin energiatehokkuuteen.
- Seuraan ympäristövastaavien tiedotuksia. Perehdytysmateriaalia tulossa.

Energiatehokkuuden toteuttaminen

- Oman työkohteen ET-suunnitelma.
- Miten löydän energiankäytön tehostamiskohteita?
- Kohteet: paikat ja laitteet.
- Tilanteet ja menetelmät: toimintatavat.
- Kirjataan ylös: mitä, missä, milloin? Kuka kirjaa?
- Tulosten toteuttaminen omassa työpisteessä ja raportointi edelleen.
- Yhteistyö työkohteen henkilöstön kanssa.

Lähteet

- Helsingin kaupungin opetusvirasto.20.11.2011. Jätehuolto ja lajittelu. Viitattu 28.4.2014.
http://www.hel.fi/hki/opev/fi/Opetustoimen+esittely/Kest_v_+tulevaisuus/J_tehuolto+ja+lajittelu.
- HUS-Ympäristökeskus. HUS Intranet. Viitattu 2014.
- Motiva.fi.31.5.2012. Lamppukoulu. Viitattu 16.10.2014.
<http://www.lamppukoulu.fi/player.html>
- Suomen Luonnonsuojeluliitto.4/2014.Kertakäyttö-vai kestoastiat. Viitattu 4.14.2014
<http://www.sll.fi/mita-me-teemme/tuotanto-ja-kulutus/mips/tietopankki/astiasto>.

Lähteet

SYKE.4/2014.Päästöjen vähentäminen Suomessa.
Viitattu14.4.2014.

<https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/d88180dc-1fa8-436c-8036-4411ae5ff252/paastojen-vahentaminen-suomessa.html>

SYKE.4/2014.Päästöjen vähentäminen Suomessa.
Viitattu14.4.2014.

<https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/d88180dc-1fa8-436c-8036-4411ae5ff252/paastojen-vahentaminen-suomessa.html>

Ympäristöministeriö.17.2.2014. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus. Viitattu 14.4.2014. http://www.ymparisto.fi/FI/Ymparisto/Kestava_kehitys/Kestavan_kehityksen_yhteiskuntasitoumus

Lähteet

Kuva1.SYKE.kasvihuoneilmio ja ilmakehänkoostumus. Viitattu 14.4.2014.

<http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/420c4ca3-a128-4ae7-882e-3d06e1ea24f5/kasvihuoneilmio-ja-ilmakehan-koostumus.html>.

Kuva 2.IPCC 2007: Luonnontieteellinen perusta - Yhteenvedo päätöksentekijöille - Ensimmäisen työryhmän osuus Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin neljännessä arviontiraportissa, Kappale 3. Viimeaikainen ilmastonmuutos havaintojen valossa. Viitattu 14.4.2014.

http://ilmatieteenlaitos.fi/c/document_library/get_file?uuid=f5fa6e34-a467-43cb-b5f8-93240b286441&groupId=30106 .

Lähteet

Kuva 3.YTV 2007. Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia2030. Viitattu14.4.2014

http://www.hsy.fi/seututieto/Documents/YTV_julkaisusarja/24_2007_ilmastostrategia.pdf.

Laitoshuoltaja – ympäristöosaaja

Ympäristöohjeita Töölön-, Kirurgisen-, Silmä- korva-, Iho- ja allergia ja Lasten- ja nuorten sairaalan laitoshuoltajille

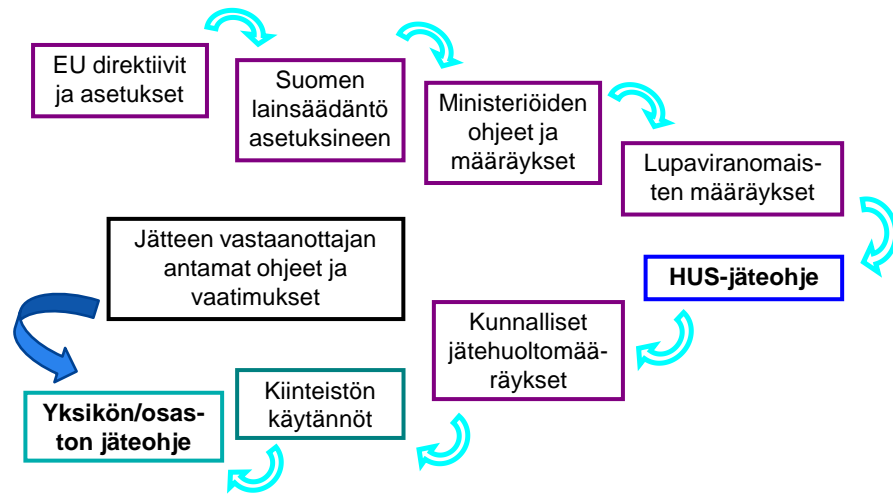
Heta Tuura
HUS-Desiko 2014

- Jätelaki
- Jätelain hierarkia
- Vastuut ja käytännöt
- Jätehuolto
- Kemikaalimerkit

Jätelaki 2012

- **Etusijajärjestys:**
- 1) Huolehditaan siitä, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän.
- 2) tuote valmistellaan uusiokäyttöä varten
- 3) kierrätetään, hyödynnetään aineena
- 4) muu hyödyntäminen, esim. energiana
- 5) loppukäsittely kaatopaikalla tai polttaminen.
- Jätteestä ei saa aiheutua haittaa jätehuoltojärjestelmälle eikä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Syntyvän jätteen haitallisuutta vähennetään.
(Lähde: Ympäristöministeriö)

JÄTELAIN HIERARKIA

7.4.2014

HUS-Ympäristökeskus, Pirkko Väättäinen

4

Vastuut ja käytännöt

- Osasto tekee jäteohjeen.
- Osasto on vastuussa tuottamansa jätteen käsittelystä ja lajittelusta.
- Mikä neuvoksi, jos osasto ei ole tehnyt jäteohjetta?
- HUS-jäteohje, ympäristövastaavat, palveluohjaajat, palveluesimiehet.
- Yhteys osastonhoitajaan ja HUS-Ympäristökeskuksen kiinteistön vastuulliseen toimijaan.
- HUS-Ympäristökeskus:
 - Jani Valkama (jani.valkama@hus.fi)
 - Mirja Virta (mirja.virta@hus.fi)
 - Pirkko Väättäinen (pirkko.vaatainen@hus.fi)

Vastuut ja käytännöt

- YMPÄRISTÖVASTAAVAT:
- Varmistavat, että ympäristöohjeet ovat laitos- ja välinehuoltajien tiedossa.
- Huolehtivat siitä, että ohjeiden noudattaminen on käytännössä mahdollista.
- Toimivat yhteistyössä osaston ympäristövastaavan kanssa.
- Verkostoituvat sekä ylläpitävät ympäristöasioiden keskustelukulttuuria.
- Seuraavat HUS-Ympäristökeskuksen tuottamia ympäristöohjeiden päivityksiä intranetissä. [Ympäristövastaavan sivu](#)

Jätehuolto

- [Linkki HUS- jäteohjeeseen](#)
- **JÄTELAJIT**
- **Sekajäte:**
 - Sekajätteeseen sijoitetaan niitä tuotteita:
 - joille ei ole järjestetty erillistä keräystä
 - joilla ei ole biologisen, pistävän ja viiltävän tai vaarallisen jätteen ominaisuuksia.
- Sekajäte poltetaan Vantaan jätevoimalassa

Erota kartonki ja pahvi toisistaan

- Revi pakkauksen reunasta:
- Jos ruskeaa kuitua, tuote on pahvia.
- Jos valkaistua kuitua (näyttää massalta), tuote on kartonkia.

Kartonki

- Kartonkiset maito-, mehu- piimätölkit ja gefilus pullot. Huuhdellaan, annetaan kuivua ja litistetään. Myös alumiinivuoratut mehutölkit.
- Kuivien tuotteiden kartonki-, pahvi- ja paperipakkaukset, esim. muro ja -keksipakkaukset, sokeri- ja jauhopussit, leivoslaatikot ja munakennot
- Kartonkiset kertakäyttöastiat
- Kertakäyttökäsinelaatikot, lääkepakkaukset

Kartongin keräystä

Kuva: H. Tuura

Pahvi

- Vain ruskeakuituisia pakkauksia tai paperia
- Ruskeat paperikassit ja kirjekuoret
- Aaltopahvi
- Voimapaperi
- Pahvilaatikot avataan, litistetään ja niputetaan syntypaikalla.
- Ei likaista, märkää pahvia
- Ei folioituja, muovitettuja tuotteita

Paperi

- Toimistopaperit ja ATK – listaukset
- Kirjekuoret (ei kerrallaan suuria määriä ikkunallisia kuoria)
- Sanoma- ja aikakauslehdet
- Esitteet ja mainokset
- Vihot ja kirjat ilman kansia.
- Puhelinluettelot ja vastaavat.
- Niittejä ja paperiliittimiä ei tarvitse poistaa.
- Keräyspaperin joukkoon ei saa laittaa tarroja, likaantunutta paperia, muovia tai muovitettua paperia, vahapäälysteistä paperia (kertakäyttöastiat, kopiokonepaperin kääreet, lahja ja koristepaperit).

**Tietosuojattu paperi
Tietosuojattu tarrajäte
Laitoshuoltaja hoitaa,
jos asiasta sopimus**

Lasi

- Väritön ja värillinen lasi
- Ehjä ja särkynyt lasi
- Lasiset infuusioneste- ja ruiskepullot, pipetit, lasiampullit sekä muut pullot ja purkit.
- Vain tyhjä, tarvittaessa huuhdellut lasiesineet kelpaavat keräykseen.
- Veriset tai eritteiset lasit pestävä ja desinfioitava ennen keräykseen laittamista.

Lasinkeräykseen ei kuulu:

- Kovaa kuumuutta kestävä lasi (Pyrex)
- Juomalasi, kahvinkeitin kannu, keramiikka (kahvikupit, lautaset).
- Tasolasi (peilit, ikkunalasi), opaalilasi, kristalli.
- Lasitavara, josta metalli tai muoviosia ei ole irrotettu.
- Yllämainitut tuotteet sijoitetaan sekajätteeseen.
- Vaarallista jätettä sisältävät pullot kuuluvat vaarallisen jätteen keräykseen.
- Jos lasituotetta ei puhdisteta verestä ja eritteistä ja desinfioida, tuote sijoitetaan johonkin biologisen/mahdollisesti tartuntavaarallisen jätteen lajiin (1.20, 1.21 tai 1.22).

Metalli

- Jos tuotteesta on enin osa metallia, se sijoitetaan metallikeräykseen
- Metallipakkaukset, alumiinivuoat ja foliot, kannet, korkit, säilyke- ja juomatölkit, metallipurkit
- Tyhjäksi puristettu elintarvike tai voidetuubi.
- Mekaaninen vaaka
- Kertakäyttöiset tai käytöstä poistettavat instrumentit.
- Suurikokoiset metalliset kalusteet ja kalusteiden osat ovat metalliromua.
- Säilyketölkit ja alumiinivuoat huuhdotaan huolellisesti ennen keräykseen laittamista.
- Jos metallituotetta ei puhdisteta verestä ja eritteistä ja desinfioida, tuote sijoitetaan johonkin pistävän ja viiltävän/ biologisen jätteen lajiin (1.20, 1.22 tai 1.23).

Metallit talteen

Alumiinin raaka-aineen louhimisessa syntyy ympäristöhaittoja. Alumiininvalmistus kuluttaa paljon sähköä. Suomessa käytetystä alumiinista saadaan kierrätykseen noin 3/4. (HS.2011)

Helposti

Pienmetallia

Tyhjät aerosolipakkaukset

- Aerosolipakkauskeräys, jos sairaalassa on sellainen järjestetty.
- Jos ei keräystä:
- Kokonaan tyhjänä metallikeräykseen, irrotetaan muoviosat ja venttiilin nuppi. Vältettävä laittamasta kerrallaan suuria määriä keräykseen.
- Jos vajaa pakkaus, osaston ympäristövastaava selvittää lähettämisen vaarallisena jätteenä Ekokemille.

SER I. sähkö- ja elektroniikkaromu

- Kaikkiin viivakoodi ja pvm.
- Vedenkeitin, kahvinkeitin, leivänpaahdin, sauvasekoitin, vatkain, tuuletin
- Laitejohdot, jatkojohdot
- Digitaalinen vaaka
- Muistitikku, muistikortti (jos tietosuojattavaa, laitteen käyttäjä noudattaa Tietohallinnon ohjeita).
- Digitaalinen kuumemittari (paristoa ei tarvitse poistaa).
- Kun akku tai paristo poistetaan, noudatetaan ohjetta 1.16.
- Pienikokoiset yhteen keräyslaatikkoon, luettelo sisällöstä ja kappalemääristä, viivakoodi ja pvm.
- Isokokoisille kuljetustilaus HelpDeskistä
- **Ei koskaan sekajätteeseen.**

Paristot ja akut

Paristot ja pienakut

- Keräysastiaan teksti ”paristo- ja akkujäte”, viivakoodi ja päiväys.

Li-tuotteiden keräysastiat eivät saa olla metallia. Käytetään pahvi- tai muovilaatikoita.

Litiumparistot ja -akut

- Litiumakut pakataan yksittäin muovipussiin.
- Nappiparistot teipataan molemmin puolin.
- Keräysastiaan tarra UN 3090 Litiumakut ja käytettyjä litiumkennoja, viivakoodi, päiväys.

1.12b Biologisesti tahriintunut SER

- Puhdistetaan ja desinfioidaan ja sijoitetaan SER- jätteeseen.
- Jos ei voida puhdistaa: pakataan kartonki tai muovitynnynriin.
- Tarra tai teksti: Biologisesti tahriintunut SER
- Viivakoodi ja pvm.
- Jos litiumakkuja ja kennoja, merkintä UN 3091, VAK-lipuke 9 ja ympäristölle vaarallinen - lipuke.

1.20 Biologinen jäte – tunnistamaton

- Kliininen määrittelemätön jäte, tyhjät veripussit ja letkut. Tyhjennetyt imu- ja dreepussit, veriputket. Veriset ja hanskat ja tupot sekä muut veriset ja eritteiset kertakäyttötuotteet.
- Punainen biologinen jätessäkki, sisällä musta jätessäkki. Vaihtoehtoisesti pakataan jätessäkkiä erityisjätelaatikkoon, joka merkitty punaisella teipillä.
- Viivakoodi ja pvm. Voidaan laittaa myös HUS:n biologinen jäte – tarra.
- Säkki jätetuoneeseen kerran vuorokaudessa.
- Loppusijoitus: hautaaminen kaatopaikalla.

1.20 Biologinen jäte – tunnistamaton Pussin suu taitellaan sisäänpäin Käytetään hanskoja

Kuva: H. Tuura

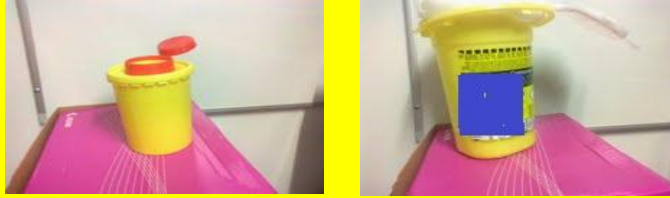
1.21 Tietosuojattava biologinen jäte, tunnistettava (eettinen)jäte

- Osasto ohjeistaa, jos laitoshuoltaja osallistuu pakkaamiseen ja merkitsemiseen.
- Potilastunnistein merkityt veripussit, veriputket, näytepurkit.
- Esim. amputoidut raajat.
- Keltainen säkki 150 l sekä sisäpussi, jotka suljetaan tiivistä. Maks. 30 kg.

1.21 Tietosuojattava biologinen jäte, tunnistettava (eettinen)jäte

- Vaihtoehtoisesti pussissa tai laatikossa, joka sijoitetaan UN-hyväksytyyn tynnyriin.
- Ekokemin tietosuojattava biologinen jäte-tarra.
- Viivakoodi ja päiväys (keräyksen alkamispäivä).
- Huoltomiehet siirtävät kylmään kerran vuorokaudessa.
- Käsittely: poltto Ekokemillä

1.23 Pistävä ja viiltävä jäte

NEULASÄILIÖ VAIN 2/3 TÄYTEEN

Tartuntavaaraa osoittava merkki peitetään teipillä.

1.23 Pistävä ja viiltävä jäte

- Osaston viivakoodi ja päiväys, kun neulasäiliö otetaan käyttöön.
- Neulasäiliöt kootaan punaiseen jätessäkkiin. Säkki saa painaa enintään 5 kg.
- HUS:n pistävä- viiltävä – tarra
- Säkkiin viivakoodi ja pvm.
- Loppusijoitus: haudausmaahan kaatopaikalla.

VIIVAKOODI -TARRA	PÄIVÄMÄÄRÄ

VIILTÄVÄ JA PISTÄVÄ JÄTE
=> kaatopaikalle haudattavaksi

HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPAIKAT
HELSINGFORS OCH NYLANDS SJUKVÅRDSSTYRELSEN

1.22 Tartuntavaarallinen jäte

Tartuntavaaraa osoittavaa merkkiä ei peitetä.
Käsittely: poltto
Ekokemillä

Lääkejäte

- **LÄÄKEJÄTE TOIMITETAAN AINA OSASTON HENKILÖKUNNALLE, JOKA LAITTA LÄÄKEJÄTTEEN AINA LÄÄKKEIDEN KERÄYSASTIAAN. EI KOSKAAN SEKAJÄTTEESEEN. EIKÄ LATTIALIINOJEN MUKANA PESUUN.**

Viemäriverteen joutunut lääke päättyy luonnon ravintoverkkoon.

Vaarallinen jäte I. entinen ongelmajäte

- **KEMIKAALIT. PURKISSA KEMIKAALIN MERKKI. LUETAAN AINA KÄYTTÖTURVATIEDOTE, JOSSA OHJE SUOJAIMIEN KÄYTÖSTÄ JA KÄSITTELYSTÄ JÄTTEENÄ .**

- Kemikaalit: HUS-jäteohje 1.14
- Kemikaalia ei koskaan säilytetä ilman korkkia tai kantta.
- Kemikaaleja ei sekoiteta keskenään eikä laiteta sekajätteeseen.
- Pesu- ja puhdistusaineet, joissa kemikaalin merkki
- Liuottimet
- Torjunta- ja desinfiointiaineet
- Energiansäästölamput ja loisteputket - ja lamput (viedään keräyspisteeseen, varotaan rikkoutumista)
- Mirja Virta HUS-Ympäristökeskuksessa on VAK-turvallisuusneuvonantaja ja kemikaalien käytönvalvoja ja koordinaattori

Kemikaalimerkit muuttuvat

Uusi merkki

Terveyshaitta

Kemikaalit, jotka aiheuttavat iho- ja silmä-ärsytystä, allergisia ihoreaktioita, hengitysteiden ärsytystä, välitöntä myrkyllisyyttä, uneliaisuutta tai huimausta.

Väistyt merkki

Syövyttävä

Kemikaalit, jotka syövyttävät ihoa, aiheuttavat vakavia silmävaurioita tai syövyttävät metalleja.

Kemikaalimerkit muuttuvat

Uusi merkki

Ympäristövaarat

Ympäristölle vaaralliset kemikaalit.

Väistyt merkki

Krooninen terveyshaitta

Kemikaalit, jotka aiheuttavat pitkäaikaisia vaikutuksia, kuten syöpää, perimävaurioita ja hedelmällisyyden heikentymistä tai sikiövaurioita. Käsittää myös kemikaalit, jotka aiheuttavat hengitettynä allergiaa, myrkkyyvaikutuksia tietyissä kohde-elimissä tai aspiraatiovaaran.

Kemikaalimerkit muuttuvat

Uusi merkki

Paineen alaiset kaasut

Kaasut, joita säilytetään astiassa paineenalaisena (vähintään 2 baria).

Väistyt merkki

Ei korvattavaa merkkiä

Räjähde

(Lähde: Työsuojeluhallinto)

Lähteet

Hamilo, M. 2011.Tuikusta Busteriksi. Helsingin Sanomat.
2.3.2011. Viitattu15.4.2014.

<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Tuikusta+Busteriksi/aaHS20110302SI1AU01bpu?src=haku&ref=kuluttaja%2FHelppoa%2Bkahvia%2Bhankalaa%2Bkierr%25C3%25A4tt%25C3%25A4%25C3%25A4%2Fa1337653133301>.

HUS- intranet.2014.

HUS- Ympäristökeskus.2014.HUS-intranet.

Työsuojeluhallinto.2.2.2012. Vaarallisten kemikaalien
varoituserkit muuttuvat. Viitattu 9/2013

<http://www.tyosuojelu.fi/fi/uudetvaroituserkit>

Ympäristöministeriö.13.5.2013.Jätteet. Viitattu 9.4.2014.

<http://www.ym.fi/fi-FI/ymparisto/Jatteet>

LAITOSHUOLTAJIEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

IHO- JA ALLERGIASAIRAALA

1)Ympäristötehtävä Alue A

1.1 Astianpesukoneen merkki

Mielen ammattikäyttöön tarkoitettu astianpesukone G 7859 on tehty koh-teisiin, joissa infektoriski on kohonnut. Tällaisia ovat esimerkiki päiväkodit, vanhainkodit ja sairaaloiden vuodeosastot.

Miele G 7859 Hygiene astianpesukoneessa tehokas kiertovesipumppu, ne-rokas sihtijärjestelmä ja ennen kaikkea jokaisessa pesu- ja huuhteluvai-heessa uutta, puhdasta vettä ottava pesutekniikka takaavat erinomaisen pe-sutuloksen.

Asianmukaisesti puhdistettujen astioiden ja ruokailuvälineiden välityksellä ei mikrobien leviäminen henkilöstä toiseen ole mahdollista. Eviran oma-valvontaohjeiden mukaan astiat on pestävä 60-asteisella vedellä ja huuhteltava 80-85 asteessa. Astioiden pesun tulee tapahtua tunnin kuluessa niiden käyttämisestä. Mielen G 7859 as-tianpesukoneessa on vakiona +60 °C pesulämpötila ja +85 °C huuhtelu-lämpötila, lämpötilat voidaan nostaa jopa +93 °C, kun halutaan varmistua taudinaiheuttajien inaktivoitumisesta.

G 7859 lämpödesinfioi astiat tehokkaasti!(miele.fi)

1.2 Arvioi koneen käyttökerrat

Täysiä koneellisia tulee päivässä 8. Vajaita koneellisia ei tule yhtään eikä astioita jää yleensä seuraaviin koneellisiin. Hyvin hyvin harvoin astioita jää ylitse.

1.3 Sähkön ja veden kulutus

Astianpesukoneen kulutustiedot ohjelmittain ovat

Huuhtelu: 0,01 kWh/ 7,3 l

Erittäin lyhyt: 1,0 kWh/18,5 l

Lyhyt:1,3 kWh/24,8 l

Yleispesu: 1,2 kWh/32,1 l

Yhden pesukerran sähkön hinnaksi (8,46 senttiä /kWh) tulee yleispesuo-hjelmaa käytettäessä 10,15 senttiä ja veden(2,64 €/m³) hinnaksi 8,47 sent-tiä. Kun päivässä konetta käytetään kahdeksan kertaa, tulee sähkön ja ve-den kulutuksen yhteishinnaksi 1€ 49 senttiä. Päivässä vettä käytetään 256,8 l.

1.4 Ruokahuollon tehtävä

Tilataan ruokatarvikkeita potilaille oikea määrä. Esim. leivät, maito, jogurtti, viili, tuoremehut, ym. Osasto tilaa lämpimän ruuan, jälkiruuat ja erikoisruokavaliot potilaiden lukumäärään nähden. Tuoreilla päivämäärillä olevat tulee laittaa takimmaiseksi, vanhemmilla päiväyksillä eteen. Jääkaapissa tulee olla riittävä ilmankierto eli ei tilata liikaa tarvikkeita jääkaappiin. Tilauksessa käytetään ruokakortteja apuna. Kertakäyttöasioita ei käytetä.

Aamupaloja laitettaessa otetaan jääkaapista keittiössä olevaan ruokavuunuun kerralla kaikki tarvikkeet. Ei aukaista jääkaappia jatkuvasti energian kulutuksen vuoksi. Jääkaapissa ja pakastimessa pidetään oikea lämpötila.

Oikea lajittelu kaikille jätteille: metallit, bio, sekajätteet ja kartongit. Nestekartongit huuhdellaan: 1dl vettä/purkki.

Kaikki sähkölaitteet laitetaan kiinni työpäivän päätyttyä, virrat pois. keittiön ilmastointi sammutetaan yöksi, aamulla päälle.
Toimitaan tukihenkilönä uusille ja kiertäville työntekijöille.

LASTEN- JA NUORTEN SAIRAALA

3) Jätehuolto

Alueet B ja C

Kiersimme alueemme tilat ja tarkistimme että kaikissa huoneissa on siihen sopivat keräysastiat. Sekajäte keräykset olivat lähes kaikissa tiloissa, niissä missä ei ollut sekajäteastia, ei myöskään tule normaalisti sekajätettä ja huoneiden käyttäjien tiedossa oli, missä on lähin sekajäteastia. Kahvihuoneissa oli sekajätteen lisäksi myös biojäte, nestekartonki, pienmetalli- ja lasijäte-keräysastiat. Lääkehuoneessa: pienmetalli, biologinen jäte, lääkejäte, seka -, ruskeapahvi ja pistävä/ viiltävä jäte. Kanslioissa ja lääkärin huoneissa on pääsääntöisesti tietosuojatun paperin, tarran ja paperin keräys. Huuhteluhuoneesta löytyy lisäksi paristo ja akku-keräys.

4) Viestintä

Osaston omat ympäristövastaavat ovat aktiivisia. Osastolla ympäristövastaavat laittavat sähköpostia heti jos jotain uutta tietoa tulee jäte ym. ympäristöasioista. Kun nyt jäteohjeet uudistuvat vuoden alusta, olemme lähinnä ottaneet puheeksi sitä ihmisten kanssa, että energiajakeen keräys loppuu. sekajätettä, kartonkijätettä sitten keräillään. (+ lasi ym.)

5) Laboratorion jätelajit ja parannusehdotuksia

Laboratorion jätelajeja ovat seka-, biologinen -, tietosuojattu biologinen -, pistävä ja viiltävä -, lasi, pahvi, kartonki, paristot ja akut, väriainekasetit, tietosuojattu tarra -, tietosuojattu paperi -, paperi, -, kemikaali -, bio - ja metallijäte, SE- romu, loisteputket ja lamput sekä energiansäästölamput.

Laboratoriossa tulee paljon erilaista jätettä. Roskiksia on todella paljon pöytä- sekä lattiatasoilla. Jätteiden oikea lajittelu, varastointi sekä jätteistöiden merkintä ovat kunnossa. Parannettavaa kuitenkin aina löytyy. Henkilökunta on iso, joten välillä täytyy muistuttaa epäkohdista. Välillä täytyy muistuttaa, että jätteen tuottaja lajittelee jätteen oikein sekä vie sen sille kuuluvalla paikalle. Esim. pahvilaatikot viedään litistettynä jätehuoneeseen eikä jätetä käytävälle. Pakkaukset litistetään pienempään muotoon ennen roskikseen laittoa; materiaalikustannukset vähenevät.

Jätteistöat ovat hankalissa paikoissa lattiatasolla; enemmän poljin roskiksia ergonomisesti oikealla korkeudella. Jätteistöitä pitäisi kehittää. Biologiset jättesäkit ovat raskaita kantaa jätehuoneeseen. Olisi syytä kehittää kuljetusvaunuja.

Laboratoriotyössä tyhjentyneitä pulloja sekä kanistereita hyödynnetään hienosti esim. pistävän ja viiltävän ja biologisen jätteen roskiksina. Tarvitaisiin enemmän kierrätystä myös osastojen välillä. Laboratoriossa pitäisi olla kylmä säilytyspaikka biologiselle jätteelle hajuhaittojen ym. riskien vuoksi. Tässä on muutama esimerkki laadukkaampaan jätehuoltoon. Jokaisella on vastuu omista tekemisistään!

TÖÖLÖN SAIRAALA

6)Ympäristöviestintä

Alue E

Nykyinen tilanne

Osastolla työskennellään kolmessa vuorossa seitsemänä päivänä viikossa. Tiedonvälitys ei toimi aina parhaalla mahdollisella tavalla. Jätteiden lajittelussakin on ongelmia ajoittain.

Jatkotoimenpiteet

Tiedotusta parannetaan seuraavilla toimenpiteillä:

Nimetty laitoshuoltaja tuo yhdys henkilön ominaisuudessa ympäristöasioita

koskevat tiedotteet huoltohuoneeseen muiden luettavaksi.

Kaikki tiedotteet ovat esillä niin kauan että kaikki ovat kuitanneet ne lue-
tuiksi.

Asiakkaan ohjaamista ympäristöasioissa tehostetaan.

Yhteistyötä hoitapuolen ympäristövastaavan kanssa tehostetaan.

Tulevaa

Vuoden 2014 alussa tapahtuvaan energiajakeen pois jäämiseen valmistaudutaan hyvissä ajoin, tiedottamalla, ohjaamalla ja yhdessä pohtimalla miten kartonginkeräys toteutetaan leikkausosastolla.

7) Ympäristöasiat uuden työntekijän näkökulmasta havaittuna

Minun mielestä koko ympäristönhoito toimii meidän osastolla ihan hyvin. Koko roskien keräys on hyvin organisoitu. On olemassa monia erilaisia roskapönttöjä ja ne sijaitsevat kätevästi oikeissa paikoissa. Osastossa puuttuu vain eri paikka pahville. Usein pahvi menee energiaroskiin ja se ottaa paljon tilaa. Myös on asennettu laput, mitkä roskat mihin menee. Harvoin, kuin roskat on heitetty väärä paikka. On ollut ongelmia, että nestemäinen biojäte on heitetty normaali biojäte säkkiin ja se on tullut säkistä pois. Tiukas paikas on vielä että roskakorit ja roskasäkit on erikokoiset. Työntekijät kysyvät usein laitoshuoltajailta, mihin jotain menee, siksi on tärkeä, että laitoshuoltajalle olisi tietoja.

Sähkösäästö saisi olla vielä parempi. Usein valot palavat paikoissa, joissa todellakaan ei ole tarvetta (wc, toimisto, keittiö). Uskon että laitoshuoltajat voisit myös auttaa ja sammuttaa valot.

Meidän osastoon keittiössä on hyvää, että jokaisella työntekijällä on hänen muki. Varmasti siksi ei otetta niin paljon pahvimukeja. Astianpesukone käytetään vain silloin, kun se on täynnä.

8) Jäteohjeet

Alue F

Tilanne tällä hetkellä

Alueella on ympäristövastaava, hyvä jäteohjeistus sekä riittävästi jäteastioita.

Jätelajit

- sekajäte
- biojäte
- paperi
- pahvi
- lasi
- metalli
- paristot
- SER
- biologinen jäte
- pistävä- /viiltäväjäte
- lääkejäte

Jätteidenlajittelu toimii pääosin hyvin.

Jatkotoimenpiteet

Osastolla pidetään 2 kertaa kuukaudessa ”aamuraportti”.

Laitoshuoltaja ja ympäristövastaavan tuo raportille havaitsemiaan epäkohtia ja kehittämiskohteita.

Asiakkaan opastamista tehostetaan.

Tällä hetkellä tapahtuvat asiat

Kartoitetaan roska- astioiden riittävyys, sijoittelu ja oikea pussikoko, merkintöjen ja opasteiden riittävyys.

Tulevaisuus

Vuodenvaihteessa jäteohjeistus muuttuu, joka tuo mukanaan uudet haasteet.

Kartonkikeräys tulee muuttamaan lajittelu käytäntöjä ja lisäämään opastuksen tarvetta. Mahdollisesti tarvitaan uusia keräysastioita.

9) Toimet, joilla laitoshuoltajat voivat lisätä energiatehokkuutta Töölön tapaturma-aseamalla

Tapaturma-asema toimii vuorokauden ympäri, joten meillä laitoshuoltajilla on aika vähän mahdollisuuksia vähentää esimerkiksi valaistusta. Tilat, joissa voimme sen kuitenkin tehdä, ovat:

- omaisten huone
- liinavaatevarasto
- toimenpidehuone
- lääkärinkanslia
- huuhteluhuone.
- potilashuoneet 1,2 ja 3.
- odotusaulan potilas-wc.

Toimenpidehuoneen, lääkärinkanslian, potilashuoneiden ja huuhteluhuoneen valot voi tosin sammuttaa vasta, kun kaikki potilaat ja lääkärit ovat lähteneet. Useimmiten näin tapahtuu vasta myöhään aamuyöllä. Kokeilin yhtenä 10 tunnin työpäivänä, kuinka hyvin liinavaatevarastosta sammutetaan valot. Tarkistin sen valot aina, kun kuljin ohi. 7 kertana 8 kerrasta siellä oli valot, vaikka sammutin ne joka kerta katsoessani sinne! Potilasaulan wc:ssä valot palavat yleensä aina, mutta me voidaan sammuttaa ne yöllä sen jälkeen, kun aula ei ole enää potilaita. Toisessa potilas – wc:ssä on liiketunnistin, joka sytyttää ja sammuttaa valot. Valot jäävät kyllä päälle, jos sen ovi on vähänkin raollaan eli meidän täytyisi huomata laittaa ovi kiinni. Tietenkin vain, jos siellä ei ole ketään!

Sähkön kulutusta voimme pienentää pesemällä vain täysiä koneellisia astioita ja instrumentteja myös mahdollisimman paljon kerralla. Veriset instrumentit voi esipestä ja laittaa varsinaisen pesun päälle vasta sitten, kun niitä on kertynyt enemmän. Esipesu kestää vain 5 minuuttia ja varsinainen pesu 25 minuuttia, joten tässä syntyy sekä veden että sähkön säästöä. Koneet voi myös sammuttaa pesujen välillä. Energiaa säästyy myös sammuttamalla odotusaulan ja taukotilan televisiot, jos niitä ei kukaan katso.

Jäteasioissa energiatehokkuutta voi lisätä vaihtamalla vasta täydet roskapussit ja – säkit, jos niissä ei ole mitään haisevaa jätettä. Pussien ja säkki

en pitäisi myös olla sopivan kokoisia astioihin: eli ei laiteta 150 litran säkkiä 75 litran astiaan.

Meillä on kipsi- ja toimenpidehuoneessa sen kokoiset roska-astiat, että niihin ei mene muu kuin 150 litran säkki. Kun astiat ovat reunoja myöten täynnä, säkki on pakko vaihtaa, vaikka siinä on vain kolmannes jätettä säkin tilavuudesta. Näitä säkkejä voi vaihtaa sellaiseen telineeseen, jossa ne täyttyvät kokonaan, jos niissä ei ole mitään eritteistä jätettä (eikä palavan jätteen säkeissä pitäisi ollakaan). Sopivan kokoisia roska-astioita ei tunnu olevan saatavilla. Osaston jätevästääva on tilannut astiat aikoinaan ja perehtynyt niihin.

Energiatohokkuutta on myös kertakäyttötavaroiden välttäminen. Me voidaan tehdä oma osamme tässä asiassa käyttämällä kertakäyttöisiä siivouspyyhkeitä vain siihen, mihin ne on tarkoitettu eli eritteiden siivoukseen. Tyynyissä on pestävät suojat eli niitä ei kannata vaihtaa joka potilaan jälkeen, koska ne voi pyyhkiä. Meillä ne kyllä joskus ovat niin verisiä, etteivät ne puhdistu pyyhkimällä.

Vettä emme tuhlaa, koska kaikki kostutamme siivouspyyhkeet kannun avulla. Altaiden pesussa käytämme vain tarvittavan määrän vettä pesuaineen pois huuhteluun.

10) Jätteiden lajittelu ongelmia

Alue F

Osastollamme ehkä suurin ongelma on meidän laitoshuoltajien epätietoisuus jätteiden lajittelussa. Emme ole tarpeeksi perehtyneet lajitteluun, joten meillä ei ole hirveästi tietoa mihin mikäkin roska menee. Uusia työntekijöitä voisi alkaa perehdyttämään paremmin jätteiden lajitteluun ja nykyiset työntekijät voisivat myös ottaa selvää mihin kaikki roskat kuuluu laittaa.

Toinen ongelmamme on sairaanhoitajien ja lääkäreiden huolimattomuus ja varmaan myös osalla epätietoisuus. Leikkaussaleissa voi olla toisinaan todella kiire ja roskat heitetään minne sattuu. Roska-astioihin tai niiden viereen voisi laittaa muistutukseksi listan, että minkälaista jätettä niihin kuuluu laittaa.

Leikkaussaleistamme ei myöskään löydy kaikille jätteille omaa roska-astiaa. Esimerkiksi metallille ei ole minkäänlaista astiaa saleissa. Voisimme keskustella osaston henkilökunnan kanssa jos olisi mahdollista laittaa johonkin pieni astia metallijätteelle.

11) Ympäristöasiat, viestintä

Laitoshuoltajille kuukausittain järjestettävissä kokouksissa yhtenä omana asianaan käsitellään ympäristöasioita. esim. puhdistusaineet, jäte- ja energia-asiat sekä asiakkaan ohjaaminen.

Vetäjänä toimii palveluohjaaja. Osastoille on valittu yhdyshenkilöt ympäristöasioissa.

Yhdyshenkilön toimivat yhteyshenkilönä omassa työkohteessa, tiedottavat, ohjaavat ja neuvovat.

Kuukausikokousten aiheet syksy2013-kevät 2014:

Lokakuu: toiminnan taustaa, yhteyshenkilöt ja yhteyshenkilönrooli

Marraskuu: lajittelu osastoilla, yhteyshenkilöiden raportit

Joulukuu: asiakkaan ohjaaminen

Tammikuu: energian säästö

Helmikuu: puhdistusaineet ympäristön näkökulmasta (säästö)

Maaliskuu: katsaus jäteasioihin, miten lajittelu toimii tällä hetkellä

Huhtikuu: mitä uutta ympäristöasioissa, mahdollinen vieras

Toukokuu: ympäriasioiden perehdytys sijaisille

Kesäkuu: jotakin aivan erilaista, joku yllätys.

SILMÄ-KORVASAIRAALA

12) Ympäristöviestintä

Palveluohjaaja tai palveluesimies viestii sähköpostitse yhdyshenkilöksi valitulle laitoshuoltajalle, joka tulostaa tiedotteen omalle alueelleen. Tilaisuudessa määriteltiin yhdyshenkilöt ja heidän alueensa. Ympäristövastavat vievät tiedotteita siivouskeskusiin.

13) Energiatehokkuus

Energian säästö: valot

- täydet tiski- ja sairaalavälineiden pesukoneet
- virrat pois tiski- ja sairaalavälineiden pesukoneista yöksi
- suljetaan virta tietokoneista jos eivät ole käytössä
- yhteys ATK-henkilöön, jos tietokone toimii hitaammin

14) Resurssi -materiaalitehokkuus

Suunnitelmallisuus työssä: säästetään energiaa ja materiaaleja.

Jätesäkit: oikea koko oikeassa paikassa.

15) Biojätteen synnyn ehkäisy

Sopivan tuotetilauksen tekeminen:

Tilausten ja tuotteiden saapumisen ajoitus. Tuotteet tilataan määrättyinä aikana ja saapuvat osastolle määrättyinä aikana. Vähän ennen tuotteiden saapumista, jääkaapissa ja ruokakomerossa ei tarvitse pitää kovin suurta varastoa. Jos seuraa potilasmateriaalin ja määrän vaihtumista, voi paremmin tilata tuotteita, jotka myös syödään.

Omavalvonta: lämpötilan mittaus jääkaapista sekä kuivakaapista. Keittiön lämpötilaa kannattaa mitata lämpömittarilla. Sieltä voi löytyä syy, jos leivät vanhenevat nopeasti. Kaappien puhtaus.

Tuotteiden sijoitus kaapeissa: vanhemmat tuotteet helppo ottaa käyttöön ensin. Tuotteiden käyttöönoton päivän merkitseminen.

Saapuneiden tuotteiden tarkastus: onko kelvollista, onko päiväykset ok, onko seassa pakkasesta otettuja leipiä, jos on säilytys jääkaapissa 1 vrk sen jälkeen pois, jos seassa on esim. mätää kurkkuja tai edellisen päivän maitoa tms. voi soittaa keittiöön ja palauttaa tuotteen.

Huomioi potilaiden erikoisruokavaliot. Jos on mahdollista tietää potilaan pois lähtemisestä, voi myös nopeammin lakata tilaamasta erikoistuotetta, jota kukaan toinen potilas ei syö.

Välillä hoitajat unohtavat keskeyttää jonkin jo pois lähteneen potilaan ateriatilauksen. Siitä voi mainita hoitajalle. Säästyy sitten itsekin siirtelemästä turhia ruoka-annoksia.

KOLMIOSAIRAALA

16) Energiatehokkuus – ja energian säästösuunnitelma

Alue G

Osaston kartta ja valaistuksen vähentäminen

1) Valaistus automaattisesti sammuvaksi ja valaisevaksi seuraavissa tiloissa B-puolella:

potilashuoneiden (H1- H13) sulkutiloissa

potilashuoneiden (H1-H13) wc-tiloissa

varastot (2 huonetilaa)

Liite3/8

pikkukeittiö

likainen ja puhdas huuhteluhuone

2) Valaistus automaattisesti sammuvaksi ja valaisevaksi seuraavissa tiloissa A- puolella:

potilashuoneiden (H1-H15) sulkutiloissa

potilashuoneiden (H1-H15) wc-tiloissa

likainen ja puhdas huuhteluhuone

varastotilat (V1-V4) ja varasto hallintosiivessä

siivoushuoneet 2 kpl

liinavaatevaraston kaksi tilaa

hallintokäytävän taukotila ja wc

toimistohuone (psykologi)

3) Valaistus voidaan sammuttaa yöksi kokonaan
toimistohuoneet
hallintokäytävä
lääkäreiden toimistohuoneet
jälkipoliklinikka

Tiimin palaverissa sovittiin, että tarpeettomasti päällä olevat valot sammutetaan toimistoista, varastoista ja wc:stä ohi kulkiessa sekä illalla työkohdetta lähellä olevista tiloista. Keskusteltiin myös siitä onko kylpyhuoneiden lattialämmityksen oltava päällä, jos huoneessa ei ole potilasta. Osaston ohjeen mukaan kylpyhuoneen lattialämmityksen on oltava jatkuvasti päällä.

Julkisten hankintojen energiatehokkuusohjeissa todetaan, että hankinnossa voidaan vaikuttaa tuotteen ja/ tai laitteen energiankulutukseen ja kustannuksiin. myös palvelun tuottajalla kuten HUS- Desikon laitoshuollolta voidaan vaatia energiatehokkuutta. Materiaalitehokkuuden parantaminen lisää välillisesti toiminnan energiatehokkuutta kun vähemmällä tuotetaan enemmän.

HUS- ympäristöohjelman (2011-2015) päämääriin on kirjattu energia- ja materiaalitehokkuuden merkittävä tasonnosto. Tavoitteena on huomioida energia- ja materiaalitehokkuus kaikissa prosesseissa: suunnittelu, toiminnot, hankinnat, esim. jätahuolto.

Tietokoneen virransäästökeinot tulisi ottaa käyttöön. Tietokone(työasema/näyttö) tulisi olla aktiivikäyttötilassa vain tarvittaessa. Koska sähköinen viestintä yleistyy kovaa vauhtia, HUS: ssa ohjeistetaan, että energiatehokkuus olisi yksi tärkeä kriteeri laitteiden valinnassa ja käytössä. Tietokoneen virransäästön ollessa päällä näytölle voisi laittaa viestin, joka huomattaisiin: ” säästä energiaa, ole energiatehokas”, ” sammuta turhat valot” tai ” sulje käyttämätön tietokone”.

Osastolla voisi vaikuttaa päättäviin henkilöihin niin, että osastolla/sairaalassa otettaisiin käyttöön LED- loisteputkivalaisimet, jotka Valtavalo Oy:n (suomalainen kasvuyritys) mukaan säästävät merkittävästi energiaa ja ovat käyttöikänsä pidempiaikaisia ja niiden huoltoja voidaan tehdä harvemmin. Uusien loisteputkien hankintahinta voi olla suuri, mutta säästöä koituu käyttöiän tuoman hyödyn mukaan. Valtavalon mukaan vanhojen loisteputkien tilalle on mahdollista rakennusvaiheen jälkeenkin asentaa uudet LED-loisteputkivalot.

Mikä vaikuttaa valojen sähkön kulutukseen? Valaistuksen energiankulutus riippuu valaisimista, liityntälaitteesta ja ohjaustekniikasta. Hyödyksi saatavaan valon määrään vaikuttaa huonepintojen ja valaisimien likaantuminen ja kuluminen.

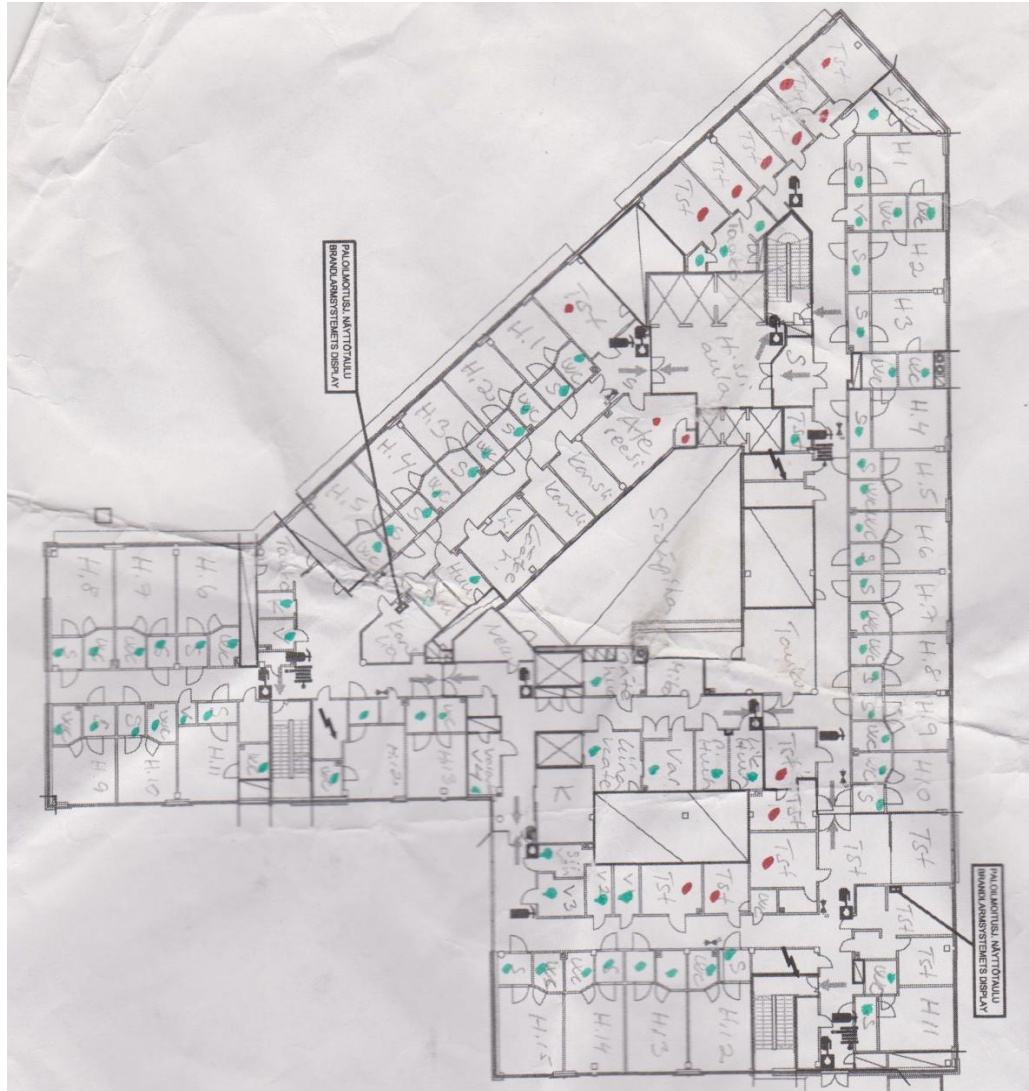
Kun perinteisten T8 loisteputkien tilalle valitaan nykyaikaiset T5 loisteputket, joissa on elektroninen liitäntälaitte, vähenevät valaistuksen kokonaiskustannukset (investointi,

Liite3/9

energia, huolto ja kunnossapito) 30 %. Kun valaistukseen liitetään läsnäoloautomaatiikka, ylläpitokustannukset ovat vieläkin alhaisemmat.

Päiväsaikaan valaistusta ei tulisi käyttää niissä tiloissa, joissa valaistus riittää työskentelyyn. Tiedotusvastuu on ympäristövastuuryhmällä ja toteu

tukseen tulisi kaikkien osallistua. (Lähteet: HUS intranet, valtavo.com,motiva.fi)

KIRURGINEN SAIRAALA

17) Jättesäkkien käyttö

Alue H, I ja J

Omalla työalueella sijaitsevat jätekorit ovat kokoa 75 l. ja 30 l. Niitä on yhteensä n. 85 + 3 wc:n roskista + huuhteluhuoneen 2 roskista. Alueella H on 12 huonetta. Alueella I on 3 huonetta (2,3,4), sekä avannehoitohuoneet 2 kpl. Alueella J huoneita on 5. Huoneissa on aina 1-2 75 l. roskakori sekä 2 tai 3 30 l. roskakoria. 75 l. koreihin tulee sekä (oranssia) että mustia jättesäkkejä. Käytössä tämä 75 l. jättesäkki on aika hankala laittaa muoviseen roskakoriin. Se on liian pieni. Joten käytännössä roskia tyhjentäessä koriin laite

taan aina 150 l. jätessäkki, koska se on helpompi ja nopeampi laittaa. Roskikset sijaitsevat huoneissa joko nurkissa tai pöydän alla. Siivotessa tulee paljon kumartelua ja kurottelua. Myös joissain huoneissa pienet 30 l. roskikset ovat ahtaassa kolossa pöydän alla, johon ilmeisesti ei henkilökunta osu, joten roskia mm. käsipaperia, käsineitä, kahvimukeja on kaivettava pöytien alta. Käytännössä vaikuttaa siltä, että nämä roskikset ovat turhia. Yleisesti roskiksia on aika lailla tarpeeksi. Jos jostain huoneista vähennettäisiin edes 1 roskakori, työ sujuisi edes vähän nopeammin. Kaikki 3, 30 l. eivät täyty päivän aikana. Jos kaikki hoituhuoneet ovat käytössä, näillä kahdella alueella päivän aikana roskia tulee n. 7-15 150 l. säkkiä ja n. 10-25 75 l. säkkiä. Määrät vaihtelevat päivän mukaan. Isot 150 l. säkit ovat käteviä kokonsa vuoksi. Niitä on helppo käsitellä eivätkä ne repeä helposti. Tosin joskus ne jäävät vajaaksi, koska vajaanakin ne on pakko poistaa työtiloista. Musta säkkiin menee paljon ns. haisevaa kosteaa jätettä. Musta säkki kestää hyvin myös painoa. Pienet 30 l. roskikset ovat hyviä kuivalle pikkuroskalle, mutta ovat hankalia tyhjentää, jatkuvassa toistuvassa työssä. Työkohteessa tulee myös biojätettä n. 2 pussia päivässä sekä pahvia ja paperia laatikolliset viikossa. Alueella H hoitajat hoitavat itse tietosuojajätteen. Alueella I laitoshuoltaja kerää paperit ja laittaa ”syöpöön”.

18) Ympäristöviestintä

Ympäristövastaavat informoivat selkeästi henkilökuntaa ympäristöasioista, muutoksista ilmoitetaan heti esim. sähköpostilla ja suullisesti. Kaikkien ei tarvitse olla mukana, jos ei itse ole kiinnostunut, mutta kaikkien huolehdittava siitä, että osaa hoitaa ympäristöasiat. Annetaan myönteinen kuva henkilöistä, jotka ovat kiinnostuneita ympäristöasioista, eivät ole hihhuileita. Pyritään ympäristöviestinnällä tuomaan ympäristöasioita esiin positiivisina asioina.

19) Paperinkeräys

Kyselykierros tehty työkohteessa: miten toimistohenkilökunta toivoisi paperinkeruun tehtävän. Syntyi yleinen toivomus, että keräyspaperia varten olisi saavi tietosuojapaperisaavin vieressä. Olisi myös helpompaa huoltomiehille, pahvilaatikko keräysastiana joutaa pois. Pahvilaatikoille tarvittaisiin myös rullakko, jos tilaa löytyy.

20) Kertakäyttöastioista luopuminen

Sanottu osastonhoitajalle kun henkilökunta käyttää jatkuvasti kertakäyttömukeja kahvin juomiseen. Nyt ilmestynyt omia mukeja ja kertsien käyttö vähentynyt, mutta ei kokonaan loppunut. Päivittäinen vähennys noin 20 kertsia.

21) Materiaalitehokkuus

Jäteastioita muutettu niin, että ovat paremmin tarpeen mukaan ja myös jätessäkit kohdistettu tarpeen mukaan.

Jätessäkkien säästäminen:

Vaihdetaan vain täydet säkit. Täytetään säkit tiiviisti eikä heitetä niihin esim. taittelemattomia laatikoita. Lajitellaan oikein: pahvit pahvin keräykseen, lehdet paperinkeräykseen jne. Jos säkeissä on vain kuivaroskaa (esim. toimistoissa), voi säkin käyttää uudelleen.

22) Biojätteen synnyn ehkäisy

Liite3/12

Leivän pvm. merkitään tussilla, koska suljin aina häviää. Mehutiivisteisiin ja ravintoliuoksiin laitetaan myös pvm. Pakastimesta otetaan vain sen verran leipää kuin tarvitsee. Ei tilata liikaa. Puhutaan työkaverin kanssa tuotetilauksesta: seuraa tilannetta mitä on. Vanhemmat tuotteet laitetaan eteen, uudet taakse. Annostellaan potilaan tarpeen mukaan.

23) Energian säästö

Kolme laitoshuoltajaa paneutui valojen sammutukseen.

24) Kokemukset kehittämistehtävän teossa

Keräyspaperin uudelleen järjestelystä oltiin kiinnostuneita. Myös negatiivista palautetta tuli valojen sammuttamisesta. Hoitohenkilökunta kiinnostui inventaariosta, tuli hyödyllistä keskustelua. Joissakin paikoissa roskiksia on siirretty, jotta roskat osuvat paremmin koreihin. Kun kuulee miten muualla toimitaan, voi itsekkin miettiä miten järkiperaistää, säästää, lisätä suunnitelmallisuutta. Kiire oli tehdä tehtävää, silti sai tehtävän aikaiseksi.

MEILAHDEN SAIRAALA

25) Energia- ja materiaalitehokkuus

Sähköä voi säästää sammuttamalla tarpeettomia valoja. Potilashuoneissa on usein täysi valaistus päällä, vaikka luonnonvaloakin olisi riittävästi. Jopa yövalot voivat olla päällä koko päivän ja tietokoneet, jotka eivät ole käytössä. Vettä ja sähköä voi säästää painamalla astianpesukoneen ja sairaalavälineiden pesukoneen käynnistysnappia vasta sitten, kun kone on täynnä tavaraa. Laajemmin ajateltuna materiaalien kulutusta voi vähentää käyttämällä pesuaineita annostusohjeiden mukaisesti, valitsemalla sopivan kokoisen jätessäkin, malttamalla odottaa, että jätessäkki on täynnä ennen vaihtoa (haisevat yms. roskikset tietysti vaihdetaan), käyttämällä kesto-käyttöisiä siivouspyyhkeitä ja käyttämällä kesto-käyttöisiä astioita sekä ti-laamalla elintarvikkeita vain tarvittava määrä